

A. CANDÉZ

DOBRODRUŽSTVÍ

ČVŘČKA HOUSLISTY

ILLUSTROVAL

O. ŠTÁFL

NAKLADATEL JOS. R. VILÍMEK

DOBRODRUŽSTVÍ
CVRČKA HOUSLISTY

11 42422

Dr. A. CANDÉZ

DOBRODRUŽSTVÍ
CVRČKA
HOUSLISTY

České mládeži vypravuje

FR. S. PROCHÁZKA

1928

Nakladatel Jos. R. Vilímek

v Praze

Jsem trochu na rozpacích, počínaje toto své vypravování. Vždyť přece musím, podle všeobecného zvyku, představit se milému čtenáři. Musím jemu povědět několik slov o sobě a o svém životě.

A tu ví každý, jak jest nesnadno zachovati pravou míru, mluví-li kdo o sobě.

Tváří-li se kdo příliš skromným, tu se zdá, jako by to činil s úmyslem, aby mu bylo se všech stran lichoceno. Překročí-li však jen trošičku meze ve směru opačném, tu se zase vystavuje nebezpečí, že bude pokládán za marnivého, domýšlivého mluvku. Věc to mnohem horší prvé.

Abych se vyhnul obojímu tomu úskalí, učiním to takto, čímž, tuším, vyhovím na všech stranách.

Svou osobu, ani svou podobu nebudu popisovati. Ti, kdož píšl své Paměti, své Cesty, nebo svá Dobrodružství, počínají si velmi chytře, umísťující svoji podobiznu v čelo knihy. Dělán to po nich, neboť

takový způsob výtečně se mi zamlouvá, ale že fotografie své nemám, prostě se vám představím: jsem cvrček houslista. Znáte mne všichni dobře a poznáte ještě lépe, až knihu dočtete.

Každý čtenář totiž velmi rád zná podobu onoho, s nímž se právě bude zabývat na větším neb menším počtu potištěných stránek, čta o jeho dojmeh, o jeho radostech i žalostech, zkrátka o všech citech jeho duše, kterýžto požadavek čtenářův mám za zcela správný.

Vždyť je velmi příjemné, píše-li na příklad spisovatel: „byl jsem ohromen úžasem...“ „mráz mně přeběhl po zádech...“ „rozesmál jsem se na plné kolo“ a jiné ještě podobné výrazy, může-li si čtenář také představit všechny výrazy úžasu, leknutí a veselosti na pisatelově tváři.

Pokud jde o mou povahu, mé dobré i zlé vlastnosti... tož o tom všem z dobrých příčin nepovím ani slova. Vždyť všechno to poznáte velmi dobře na dalších stránkách.

A nyní, po tomto vysvětlení, dovoluž mi laskavě, abych vám vypravoval co nejstručněji historii svého dětství i přičiny, jež byly pohnutkou všech těch dobrodružství.

* * *

Rodičů jsem nepoznal. U všech nás hmyzů má se věc vždycky tak. Když přicházíme na svět, jsou již naši rodiče mrtvi a to mnohdy dávno a dávno. Výrazu *mazlíček* nemůže býti tedy o nás užito. Ale nemyslete si, že nás hodí jen tak lečjak do světa beze všech starostí, co z nás bude. Ó ne, chyba lávky! Nemůžete si ani představit, jak velikou mají o nás rodiče starostlivost. Co sebezapření, co oddanosti s jejich strany našli byste ve spleťtých osudech našeho života!

První mé vzpomínky sahají sice velmi daleko, avšak nemohu se přece zcela dobře upamatovati na svůj prvopočátek, mám o tom jen zcela mlhavé představy. Povím vám, nač se tu mohu dosti dobře pamatovati, pátraje co nejpečlivěji ve své paměti.

Vím, že jsem byl uzavřen ve velmi těsném podlouhlém pouzdře, maje údy skrčeny a k tělu přitištěny. Nemohu však naprosto udati, jak dlouho jsem byl v té podivné poloze, jak jsem se do ní dostal, a proč se tak stalo. Najednou se mi zdálo, že jako špatně ležím, a napíal jsem všechny síly, abych se obrátil. Tu však patrně následkem mého úsilí pouzdro mé prasklo odzdůly až nahoru.

S počátku jsem se velmi polekal, ale potom jsem se odvážil vystrčiti nohu povstalým takto otvorem. Za jednou nohou následovala druhá, potom třetí — a otvor se rozšířil. Nabýváje větší a větší zmužilosti, prostrčil jsem skulinou i hlavu, za níž následovalo celé mé tělo.

Octl jsem se v jakési velmi těsné dutině, do níž vnikal jen nepatrný paprsek světla úzkou štěrbinou shora. Zmocnil se mne bezděčný pud, abych dostihl onoho světlého bodu, i snažil jsem se novým úsilím rozšířiti otvor, kudy ke mně vniklo světlo.

Byl to kus krušné a namáhavé práce, jež byla však přece korunována zdárným výsledkem. Dostal jsem se na povrch zemský.

Pamatuji se, že jsem byl docela oslněn, ocitnuv se nenadále v paprscích zářícího slunce, a celé mé bytosti zmocnila se nevylicitelná blaženost. Když jsem si pěkně protáhl úd po údu, rozhlédl jsem se kolem dokola. Můj rozhled nesahal však příliš daleko. Vyhlídku zamezovala mi dosti příkrá mez, na níž pobíhalo v téže chvíli množství maličkých tvorů, jako by mi z oka vypadli. Všichni ti cvrčičkové tvořili naši rodinu, byli to moji bratři a mé sestry, kteří právě jako já vylezli z kukly.

Zdá se mi zbytečné vyličovati vám zevrubně, jak a kterak jsem žil v prvních dobách své mladosti, a proto vás tím nebudu unavovati.

Ale přece nemohu zamlčeti jednu příhodu, ježto rozhodla o mém dalším životě, způsobivši podstatnou změnu ve způsobu mého jednání a konání. Veliké neštěstí totiž zvrátilo způsob mého života až dosud tak příjemného, stihnuvši i celou moji rodinu. Bylo také příčinou prvních hořkostí, jež se zmocnily mé duše. Oním okamžikem počíná se prvé moje zklamání, které nemělo býti pohřbíváno také posledním. Ale dříve než vám budu vypravovati o té příhodě, je potřebí, abych vám trochu popsal ono místo, kdež jsme bydlili, neboť jen tak pochopíte, jak se neštěstí mohlo sběhnouti.

Zrodili jsme se v jakési mělké prohlubenině, obklopené se všech stran strmou mezí. Dolík povstal patrně tím způsobem, že v něm druhdy ležel veliký kámen. Každý z nás si vydlabal v zemi malý sklípek a rovinka uprostřed sloužila nám za shromaždiště. Záhy pojala nás touha, abychom rozšířili svoje bydlíště. I vyvrтали jsme chodbu, kudy jsme mohli překročiti meze svého dolíku, z něhož jsme takto vycházeli ven buď každý zvlášť anebo v malých skupinách pobavit se procházkami a svou hudbou.

Kdysi za krásného květnového večera, byvše vylákáni příjemnou pohodou, vyšli jsme si všichni společně z podzemního bydliště. Měsíček pěkně svítil, vzduch byl naplněn příjemnou vůní, a lehounká modravá pára vystupující ze země dodávala okolí zvláštní tajuplné půvabnosti. Všichni jsme živě pociťovali radost z toho krásného života.

Kdesi ve výši nad námi vyzpěvoval slavíček nejpěknější svoje písničky. Jeho brzo nekonečně sladké, brzo vášnivě rozbouřené trilky prochvívaly veškeru moji bytost. Bratři a sestry oddali se veselým hrám. Já jsem se jich neúčastnil, okouzlen půvaby večera. Stál jsem stranou jásající družiny, jsa všecek ponořen do čarozvuku líbezného zpěvu, jenž mne opájel. Jak vznešené, jak čisté, jak jemné a nadpozemské byly asi myšlenky onoho rajského zpěváka! Jak byl asi šťasten, že je může vyjadřovati tak poetickým způsobem! Ohl že nemám křidel, abych se povznesl k němu a projevil své nadšení, jež ve mně vzbudily jeho nápěvy.

Slavík rázem umkl. Zvednu zraky, snaže se poznati příčinu toho umlknutí, když v tom okamžiku dostanu do prsou silnou ránu, a kusy hlíny sesypou se na mne, že jsem v nich zmizel téměř i s hlavou. Byl jsem zasypán, jen hlava mi čouhala z hlíny. A co jsem viděl? Divadlo plné hrůzy, jež vídám dodneška v bezesných svých nocích. Ona rajská bytost, již bych málem zbožňoval, vrhla se totiž doprostřed mých bratří a sester a způsobila mezi nimi pravé krveprolití. Naživě zbylí členové mé nešťastné rodiny jako bezhlaví náhlým leknutím horempádem kvapili, aby se dostali domů, ale otvor chodby byl příliš úzký, aby jím mohli všichni najednou proniknouti. Moji bratři, jsouce silnější, odstrkovali tvrdě sestry, aby se tam jenjen první dostali. Hle, jaké sobce a ukrutníky z nás činí strach! Ubohé sestřičky! Dodneška vidím, jak prosí za pomoc a slitování své bratry i šeredného slavíka. Maličko jen jich vyvázlo zkáze. Mne šťastnou náhodou zakryla hlína před zrakem krvežiznivého ptáka. A to mne zachránilo. Teprve za hodnou chvíli jsem se dostal domů, kdež panoval hrozný nárek a zmatek. Zůstalo nás na živu pouze osm sester a dvacet dva bratří. Zdržel jsem se všech výčitek proti těm, vždyť vina padala na bezděčný pud jejich sebeochrany. Možná, že ani já nebyl bych si jinak počínal, kdybych byl býval mezi nimi v onom strašném okamžiku. Ostatně veškeré jejich vzezření jasně mi prozrazovalo, kterak jim činí svědomí trpké výčitky.

Rozhovořil jsem se poněkud déle o této příhodě, neboť, jak jsem se, tuším, již zmínil, byla příčinou dalekosáhlého obratu v mých myšlenkách a názorech. Mnoho jsem se napřemýšlel a narozvažoval o tom. I dospěl jsem toho závěru, že nesmím napříště tak cele poddávati se prvým svým dojmům, že musím častěji potlačiti své city, nedada se nikdy ovlásti nerozváženým nadšením. Poznal jsem také, že právě nejlíbeznější a nejvíce milování hodní tvorové bývají zhusta největšími věrolomci, před nimiž třeba se míti na pozoru. Však mne poučily o tom později i jiné zkušenosti mého dobrodružného života.

O mých osudech rozhodla však ještě jiná okolnost, a to zcela zvláštního druhu.

* * *

Za nějaký čas po této události počaly se jeviti v přátelském poměru naší rodiny zárodky nesvornosti. Spory, jež se druhdy končivaly co nejlhladčeji, počínaly nabývati zcela jiného rázu. Přirostřovaly se začasté do té míry, že jsem musil několikrát zakročiti jako smířčí, aby se nezvřhly ve skutečné pračky. Musím vám pověděti, že jsme zatím vyrostli. Stala se s námi jak po stránce tělesné, tak i duševní úplná změna, a to, pravím bez obalu, spíše na prospěch těla nežli duše. Bývalé přátelství, jež nás druhdy spojovalo, bylo vytlačeno jakýmsi novým až dosud neznámým citem. Duši mých bratří počala naplňovati žárlivost, ona drsná vášeň a matka tolika zel. Žítí pospolu stalo se nám nemožným. I rozešli jsme se, a každý z nás vyhrabal si příbytek sám pro sebe. Naším rodištěm byla lučina, mírným svahem k jihu obrácená. Několik starých, po různu stojících stromů, tuším ořechů, stínilo ji tu a tam, ponechávajíc ostatek volnému dopadu slunečních paprsků. A toť jsou právě ona místa, jež my cvrčkové obzvlášť milujeme. Zvolil jsem si příbytek pod velkým kamenem, vyčnívajícím nad povrch půdy. Tamodtud jsem mohl, aniž jsem se daleko vzdaloval, se těšiti rozkošnou vyhlídkou, jež se otvírala s povrchu té vyvýšeniny. Žil jsem v úplné samotě. Zapomněl jsem vám říci, že po nešťastné, právě vypravované události počali se mne moji bratři jaksi straniti, pociťující v mé přítomnosti pochopitelné rozpaky. Nemohli zapomenouti, že jsem byl svědkem toho, jak hanebně se zachovali při oné příhodě. Nicméně nečinil jsem jim žádných výčitek, a o věci té nestalo se nikdy ani zmínky; nikdy jsem si nedovolil

na ni nejmenší nárážky. Napiatý poměr zvrhl se však záhy s jejich strany ve skutečné nepřátelství, a co mne zvláště bolelo, že i mé sestry daly se unést všeobecnou náladou. Kteréhosi dne vyšel si na mne jeden z mých bratří za jakousi lichou záminkou a rázem, než jsem se nadál, vrhl se na mne s nejhanebnějšími úmysly. Musil jsem se brániti a v této bratrovražedné potyčce měl jsem neštěstí, že jsem svému bratru zasadil smrtelnou ránu...

Byl jsem tím všecek zdrcen, bezděčná ta vražda neměla sice svědků, a přece moji bratři šmahem neváhali mě z ní vinit. Soudil jsem z toho, a ne neprávem, že útok, jehož jsem byl předmětem, byl od nich vlastně zosnován. Jenže se nepodařil podle jejich zlomyslného přání. Bylo se mi tudíž báti vším právem nového nájezdu, a to snad tentokráte mnohem lépe smyšleného. A v tom okamžiku jsem se také rozhodl, že opustím místa, kde jsem nebyl již svým životem jist.

Mé rozhodnutí ovšem nemohlo zabrániti, aby se nájezd neuskutečnil, naopak mohlo jen útok uspíšiti. Nicméně vyčkával jsem s provedením svého záměru, až slunce zapadne, a podle zvyku vylezl jsem na svůj kámen, abych ještě naposledy se rozhlédl po všech místech se své oblíbené rozhledny a s nimi se rozloučil.

Byl jsem zamlklý celý ten den. Pouze tlumené vzdechy nahrazovaly dřívější mé veselé popěvky. Dlouho jsem se díval na staré ty stromy, roztroušené po lučině, a na klikatou stezku, jež ji protínala, na stříbrné vlny potůčku vinoucího se dole v údolíčku i na vzdálenou vesnici se řadami topolů, jejichž listí jemně se tetelilo v dechu podvečerního vánku. Sbohem, krajinko mé mladosti, vidím tě naposled! Rozvažoval jsem sestupuje s kamene, jak nevědomky přirůstáme ke všem věcem, s nimiž každodenně se stýkáme, a jak se nám z nich stávají i nejlhostejnější předměty milými, máme-li s nimi se rozloučiti...

Uvěřili byste, že jsem pohlížel ne bez pohnutí na vysoký bodlák, vyrůstající mohutně za mým příbytkem? Vždyť jsem znal na něm každý lupen, viděl jsem, kterak se rozvíjely lístek po lístku, a včely, jež navštěvovaly jeho květy, byly mými dobrými známými. Jednoho dne uvelebila se na jeho listu larva štítonoše, aby se jím živila. Popadl mne v prvním okamžiku vztek, ježto se mi zdál jaksi zneuctěním mé oblíbené rostliny. Však zdravá úvaha potlačila hned neoprávněný pocit.

Překonal jsem se dokonce tak dalece, že jsem pojal k své sousedce upřímné přátelství.

Poslouchávala ochotně mé písně, což nemálo lichotilo mým hudebním vlohám, takže jsem překonal odpor, jež u mne s počátku larva svou vrozenou nečistotností vzbuzovala. Je vám snad známo, že štitonošové ve svém mládí mají ohyzdný zvyk, že se pokrývají svým vlastním trusem. Jednou, hned na počátku naší známosti, vyčetl jsem jí do očí tuto šerednou nectnost ne zrovna lichotivou poznámkou. Larva se tím necítila nijak uražena, naopak zcela mírně odpověděla, že chápe velmi dobře odpor, jež u mne vzbuzuje, podotýkajíc, že ta nečistotnost, kterou jí vytýkám, není zaviněna její nedbalostí ani zvráceným vkusem, ale že je jí nutná; všichni prý členové její rodiny, žijící volně na rostlinách, byli by bez ochrany vystaveni žravosti ptáků, kdyby se neuměli skrýti nějakým způsobem před jejich zraky; že prý týž odpor, jaký vzbuzuje u mne, vzbuzuje i u svých největších nepřátel, a že je lépe trpěti raději nějakou nepříjemností, nežli vydati svůj život na pospas. Dal jsem jí za pravdu a jak jsem se již zmínil, uzavřel jsem s ní dokonce i velmi důvěrné přátelství. Krátký čas předtím byla právě dokončila svoji proměnu, křídla jí narostla, i odletěla.

Za těch vzpomínek zatím se zvolna setmělo. Setřásl jsem všechny své svazky s místem svého mládí a ani se neohlédnuv vzdaloval jsem se odtud.

Měsíc červenec chýlil se právě ke konci. Minul parný den, jehož panující dusno nijak se nemírnilo nastávajícím právě večerem. Schylovalo se k bouři, a zdaleka již prosluhávaly blesky v častých po sobě přestávkách, a za nimi se ozývalo temné dunění hromu. Stezka, již jsem se pustil, klikatila se květnatou lučinou. Počínalase již ožiovati různými nočními tuláky, vylézajícími porůznu anebo v menších neb větších skupinách. Byli to drapčící, vycházející na lup. Nenaháněli mi mnoho strachu, neboť jsem byl ozbrojen párem dosti silných kusadel, abych je dovedl udržeti v náležité vzdálenosti. Opravdu, neměl jsem ani trochu strachu a přece jsem byl jaksi rozčilen a dosti nepokojný. Byla by toho příčinou snad elektřina naplňující vzduch neb nezvyklá ta okolnost, že jsem se cítil jako bludný chodec na neznámé této cestě v tak pokročilé již denní době? Nevím to dodnes, ale každý sebe menší hluk mnou prochvíval. Hřmotný let chrobáka, kmitajícího se co chvíle nad mou hlavou, svrchovanou měrou mne rozčiloval. Kráčel jsem vpřed

dlouhými kroky bez určitého cíle, spoléhaje na náhodu, že mi opatří vhodný útulek pro blížící se noc, když tu se zabořila náhle jedna má zadní noha do země, a cítil jsem se zachycen kusadly jakéhosi podzemního živočicha, jehož jsem nemohl poznati.

Mrazivé leknutí projelo mi celým tělem. Vzepřel jsem se všemi svaly a učiniv násilný skok padl jsem na úzkou pěšinu, jež se na tomto místě křížovala s mou dřívější cestou.

Nešťastná náhoda tomu chtěla, že jsem padl na hřbet velkému střevlíku, jenž se právě potloukal na křížovatce. Byl to střevlík zlatý, krásný a statečný brouk, jenž patrně se ubíral k nějakému velmi nutnému dostaveníčku. Nárazem tím se převalil, zamotav se několikrát kolem dokola.

„Nemotoro, dejte přece trochu pozor na cestu,“ houkl si na mne zvysoka.

Ačkoli oslovení nebylo zrovna příliš lichotivé, tož přece jsem se mu omlouval co nejzdvořileji věda, že vina je na mé straně. Ale on, otočiv se trochu stranou, postříkl mne celého jakousi žravou a děsně páchnoucí tekutinou. Několik kapek vniklo mi až do očí, způsobujíc mi ukrutné pálení.

„Zákeřníku zlomyslný, máš to pěkné způsoby,“ křiknu si na něho. „Již ujížděj, abych se ti pořádně neodměnil za tvoji nestoudnost.“

Ale on, rozchechtav se výsměšně a obdařiv mne ještě několika slovy, jejichž smyslu jsem ani dobře nechápal, rozběhl se svou cestou dále.

Zůstal jsem jako zasažen morovou ranou, zpola zalklý v tomto vzduchu, naplněném dusivě čpícím zápachem. Svaliti se do prachu a otřítí se nato v trávě vroubící cestu bylo mi dílem příštího okamžiku. Umírnil jsem sice trochu palčivost, která se mi šířila po celém těle, ale všechny klouby a části svého těla přece jsem dostatečně očistiti nemohl. Viděl jsem, že se musím vykoupati. Jen kde naléztí vodu? Bouřka snad ještě dlouho nevypukne. Pozoroval jsem poblíž dosti vysokou travinu, i vyběhl jsem ne bez námahy až na její vrcholík rozhlížeje se na všechny strany a pátraje, zda bych neobjevil nějakou kalužinu, kdež bych se mohl umýti. Naděje mne nezklamala. Zahlédl jsem na své dřívější cestě, a to nedaleko za svitu kmitajících se blesků stružku vody, povstalou patrně posledním deštěm ve vyjeté koleji. Sestoupiv tedy se své roz-

hledny, pustil jsem se prvotní cestou, ubíhaje kvapně ke kýžené lázni. Již jsem jí skoro dostihl, když jsem viděl blížiti se proti sobě četu kobylek, jež byly velmi roz dováděny. Jedva že mne spatřily, již se sběhly kolem mne chechtajíce se a poskakující s patrným úmyslem nějak mne poškádliti. Byl bych se jim rád ukryl, ale nezbylo mi již k tomu času. Přemítal jsem, co počítí, když v té chvíli byl jsem obklopen ušlechtilými těmi osůbkami.

Běda! čeho jsem se bál, stalo se skutkem. Jedva že mne obklopila roz dováděná družina, již také náhle stanula. Změřily mne vyjevenými zraky, a jedna z nich vzkřikla: „Ó hrůza, jaká to vůně!“ Načež se roz utekly na všechny strany s posměšným pokřikem, častující mne nezrovna lichotivými výrazy. Octl jsem se o samotě a opravdu všecek zmaten. I dostihl jsem spěšně kalužiny, do níž jsem se celý ponořil.

Jal jsem se ihned pořádně šplouchati. Všecek zaměstnán touto prací, viděl jsem ubíráti se nad sebou po cestě krásného střevlíka fialového. On mne nezahlédl, i měl jsem se pilně na pozor, abych nepřivábil jeho pozornosti. Však přece nemohl jsem se ubrániti, abych se nepodivoval jeho uhlazenosti a půvabnému způsobu jeho kroku. „Kéž tě rarach a všechny tvoje kamarády,“ láteřil jsem mezi zuby. „Kdo by si pomyslnil, že takový vyparáděný panáček má v kapsách tolik prašeredné voňavky! Věřte si potom uhlazené vnější podobě!“ . . . Končil jsem právě své přerušené zaměstnání, usmívaje se svým vlastním nápadům, když tu najednou jsem zaslechl zpovzdálí veselý křik a smích svých kobylek. Náhle však smích se změnil v pronikavé výkřiky, plné malomocného vzteku a bolesti. „Dobrá!“ pomyslnil jsem si, „moje posměvačné panenky dostávají asi za vyučenou, co znamená dobíráti si podobného hromotluka. . . Můj střevlík roz dává asi voňavku mezi ně.“ Byl jsem úplně spokojen s pomstou, jaká je stihla za posměšky, jichž jsem byl krátce předtím terčem. Pospíšil jsem si z lázně a ubíral jsem se dále rychlým krokem, předpokládaje zcela právem, že družina tanečnic nebude dlouho otáletí, aby právě zde hledala útočiště za tímž účelem jako já.

* * *

Má cesta ústila do široké silnice, lemované po obou stranách mezí, roštím zarostlou. Po levé straně vnikala silnice do jedlového lesa. Po

pravici rozvětvovala se k zamřížené bráně, vedouc do jakési zahrady, jež se mi zdála velmi rozsáhlou. Uvnitř a to dosti daleko bylo viděti za mohutnými stromy různého druhu střechy s korouhvičkami jakéhosi velmi výstavného příbytku. Všecko to jsem zpozoroval za svitu blesků, jež nepřestávaly osvětlovati krajinu pronikavými zášlehy.

Mám se obrátiti nalevo či napravo? Či mám se vydrápati po mezi, strmící přímo přede mnou? Ten i onen směr byl mi věru zcela lhostejný, neboť jsem neměl, jak známo, žádného určitého cíle. Běželo mi na prvním místě o to, abych přespal v nějakém útulku blížící se noc, jsa chráněn před deštěm, jenž byl zrovna na spadnutí. Vida právě sovu, poletující v jedlovém lese, rozhodl jsem se zamířiti na druhou stranu. Nemělť jsem nijak v úmyslu poskytnouti jí sousta k večeri.

Dostihl jsem tedy několika skoky brány do zahrady. Jižijž jsem se chystal jí projíti, když tu bych byl málem vrazil na ježka, jenž právě ubíhal odtud. Na štěstí byla jeho pozornost upoutána štěkotem psa zaznívajícím v nepatrné odtud vzdálenosti. Nepostřehl mne. Nabyl jsem jistoty, že cesty této noční hodiny nejsou pranic bezpečny, i bylo mi naprosto nutno vyhledati si nějaký útulek, ač nechtěl-li jsem se státi kořistí nějakého krvežíznivého nočního loupežníka. Až dosud každá má setkaná byla spojena toliko s nepříjemností, dost možná, že by příště mohla smutně skončiti, kdybych se neměl dosti na pozoru.

S takovými úvahami bral jsem se stromořadím zahrady právě zmíněné. Po levici třpytila se hladina jakéhosi rybníka. Po pravici prostíral se mírně skloněný svah, porostlý trsy jahod a maliníků. Uchýlil jsem se z prostředku stromořadí, kde jsem byl příliš na ráně a přiblížil jsem se k jeho kraji, abych se tam mohl snáze ukrýti při novém nebezpečí. A měl jsem štěstí.

Jedvaže jsem přešel cestu na pravou stranu, zachvěla se země pode mnou, a zazněl stále rostoucí rachot. Byl to povoz tažený párem koní v plném klusu.

Uskočil jsem do jahodiště, blahořeče v duchu své opatrnosti, že jsem opustil střed stromořadí, když nová příhoda vehnala mi třás do všech údů.

* * *

Právě jsem se chystal, že se zamotám do jakéhosi velkého listu, jsa tentokráte pevně odhodlán vyčkati zde rána, když jsem ucítil, jak se mi

položila široká čísi tlapka na rameno. Polekán nenadálým tím dotykem otočil jsem se, třesa se na všech údech. Myslil jsem, že odzvonila má poslední hodinka. Ustrašený můj pohyb vzbudil u neznámého rušitele mého klidu bouřlivý smích.

„Oj, strýče cvrčku, nahnala jsem vám, tuším, pořádného strachu. Ostatně dělá to nějaký příslušník vašeho rodu, aby se potloukal venku v tak pozdní noční hodině? Odkud se ženete, prosím vás?“

Veselé oslovení ihned mne upokojilo. Onen či vlastně ona, kdož ke mně takto zahovořila, byla krtkonožka, a zrovna pod listem, kdež jsem hledal útočiště, byl vchod do jejího podzemního přibytku. Krtkonožka stála právě přede dveřmi, a jenom temnota a rozčilení mé, zaviněné rychlým hrčením povozu, byly příčinou, že jsem jí dříve nezpozoroval. Víte asi, že krtkonožky jsou blízkými našimi příbuznými. Podobají se nám velice s tím toliko rozdílem, že mají hnědý šat a že pro stálého prohrabávání země, v níž se pídí za všelijakými larvami, mají přední tlapky neobyčejnou měrou rozšířeny. A právě ta ohromná tlapka, položivší se mi na rameno, zavinila mé náhlé zděšení.

„Polekal jsem se trochu, přiznávám se k tomu,“ odpovídám s úsměvem, „však vmyslete se, prosím, do mého postavení. . . Myslil jsem, že jsem tu sám a sám, a kromě toho jsem příliš citlivý a nervosní.“

„Oh, vidím to, vidím, strýčku. Říkáte, že jste citlivý a nervosní, ale v tom případě každý vaši povahy raději by seděl doma a netoulal by se venku v tak pokročilé noční době. Myslila jsem, že vedete v tom směru spořádanější život.“

„Oh, tetičko, co si to o mně myslíte,“ povídám trochu se zardívaje, „kdybyste věděla, co se mi přihodilo, politovala byste mne na místě posměchu.“

„Nu, tož mi to musíte vypravovati, však vstupte dále, lépe se nám to bude doma hovořit, zvláště když počíná již pořádně pršet.“

Po těch slovech vešla dovnitř, a já jsem kráčel za ní. Přemítal jsem, následuje jí, o prazvláštní té setkané. Má vrozená jemnost byla několikráte uražena přílišnou důvěrností mé tetičky, zejména když si dovolila pronést několik výrazů svědčících, že se jí nedostává dostatečné společenské vybroušenosti. Však snažil jsem se omluviti ji přihlížeje k jejímu pokročilému věku a srdečnosti, s jakou mne přivítala. Byla to patrně dobračka, před níž jsem se nemusil nijak ostýchat. Měla, jak říkáme,

Zatím starala se tetička, aby nám uchystala večeři . . .

(Str. 19.)

srdce na jazyku, a což hlavní, že pohostinství, které mi nabízela, přicházelo mi jako na zavanou.

Ubírali jsme se těsnou a tak temnou chodbičkou, že jsem musil kráčet jen podle hmatu.

„Jen poďte a nic se nebojte, strýčku, cesta jest zcela rovná. Ejhle, již jsme v mé jídelně. Vidíte, že tu mám dosti pohodlné zařízení.“

„Přiznávám se, milá tetičko, že nevidím zholu nic. Div si oči nevyhledím, ale tma je všude, že nevidím ani svůj vlastní nos.“

„Máte pravdu, nevzpomněla jsem si na to. Jsem tak obeznámena se svým příbytkem, že ani očí nepotřebuji. K vám však musím míti jiné ohledy. Jak bychom to jen vyvedli? Ach, něco mne napadá. Posadte se na chvílku, hned tu budu opět!“

Krtkonožka odešla ode mne a vrátila se do chodby, již jsme právě přišli. Zůstal jsem sám přemítaje, co asi mou hostitelku napadlo, a jakým způsobem osvětlí svůj příbytek. Čekal jsem dosti dlouho. Posléze se mi zdálo, že vidím stěny chodbičky ozářeny modravým světélkem, jež se stále zvětšovalo. V té chvíli vrátila se krtkonožka do jizby, v níž jsem ji očekával. Za ní ubíralo se drobné jiskrné světélko.

„Ah, to je červík světlušky!“ zvolám.

„Neříkejte mu tak,“ pošeptala mi krtkonožka do ucha, „jmenujte ho svatojanský brouček, výraz ‚červ‘ mohl by ho urazit.“ Načež zaho-vořila hlasitě: „Zde vám představuji, strýčku, jednoho ze svých nejlepších přátel, jenž nic nenamítá proti tomu, že je k vůli vám trochu obtěžován. Nyní vidíte,“ dodala se smíchem, „že má stará hlava je schopna občas skvělých nápadů. Pohovořte si zatím, já půjdu prohlédnout své spížírny. Máte beztak již asi hlad. Nedejte se zmásti mužskou podobou broučka,“ pošeptala mi krtkonožka — „je jako já ženského

pohlaví, snaží se však to zakrýti, nevím sama proč. Dělejte, jako byste to nevěděl.“

Po těch slovech nás opustila. Promluvil jsem několik zdvořilůstek k milému broučkovi, jenž mi je zdvořile oplatil stejnou měrou. Poznal jsem hned, že to není nic sprostého. Uhlazený způsob, s jakým promluvil, svědčil o nemalé dvornosti. Celá jeho tvářnost a podoba, jeho vážná postava, všecko svědčilo v jeho prospěch. Pociťil jsem upřímnou náklonnost k němu, a zdálo se mi neprávem, že i já jsem naň učinil velmi dobrý dojem.

Rídě se jeho přáním i pokynem své tetičky šetřil jsem jeho zapření. Nebude tudíž nikomu s podivem, že během dalšího vypravování mluvím o něm jako o osobě mužské.

Vyměnili jsme spolu několik obvyklých slov, jakáž se obyčejně vyměňují při prvním setkání. Nedotazoval se mne na nic zevrubného, takže jsem se musil podívat i jeho šetrnosti.

Zatím starala se má tetička, aby nám uchystala večeři. Vyňala z jakéhosi sklípku, jenž jí sloužil za spížířnu, různé věci, jež přinesla doprostřed jízy. Poznal jsem ne bez patrné spokojenosti, neboť se mi žaludek již náležitě ozýval, několik chroustích a zobonosčích larev, výsledek to jejího lovu, a potom několik zahnědlých předmětů, jež jsem nemohl na první pohled poznati.

„Nuže, přátelé, přistupte a jezte; lahůdky jsou čerstvé a vybrané. Doporučím vám zejména tyhle mladé ponravy. Velmi chutná to lahůdka, a výborně si na ní pochutnáte.“

Nedal jsem se dlouho nutiti. Odmlčeli jsme se na chvílku, jsouce zaměstnání utišením svých vyhládlých žaludků. Občas slyšeli jsme dunění hromu, jehož zvuk sem doléhal valně zeslaben vrstvami země, dělící nás od povrchu půdy. Slyšeli jsme také temné šustění prudkého lijáku, a blahořečil jsem v duchu šťastné náhodě, jež mi opatřila právě včas tak příjemný nocleh. Na rozdíl od zvuků, jejichž povaha mi byla úplně známa, rozpoznal jsem ještě jiný hřmot, jenž mne počínal znepokojovati. Bylo to jakoby nepřetržité hlučení venkovního deště, ale mnohem temnější, jež jako by vycházelo z hlubin země nedaleko nás. Již jsem se chtěl otázkou krtkonožky po příčině toho, když ona pozvedla náhle hlavu kynouc nám, abychom byli tiši. Myslil jsem, že na-

slouchá tomu šumu, který i mne zarážel, i otázel jsem se jí na tu věc, udáváje jí směr, odkud z podzemí zdál se mi hláhol vycházeti.

„Eh, nic to není,“ řekla krtkonožka po chvílce, „zazdalo se mi, že je to něco zcela jiného. Nač mě upozorňujete, není nic jiného než vosí hnízdo, jež tu máme nedaleko sebe.“

„Jakže, vosí hnízdo! Což zde nejsme v bezpečí?“

„Upokojte se, strýčku; vosy jsou doma, a my jsme také doma. Mezi jejich přibýtkem a naším není žádného spojení a necháme-li je býti, což ovšem velmi rádi učiníme, nemáme se pranic co báti.“

„A přece se zdálo před chvílkou, že jste velmi znepokojena.“

„Ba ovšem, ale toho byla jiná příčina. Mýlila jsem se. Zazdalo se mi totiž, že slyším krtka.“

„Krtka! Což je tu někde poblíž?“

„Jest se toho co báti. Ale pokračujme v jídle. Ohrožuje nás v té chvíli jiné nebezpečí, totiž že můžeme býti zatopeni. V tom případě bychom musili vzítí nohy na ramena.“

Pospíšili jsme si tedy s večerí. Pomyslel jsem si v duchu, že to byla předčasná radost, již jsem pocítil octnuv se v bezpečí v příbytku krtkonožčině, a že jí třeba potlačiti, neboť nebezpečí, jež nás v tomto okamžiku ohrožovala, byla přece jen velmi vážná. Zcela přirozeným postupem těch úvah vzpomněl jsem si na minulé dny šťastné bezstarostnosti, v níž plynul druhdy můj život, připomněl jsem si spory a úklady svých bratří i děsnou onu příhodu, jež mne vyrušila ze života do té doby tak klidného, tak příjemného a pravidelného. Uvažoval jsem také o různých příhodách toho večera i o těch, jichž dosud neznám a jež se mi ještě přihodí v nastávajícím mém dobrodružném životě, k němuž mne osud odsoudil — — — — —

* * *

„Vy jste snilek, milý strýčku. Což máte tak malé srdce? . . . Nu, zaplašme ty černé myšlenky! Najedl jste se již trochu? Nabídla bych vám jahod, kdyby nebyla již tak pokročilá roční doba. Hle, slupněte ještě tohohle pavouka. Pochoutka to, jež není k zahození.“

S těmi slovy přitáhla krtkonožka a hodila přede mne onen nahnědlý předmět, jež jsem s prvopočátku nemohl rozeznati, a jenž nebyl nic jiného nežli jakýsi pavouk.

„Děkuji, nemám již hladu,“ řekl jsem. „Však povězte mi, prosím, jakým způsobem se dostali pavouci na vaši tabuli? Je to přece druh křížáků, kteří žijí výhradně na stromech, a nezdá se mi pravděpodobno, že byste byla šla tam si jej vyhledat.“

„Máte pravdu. Však našla jsem ho prohrabávajíc zemi.“

„Prohrabávajíc zemi! A jak se tam dostal, prosím vás?“

„Byl tam zahrabán.“

„Žertujete se mnou, tetičko! Od které doby zahrabávají pavouci své zemřelé?“

„Předně musím říci, že pavouk, kterého tu vidíte, není mrtev. A za druhé nebyl zahrabán od pavouků.“

„Co pravíte, že není mrtev?“

„Ovšemže není, je pouze omráčen. Byl bodnut a pohřben kutilkou. Můžete se otázati tuhle svatojanského broučka, ten vám to může nejlépe povědět.“

Brouček přikývl na znamení souhlasu.

Obrátil jsem se nanovo k tetičce, žádaje ji, aby mi vysvětlila onu záhadu.

„Není v tom nejmenší záhady,“ řekla nato. „Znáte přece kutilky?“

„O, znám, viděl jsem je dosti často. Jsou to okřídlení hmyzové velmi útlého těla, obyčejně červeně a černě strakatí. Hned v nejtěleším svém mládí dostal jsem před nimi výstrahu. Nevěděl jsem opravdu proč. Později jsem úplně na tu věc zapomněl a tak nevím dodneška, od koho a proč jsem výstrahu dostal. Neboť až dosud nepříhodilo se mi nic nepříjemného od těch hmyzů.“

„Ráda věřím! Chlapík s takovým krunýřem jako vy! Já se také valně o ně nestarám. Ale jinak se má věc s těmi, jejichž tělo není tak dobře chráněno jako naše. Věřte tedy, že kutilky, zvláště samičky, vedou stálou válku na život a na smrt s různými jinými hmyzy. Jest jich přemnoho druhů různého tvaru i barvy. Ponejvíce, jak pravíte, jsou červené a černé. Velké druhy lumků, na příklad lumek dráždivý, vyhledávají výhradně housenky a tučné larvy; menší druhy, jako řetězanky, tupohubi a nesytkomarové pronásledují mšice a larvy drobnějších hmyzů. Věřte však, že jich nepožírají. Vyhledávají je pouze proto, aby jim nakladli svých vajíček do těla, což činí jakýmsi žihadélkem, jímž jsou

opatření. Červi, vylíhnuvší se potom z těch vajíček, zažírají se pod kůži a do těla svých obětí a rozežírají je za živa.“

„Toť hrozná!“

„Nemáte ani ponětí o množství hmyzů, popravených takovým způsobem od lumka. Je to zejména spousta housenek, jež jsou jejich nejmilejší kořisti.“

„Jaká to děsná smrt! Ale nechápu dosud, v jakém vztahu . . .“

„Hned to uvidíte. Kutilky, o nichž jsem se před chvílkou zmínila, potom šironožky, hrabalky a květolibky jsou příbuznými lumků. Tak jako lumkové kladou i ony svá vajíčka do těl jiných hmyzů. Přitom je omračují vstříknutím jedu, jímž hmyz ochrne, aniž je zabít. Pak svou obět zahrabávají do země. Sledují přitom ten účel, aby zasažení hmyzové nemohli se zbaviti svého nešťastného osudu vyčkávající, až vajíčko pukne, a vylíhne se larva, jež je má sežrati.“

„Již počínám chápati. Aspoň jest jejich počínání méně kruté nežli úklady lumků. Kořist takovým způsobem omráčená necítí bolesti.“

„Jen si to nemyslete,“ vzkřikl svatojanský červík. „Třeba byli omráčeni a neschopni k jakémukoliv pohybu, nepozbývají citu vnímající všechno, co se kolem nich děje. Já sám byl jsem druhdy kořistí jedné prožluklé kutilky.“

„Opravdu?“

„Tak jest.“

„Ani bych tomu nevěřil.“

„Již je tomu tak, a vyvázl jsem pouze zvláštním a zcela výjimečným způsobem.“

„Vypravujte nám to tedy!“

„S největší radostí.“

* * *

„Bylo to, tuším, koncem minulého měsíce, když jsem kdysi zrána vylezl zpod kamene sloužícího mi za přístřeší a bloudil jsem mezi travinami. Tu najednou cítím, že mě cosi píchlo do zad. Zvednu oči a vidím kutilku vznášející se nade mnou. Nezbylo mi ani času k dlouhým úvahám o té příhodě, a upadl jsem okamžitě v stav naprostého ztrnutí, nemoha již hnouti ani jediným kloubkem. Takto bez sebe byl jsem zahrabán do země od milé kutilky, a to ne sám, nýbrž ve společnosti

pavouka a jakési housenky. Každý z nás měl vlepeno jedno vajíčko do kůže, a já pak jsem velmi dobře věděl, že z vajíčka záhy se vylíhne larva, aby se živila mým masem. Byla to děsně nebezpečná příhoda, zajisté mi přisvědčíte. Moje lampička ozařovala jen matným světélkem podzemní dutinu, kde jsem ležel natažen s oběma nešťastnými společníky. I oni věděli velmi dobře, co je očekává. Viděl jsem jim to na očích, jež byly jediným tlumočníkem našich myšlenek. A myšlenky ty, povídám vám, byly děsné. Minulo tak několik dní nevýslovné úzkosti, při jejichž vzpomínce mi ještě dnes běží mráz po zádech, několik dlouhých dní, pravím, plných úzkosti a strastného očekávání. Pak jsem viděl, kterak vejce uložená do těla obou mých druhů znenáhla se otevřela, a ohyzdný červ vylezl z každého, zahryzávaje se jim do kůže. V jejich očích zračil se děs a svrchovaná bolest, ale žádný z nich jako já nemohl sebou ani hnouti. Týž osud mne očekával. Obrátil jsem zrak ke svému vejci, s něhož jsem již oči nespustil. Co chvíle se mi zdálo, že vajíčko se pohybuje dospívajíc onoho osudného okamžiku, v němž se mělo otevřít. Mnohdy se mi zazdalo, že vajíčko roste a se zveličuje, nabývajíc ohromných rozměrů. Drtilo mne svou tíží. Jindy opět jsem cítil, kterak mne nesnesitelně pálí. A na onom místě, kde mi vězelo v těle, hryzla mi ošklivá, řezavá, nesnesitelná bolest. Bylo potřebí jen lehýnkého pohybu, abych je s povrchu svého odstranil. Ale pohybu toho jsem byl úplně neschopen. Ale vejce se ještě neotevřelo, a mé bolesti měly čistě duševní příčinu, jsouce výsledkem mé předrážděné obrazotvornosti. Avšak proto byly stejně kruté. Výsledkem jejich bylo, že jsem pozbyl naprosto vědomí.

Nevím a nikdy se nedovím, jak dlouho jsem ležel v tomto stavu. Když jsem se opětně vzpamatoval, vše bylo ještě téměř úplně tak jako dříve. Mrtvoly mých obou druhů, z polovice již sežraných, šířily kolem sebe nakažlivý zápach. Moje lampička kmítala ještě slaběji, a mé vejce, neporušené, tkvící na mém těle jako dřívce, ještě se nebylo otevřelo. Bezděčně jsem sebou hnul, chtěje se ho zbýti. Kdo vylíčí mé překvapení! Ztrnulost má pominula. Vejce se daleko odkutálelo ode mne.“

„A jedním skokem,“ pokračovala krtkonožka, „byl brouček na nohou. Druhým skokem vrhl se do měkké hlíny tvořící stěnu oné dutiny a v okamžiku si klestil cestu až na povrch zemský. V malé chvílce nato byl zachráněn. A můžete se považovati za šťastna, milý

příteli, že jste tak lehce vyvázl,“ dodala krtkonožka. „Bylo to prožluklé vejce. . . ale vy jste je pěkně setrásla. Nuže, strýčku, chápete to nyní?“

„Úplně. A co tenhle pavouk. . .“

„Byl taktéž upíchnut kutilkou jako náš přítel svatojanský brouček.“

„A vajíčko je ještě na něm?“

„Ovšem, podívejte se jen, tuhle je má mezi předními nohami.“

Vskutku jsem je tam viděl. Svatojanský brouček, zahlédnuv vajíčko, vrhl se zuřivě na ně a chopil se ho vztekle svými kusadly. Jeho vlastní vypravování, připomněvši mu dny úzkosti a strachu oživilo jeho nenávisť ke kutilce a veškerému jejímu rodu.

„Pavouk je tedy nyní zachráněn?“ tázal jsem se.

„Zajisté.“

„A probere se ze svého ztrnutí?“

„Není o tom žádné pochyby, poněvadž se zbyl kutilčina vajíčka. Potrvá to jen ještě nějaký čas.“

„Ejhle, milý broučku, prokázal jste mu tedy znamenitou službu, získav si takto plnou jeho vděčnost.“

„A což já nejsem nic, strýčku? Přičinila jsem se přece velmi mnoho k jeho záchraně. Což jsem ho nevysvobodila, když byl zahrabán v podzemním sklípku? Bez mé pomoci ležel by tam dosud a neušel by svému osudu.“

„To je velmi hezké, milá přítelkyně,“ šeptal jsem krtkonožce do ucha. „Zapomínáte však, že jste mi nabídla, abych ubožáka snědl. A on to slyšel, považte si, on to slyšel.“

„Na mou věru, máte pravdu, mám nyní sama chut provést to.“

„Ne, smilujte se nad ním. Bude tak šťasten, že se vrátí životu, a nenapadne mu ani, aby se vám za to mstil. Ostatně pavouci sami nejsou příliš citlivé duše. Ani on nebyl by se vůči vám zachoval jinak.“

„Nuže budiž, vám k vůli, strýčku, to udělám.“

Přiblížil jsem se k pavouku, ježž jsme právě zachránili od kruté smrti, abych ho vyšetřil. Popotáhl jsem mu nohu za nohou a shledal jsem, že nijak nepozbyly své obvyklé ohebnosti. Uznamenal jsem taktéž, že jeho oči byly plny života, což jsem s počátku úplně přehlédl. Byl to dosti velký chlapík a pěkně urostlý. Odvlekl jsem ho do jednoho koura v podzemí naší místnosti nechávaje ho tam, až by se vzpamatoval.

„A nyní, když jste se najedl,“ zahovořila krtkonožka, „musíte nám vypravovati svoji příhodu. Velmi ráda bych seznala okolnosti, jež mi zavdaly radostnou příležitost poskytnouti vám u sebe pohostinství. Bydlíte daleko odtud?“

„Nepřlíš daleko. Asi hodinu trvala má cesta, na které jsem se potkal s různými překážkami, takže by byla stačila pouze polovička toho času, kdybych byl mohl kráčet rychle a bez překážek.“

„Jakže, hodina cesty! Toť přece dosti dlouhá pout, již jste vykonal. To jste nebyl tedy pouze jen na procházce?“

„Ba ne, jsem opravdový tulák, jak mne tu vidíte před sebou, nemající domova ani přístřeší.“

„Vy žertujete!“

„Uprchlík bez cíle a bez domova.“

„Uprchlík! Jak to?“

„Tak jest, čirá to pravda. Opustil jsem svoje rodiště, abych se tam nikdy již nevrátil. Hned vám povím příčiny vážného tohoto rozhodnutí. Za tím účelem však musím počítí své vypravování od samého počátku!“

„Již posloucháme, ani nedutajíce.“

Počal jsem krtkonožce asvatojanskému broučku zevrubně vypravovati všechny osudy svého života, vylíčil jsem jim, ničeho neopomíjeje, všechny příhody, jak za sebou následovaly a jež zavdaly příčinu k mému rozhodnutí, abych opustil místo svého narození. Vypravoval jsem jim o dojmech, jež naplnily mou duši, když jsem opouštěl své bydliště, o různých příhodách na cestě, až k onomu okamžiku, kdy se mi položila tetiččina noha na rameno, tolik mne vyděsivši. „A nyní,“ řekl jsem, zakončuji své vypravování, „vyhledám si klidné místočko, kdež bych se mohl usaditi. Však dosud jsem se na ničem pevném neustanovil.“

„A není toho pro dnešek ani potřebí,“ prohodila krtkonožka, „pohovoříme si o tom až zítra, zatím si hezky lehněme, bouře minula, a zátopy nemáme již se co báti. I pro vás, milý broučku, je již příliš pozdě na cestu domů. Prospěte tuto noc u mne.“

Červík přijal nabídku. Ani já jsem nebyl proti tomu prospati se několik hodin, abych se zotavil po zažité námaze a útrapách. Uvelebili jsme se tedy každý, jak nejlépe jsme mohli, abychom co nejpohodlněji ztrávili noc, a záhy zavládlo v naší podzemní jízbičce hluboké ticho.

ic nepřerušilo našeho odpočinku, a noc minula zcela pokojně. Když jsem procitl, bylo všechno kolem mne tak, jako když jsem usnul. Broučkova lampička stále osvětlovala jídelnu proměněnou v ložnici. Nemohl jsem poznati, kolik bylo hodin. Zmínil jsem se o tom krtkonožce, jež se byla právě také probudila.

„Již je blýl den,“ řekla, „můžete si vyběhnout nahoru pozdraviti sluníčko. Já tu zatím přichystám nějaké snídání.“

„Jsem opravdu zvědav, kterak poznáváte, že je již den.“

„Oh, toť velmi prosté; tuhle mé sousedky vosy mne o tom nejlépe poučují. Slyšíte-li ten hluk, jaký provádějí? Vedou si tak každého rána.“

„Učiním podle vaší rady a vyběhnu na okamžik. A kterou to chodbou z těchto dvou mám se pustiti? Tuším, že jsme touhletou včera přišli.“

„Tak jest. Jděte jí, nemůžete zablouditi.“

Pustil jsem se tedy do naznačené chodby. Kráčel jsem stále ve

tmách, ale postupoval jsem vpřed bez obavy, že zabloudím, neboť průchod, nemaje žádných odboček, musil ústít na povrchu země.

A vskutku pronikla ke mně slabá denní záře. Chodba rozjasňovala se víc a více, až jsem dospěl jejího konce. Ještě několik kroků, a octl jsem se ve velkém zahradním stromořadí. Bylo rozkošné jitro. Slunce koupající se v růžových parách vynořovalo se právě nad obzor. Vzduch, naplněný balzamickou vůní, dýchal oživující svěžestí prvních ranních hodin.

Včerejší bouře nezanechala po sobě jiných stop než několik perliček vody, jež se jiskřily na listech jahodin. Pozdravil jsem zářivé slunce několika veselými trilky. Všecky mé černé myšlenky od včerejška unikly, a budoucnost stála přede mnou v růžových barvách. Jest věru pravda, že nálada naše jest odvislá nikoliv od skutečných poměrů, v nichž se ocitáme, nýbrž od toho, jak působí na naše duševní rozpoložení vnější náhodné vlivy. Hloubaje o této filosofické záhadě a jiných ještě věcech toho druhu vrátil jsem se do chodby, abych se shledal se svými přáteli a s nimi posnídal.

* * *

Svatojanský brouček byl již vzhůru. Krtkonožka snesla doprostřed místnosti dostatečnou zásobu pokrmů, a oba čekali pouze na mne ke snídani.

Ranní procházkou jak náleží jsem vyhládl, takže jsem měl již pořádnou chuť, i vyměnil jsem několik běžných zdvořilůstek s milým červíkem pustil jsem se s náležitou chutí do pokrmů, jež nám byla naše hostitelka předložila. Ostatně pokrmů byly téhož druhu jako včera. Otázal jsem se krtkonožky, zdali si jich opatřuje bez velké námahy.

„Nic není snazšího nežli to,“ odpověděla. „Okolí mého příbytku oplývá zvláště larvami babek. Je vám známo, jak velice milují tyto ponravky kořínky jahodin a salátu, a proto ne bez přičiny usadili mne moji rodiče sem do jahodiště. Ostatně zahrada oplývá množstvím rozmanitých bylin a stromů a vyživuje značně množství nosatců a zlatohlávků, kteří všichni zažívají svou proměnu zahrabání v zemi. Zdejší půda je tudíž v pravém slova smyslu proseta larvami a kuklami různého druhu, takže tu žijí v opravdové hojnosti. Ale poněvadž má každá věc líc i rub, tož má i ten bezmezný blahobyt svou slabou stránku: neužívám ho

totiž samotna. Občas objeví se v mém okolí krtkové a rejskové, prohánějící se za svou kořistí, a kdybych jim padla do drápů, bylo by mi okamžitě odzvoněno. Ještě dobře, že mám výtečný sluch. Slyším zdaleka, přibližuje-li se některý z nich, a jsem okamžitě hotova prchnouti do svých chodbiček, jež jsou pro ně příliš těsné. Bojím se jediné toho, abych nebyla překvapena ve spánku, a proto spím, jak se říká, s otevřenýma očima.“

„A ničeho jiného nemáte se co báti?“

„Ba ano. Zámecký zahradník pojal totiž proti mně silný předsudek, domnívá se, že ubližuji jeho sazenicím. Přičítá mi navrub všecku tu spoustu, již jsou příčinou v jahodí larvy babek. Líci tudíž na mne všelijaké nástrahy. Před nedávnem objevila jsem tuhle nedaleko v jedné své podzemní chodbě veliký zakopaný květináč upravený takovým způsobem, že kdybych tamtudy šla jen trochu roztržitě a nepozorně, spadla bych do něho, odkudž již nikdy bych se nevydrápala. Právě předevěřem by se mi bylo to neštěstí málem přihodilo.“

„Máte ještě nějaké bratry a sestry tady v okolí?“

„Ovšem, naše rodina je dosti četná. Je nás do dvaceti, tuším, a všichni žijeme tady v blízkém okolí.“

„A vídáte se někdy?“

„Občas navštíví mne jedna z mých sester. Je s ní velmi zábavný pohovor, takže ji vidím vždycky velmi ráda. Však jsem ji čekala právě u dveří, když vy jste se tu najednou objevil jako s nebe spadlý včera večer.“

„A ve vašem sousedství je také usazena osada vos?“

„Tak jest.“

„Nepříjemné sousedstvo.“

„Ó, však já jich nenavštěvuji, aspoň ne dobrovolně.“

„Navštěvujete je tedy z přinucení?“

„Již se mi to jednou přihodilo.“

„Vysvětlíte nám to, prosím.“

„Jednoho dne, hrabajíc si novou chodbu, vrazila jsem hlavou napřed až do jejích příbytku.“

„Nepozornost, jež se vám mohla šeredně vyplatiti.“

„Na štěstí vosy mne nezpозorovaly. Zalezla jsem tedy potichu na-

zpátek nezaživši nic jiného, nežli že jsem mohla okouknout jejich příbytek proraženým právě otvorem jejich zdi.“

„Nu a co jste viděla?“

„Tuze vám zajímavou věc. Zahlédla jsem velikou dutinu, v níž bylo jakoby zavěšeno asi tucet vodorovných pláštů, spojených navzájem jakýmsi pilířky. Pláště byly složeny z velikého množství malých buněk a v každé buňce uzavřen byl jakýsi červ, patrně to jejich larvy. Přemnoho vos zaměstnávalo se tím, že poskytovalo pokrmu oněm larvám, kdežto jiný oddíl horlivě pracoval na zbudování nových buněk. Vše to jsem zahlédla jediným mrknutím oka, a pochopíte, že jsem se dlouho nebavila tím pohledem, neboť mi to nebylo zrovna dvakrát pohodlné. Ucoulva jsem tedy potichu zpět ucpavši, jak jsem nejlépe mohla, otvor do jejich zdi proražený.“

„A prorazila jste tu zeď beze všeho namáhání?“

„Ano. Necítila jsem přitom žádné zvláštní obtíže. Vždyť je to pouze jakási slupina, nevalně tvrdá, složená asi z tuctu tenkých vrstev, málo jen od sebe vzdálených.“

„A je mnoho vos v oné osadě?“ tázal jsem se.

„Velmi mnoho. Je jich do několika tisíc.“

„A zimu tráví pod zemí?“

„Ano. Ale mnoho jich na podzim hyně. A mým sousedkám tuhle může se přihoditi jednou velmi povážlivá nehoda.“

„Co tím chcete říci?“

„Nevybraly si totiž zrovna nejlepší místo, usadivše se zde. Nebude dlouho trvati, a náš zahradník jim zahrá šeredný kousek.“

„Jak to?“

„Takhle: přijde pěkně před východem slunce a naleje jim do otvoru, jímž vylétají, jakousi zhoubnou tekutinu, jejíž jméno je mi neznámo.“

„Ach, to je benzin,“ zašeptal svatojanský brouček.

„Potom jim překlopí na otvor obrácený hrnec a půjde pokojně po svých.“

„A vosy?“

„Zahynou do jedné. Uslyším kteréši chvíle v jejich podzemní skryši děsný poplach, jenž bude víc a více slábnouti. Potom vše se utiší a zavládne tam hrobové ticho.“

„To je děsné.“

„Zajisté, však co já bych tu měla činiti?“

„Mohla byste je zachrániti.“

„Vydlabajíc jim jiný východ, že?“

„Ovšem.“

„Pěkně děkuji. Dám si pozor. Padla bych jim na prvním místě za kořist.“

„Vždyť jim můžete oznámiti, že jim jdete na pomoc!“

„To bych si dala! Sežraly by mne načisto. Ručím vám za to. Což je s vosami možný nějaký kloudný rozhovor? Jsou stále vzteklé a budou se vztekati tím více, když ucítí, že jsou zavřeny.“

„Nu a což kdybyste jim dala výstrahu nyní před hrozícím nebezpečím?“

„Bylo by to vždy jedno a totéž. Ukázaly by mi dveře s prosbou, abych se starala sama o sebe. Pane, neznáte vos! Myslí, že jsou mnohem povýšenější nad nás.“

„Podobají se tedy v tom včelám. Blíže mého příbytku rozkvétal bodlák, na nějž se často slétaly. Několikrát jsem se pokusil, abych se s nimi spřátelil, ale vždy mne velkopansky odbyly. Buď si mne vůbec nevšimly, anebo se mnou jednaly jako s ničemou, darmochlebem a lenochem. Nejzdvořilejší z nich řekly mi, že nemají kdy k planým žvástům; zkrátka, poznal jsem, že mají-li nějaké dobré vlastnosti a jsou-li vzdělané, pilné a pracovité, mají zato dosti surovou povahu.“

„Velmi surovou. Jsou nedůtklivé, dráždivé, pomstychtivé. Nu a vosy — to máte ještě horší spřež.“

„Zajisté,“ přitakal jsem s úsměvem. „Necítíte k nim tedy prázdné náklonnosti?“

„Věru, není mi docela nic po nich, neboť se s nimi nikdy nestýkám. Mluvím jen dle doslechu. Na mou věru! Jen si proti nim něco začnete a uvidíte! Já se mezi ně nepletu; ať se z toho vyvlekou, jak budou nejlépe moci.“

„Nu, máte snad pravdu. Ale proč má na ně zahrádník takovou pífku?“

„Má k tomu vážné a četné příčiny. Jednak totiž vyžírají meruňky, hrozny, švestky, hrušky, zkrátka nejlepší druhy ovoce; dále pak kdykoli jest majetník zahrady u stolu se svou rodinou, tu se vosy pranic

neostýchají a lezou do všech pokrmů, bzučí jeho paní i dětem kolem hlavy. Paní se leká a úzkostlivě křičí zároveň s dětmi. Pán se zvedne všecek rozezlen a rozhání je zprava i zleva ranami ubrousku; kazí mu všecek dobrý rozmar při jídle. Tací jsou ti divoši.“

„Což jste byla u toho, že tak všecko navlas víte?“ prohodil jsem s úsměvem.

„Já jsem jich sice tehdy neviděla, ale vylíčila mi všecko zevrubně velká, modrá moucha, jedna z mých přítelkyň, jež toho byla několi-krátě svědkem.“

„A věru je tomu zrovna tak,“ řekl svatojanský červík, „sám jsem bydlel tehdy asi týden v zámecké jídelně a viděl jsem na své vlastní oči líčenou příhodu.“

„Cože, vy že jste bydlel v zámku? A co jste tam, prosím vás, dělal?“

„Oh, stalo se to arci jen proti mé vůli. Dítka zámeckého pána, byvše totiž jednou večer přivábeny svitem mé lampičky, chytily mne a vstrčily do sklenice, již postavily na římsu u krbu. Přispíšil jsem si arci, abych ihned světélko zhasl. Zrána druhého dne přemístily sklenici na poličku a již si na mne nevzpomněly. Pár dní nato zpozorovala mne služka oprašujíc a pořádajíc drobnůstky na poličce, hodila mne na zem a jižjiž zvedala nohu, aby mnc zašlápla. Šťastnou náhodou zapadl jsem do rýhy a tím jsem unikl jisté smrti. Příští noci povedlo se mi uniknouti ze zámku a dostihnouti svého starého příbytku. Však již byl čas, že jsem se dostal na svobodu, neb jsem byl již polomrtev hladem.“

„Tedy jste již zažil také nějaké dobrodružství?“

„Zajisté. A mohl bych vám toho ještě navyprávět. Tak na příklad jednoho dne octl jsem se v kusadlech velikého stěvlíka, jenž mne unášel s úmyslem, aby mne sežral. Vyvázl jsem jen čiročirou náhodou. Utíkaje střetl se totiž milý stěvlík nenadále s jiným ztřeštěncem svého rodu, jenž pádil opačným směrem.“

Oba zákeřníci se popadli do křížku, a já jsem využítkoval té příležitosti ke své záchraně.“

„Prozluklé plémě,“ prohodil jsem mezi zuby.

„Příteli broučku, s vámi to ještě šeredně dopadne,“ zvolala má tetička. „Však je to rozum, potloukati se s večerem po cestách s rozsívce-

nou lampičkou! Jak jste si to jen mohl navyknout! Což byste se bez ní neobešel jako každý jiný?“

„Je to již nepamětný zvyk v naší rodině,“ odpověděl svatojanský červík.

„Zvyk sem, zvyk tam, což máte nějakou podstatnou příčinu, abyste jej zachovával? Mně aspoň se to nezdá k ničemu dobré. Naopak myslím, že je to velmi nebezpečné.“

„Přece však tu bude nějaká příčina.“

„A jaká?“

„Je to výstražné znamení.“

„Toho věru nechápu.“

„Tolik jako výstražná lampa na lodi mořeplavců, abyste tomu lépe rozuměla.“

„A to ve prospěch vašich nepřátel?“

„Eh, nikoli. . . naopak!“

Světluška jako by byla dohřáta neústupnými otázkami mojí tetičky o účelu svojí lampičky.

Krtkonožka tvářila se všecka vyjevena za posledních slov svého přítele, či lépe řečeno své přítelkyně.

Svatojanský červík jako by byl trochu spleten tím doznáním, jež mu tak maní z úst vyklouzlo, a bylo na něm zcela zřejmě viděti, že by rád vzal svoje slova zpět.

Krtkonožka změřila ho potměšilým zrakem a obrátivši se ke mně vybuchla v rozpustilý smích.

Již jednou jsem řekl, že tetička, jsouc jinak velmi pomilování hodna, nevynikala zvláštními společenskými způsoby ani přílišnou uhlazeností. Nicméně však vycítila nezpůsobnost svého dotírání a přeskakujíc na jiné pole zahovořila:

„Všecko to je velmi krásné, můj milý příteli. Velmi krásné a velmi poetické, ale může se vám šeredně vyplatit, povídám vám.“

„Možná. Mohl bych vám stejně vyčítati vaši roztržitost, o níž jste před chvílkou se zmínila, a jež by se vám byla stala po dvakráte málem osudnou. Každý ví svoje. Viděl jsem již mnoho jiných nešťastně hynouti, kteří byli daleko opatrnější nežli já. Já již nebudu jinaký, až udeřít má hodina.“

„Jste příliš rozumář, jak se zdá, a věříte mnoho v předurčení,“ řekl jsem svatojanskému broučku.

„Máte pravdu, je to výsledek mých pozorování a úvah.“

„Nechte, prosím vás, takových veleučených věcí. Pojďme se raději zas trochu najíst, máte již beztoho hlad,“ vpadla krtkonožka.

„Jakže, už zase jíst! Vždyť jsme sotva přestali. Nemám ani trochu hladu,“ já nato.

„Jak je libo. Já aspoň budu jíst.“

„Kolikrát za den to hodujete?“

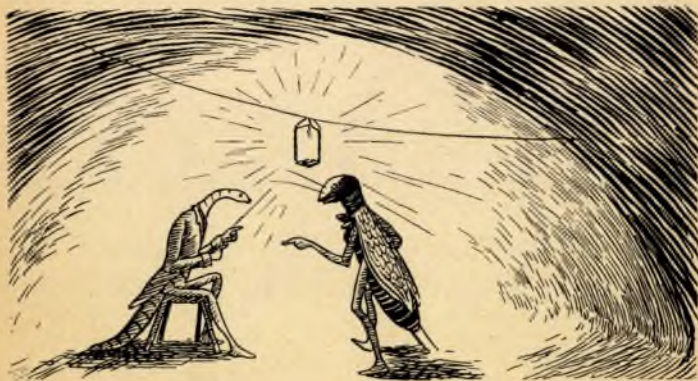
„Nejméně dvanáctkrát, zpravidla ještě víckrát, dvacetkrát zcela jistě a to vždy se stejnou chutí.“

„Hrome, to je žaludek! Vždyť celý svůj život jenom projíte!“

„Tak jest, strýčku. Znáám jiné, kdož ztráví život ještě hůře.“

„Nepochybují. Ale prosím, nepovažujte to za výtku, nýbrž prostě za výraz mého obdivu nad tím, jak výtečně umíte užítí svého času. Já vás tedy zatím opustím a půjdu si na sluníčko zazpívat. Půjdete se mnou, broučku?“

„Lituji, že nemohu přistoupiti na laskavé vaše vyzvání,“ řekl svatojanský červík, „vycházím pouze večer. Neupustím nikdy od svého předsevzetí, jež jsem si učinil zvláště po oné příhodě s kutilkou.“

Postil jsem se znova do chodby vedoucí navenek a dospív povrchu zemského usadil jsem se opodál vchodu do podzemního příbytku na malé hroudě, na níž padal prodíraje se listovým jahodiště veselý a teplý sluneční paprsek, a rozevřel jsem trochu krovky, vystavuje své tělo na chvilku vlhkému a vlažnému vzduchu pod listnatou klenbou. Potom jsem se zabýval úpravou svého zevnějšku. Je to náš zděděný zvyk, že tak zvláště na sebe dbáme. Milujeme čistotu jevíce zvláštní zálibu ku příjemným zápachům a ošklivíce si zápachy odporné. Z té příčiny byl mi tak hrozně nepříjemný onen včerejší útok bohopustého střevlíka. Vzpomněl jsem si naň čistě si drápky, a při té vzpomínce ještě tehdy popadl mne náramný vztek. Však zapudil jsem okamžitě neblahé ty myšlenky a snaže se vpraviti do nálady, odpovídající rozkošnému místu kolem dokola, zanotoval jsem jeden z nejkrásnějších svých popěvků.

Jsem v proudu a zpívám, zpívám. Občas ustanu, abych poslechl, zdali některý jiný hlas neodpovídá hlasu mému. Ale žádný tvor mého

rodu nepřebývá v okolí, neboť žádný zvuk nedoléhá mi ke sluchu, jenž by prozrazoval sousedství jiného cvrčka. Podivně působí na mne ticho, jsemuž nejsem zvyklý, a musím nicméně říci, že je mi spíše příjemné než nepříjemné. Cit onen pochází asi z nepřátelství, jehož jsem zkusil od svých bratří, nepřátelství, které již odedávna zbavilo jejich hlas onoho kouzla, jaké bych byl, slyše jej, zcela přirozeně pociťoval, kdyby byli mými přáteli.

Čas rychle kvapí, ale já jsem tak šťasten, cítě se svoboděn a prost všech trpkých starostí, že nijak nemohu se nabažiti koncertu, jaký tu dávám sám sobě. Rozveseluji se zvukem svého vlastního hlasu a unesen bezmeznou veselostí, skáči, tančím a dovádím jako bez rozumu. I myslím si, že nemusím pranic se ostýchat, jsa tu sám a sám. Myslel jsem si to, ale měl jsem svědka. Když jsem byl v nejlepším, tu rázem setkal se můj zrak se zrakem kobylky, kteráž, lpíc nehybna mezi listovím vedle mne, pohlížela na mne všecka udivena, ale zároveň i dosti posměšně. Jak dlouho již tu je? Toho jsem nevěděl. Vida ji rázem zchladnu ve svém nadšení a zůstanu studem všecek ohromen, stoje na třech nohách s ostatními ve vzduchu v nejsměšnějším to postavení, jaké si kdo může představit. Myšlenka, že jsem se učinil směšným ve svrchované míře, prolétla mi hlavou v téže chvíli. I napadlo mne s prvopočátku, abych se střemhlav vrhl do chodby. V prvním zmatku však nemohu rozeznati hned jejího vchodu, a tento krátký nerozhodný okamžik stačil, abych se rozhodl o jiném, i zabránil mi, abych korunoval svoje předešlá bláznovství dokonalou hloupostí.

Zvednu nanovo oči ke kobylce. Je to hezká mladice se zeleným tělem a dosti veliká. Dosud sebou ani nehnula a pohlíží na mne stále zrakem plným šelmovství. Je naprosto nutné, abych zaujal zcela jiné stanovisko, než v jakém jsem právě se jevil. Nenalézám nic lepšího nežli dáti se do smíchu. Kobylka se také usměje, načež stržena nakažlivým mým příkladem, propukne sama v bezuzdné veselí. Byl jsem zachráněn.

„Jsem všecek okouzlen z tak příjemného setkání, roztomilá kobylko!“ řekl jsem jí, „myslil jsem, že jsem tu v úplné samotě, a proto je nyní má radost bez mezí, že mohu dát najevo svou úctu bytosti, která jí plně zasluhuje.“

„Je vaše radost vskutku taková, jak mi tu tvrdíte, milý cvrčku?

Naopak, mně se zdá, že vás právě před okamžikem má přítomnost tak trošičku překvapila, ne-li polekala.“

„Ano, překvapila, rád se k tomu přiznávám. A jaké náhodě mám děkovati, že jsem se s vámi setkal?“

„Náhodou ubírala jsem se mimo, a zvědavost nedala mi jítí dále, když jsem vás viděla v tak dobré náladě.“

„Nu, ovšem, každý hledí občas trochu se povyraziti. Musím vám říci hned, že máte před sebou jednoho z nejnešťastnějších cvrčků.“

„To bych nebyla jaktěživa řekla!“

„A přec je tomu tak.“

„Ale dovolte, máte to zvláštní způsob, jímž dáváte průchod svému zármutku.“

„Výstřednosti, jímž jsem se právě před chvilkou oddával, neměly jiného účelu, než abych se, jak jsem již řekl, poněkud povyrazil.“

„Jste vyhnanec?“

„Ano, tak jest. Mé rodiště je nedaleko odtud. Byv terčem nespravedlivé nenávisti své rodiny, musil jsem opustiti domovinu, ona rozkošná místa, kdež uplynula prvá léta mé mladosti, a uniknouti hanebným úkladům, které ohrožovaly další mé živobyť.“

„Ubohý cvrčku!“

„Po mnohých velkých nebezpečích dostal jsem se do této končiny, kdež jsem se náhodou setkal s jednou svojí příbuznou, která mne uvítala se srdečným pohostinstvím.“

„A koho tím myslíte?“

„Úctyhodnou starou krtkonožku. Zde právě jest vchod do jejího příbytku.“

„Ach, tu já znám, je to hodná babka.“

„Velmi hodná, ač poněkud podivínská.“

„Máte pravdu!“

„Pravíte, že ji znáte?“

„Ó, jen zcela povrchně. Je to velká samotářka. Ale slyšela jsem o ní vypravovati.“

„Jste tedy z této končiny? Máte zde snad rodiče nebo přátele?“

„Ano, narodila jsem se zde v jahodišti a nikdy jsem ho neopustila.“

Tak jsme hovořili více než hodinu o různých věcech. Kobylka se mi velice líbila, a rozprávka s ní působila mi nemalou rozkoš.

„Je to zde roztomilé místečko,“ pokračoval jsem, „rád bych se zde usadil. Zavádí vás sem vaše procházka častěji?“

„Jen někdy, náhodou. Vyběhnu obyčejně, kam mne oči nesou.“

„Rozmilá přítelkyně, jsem opravdu velmi šťasten, že jsem se s vámi setkal. Zdá se, že sdílíte mé neštěstí. Váš přívětivý hlas jest mi toho svědectvím; zapomínám, poslouchaje vás, na všechny zármutek, který jsem zakusil.“

„Nuže sbohem, milý pane! Nemohu již déle se zdržovati.“

„Ale, ale, již odcházíte?“

„Již musím!“

„A uvidím vás kdy opět?“

„Možná.“

Po těch slovech líbezně se mi uklonila a davši mi sbohem zmizela jedním skokem v houštině. Viděl jsem ještě okamžik, jak se pohybuje beze všeho hluku její jasné zelená křídla, až posléze zmizela v dálce.

* * *

Setrval jsem na okamžik zabrán v myšlenky pozíraje tím směrem, kudy se kobylka vzdálila. Den schyloval se k večeru, a podivil jsem se nemálo vida, že slunce jižjiž zapadá. Jak mi ten den rychle utekl! Žaludek se mi již ozýval hladem a věru měl k tomu oprávněné příčiny, neboť jsem jej od rána úplně zanedbal.

Byl čas, abych se odebral opět ke svým druhům. Nutkal mne k tomu pokročilý čas, a vyhládlost mne pobízela. Ostatně neměl jsem nižádné obavy, že mi nebude lze vyhověti žaludku. Ze slov krtkonožčiných o jejích zásobách nabyl jsem dostatečné jistoty, že najdu po svém návratu připravený stůl k hostině.

A věru, vrátiv se do jídelny, shledal jsem, že teta dojídá již několikátou ponravu; světluška, rozložená na jednom výstupku v jeskyni, jako by již spala spánkem spravedlivých. Měla k nám tolik pozornosti, že nechala lampičku rozsvícenou. Pavouk, stále pohřížený ve svých hlubokých mdlobách, ležel tu ani se nehýbaje. Viděl jsem ho z polovice ve stínu, jak leží s roztaženými údy na boku v témže koutku, kam jsem ho zatahl předešlé noci.

„Odkud se ženete?“ uvítala mne krtkonožka s plnými ústy. „Nebylo vás celý den viděti; ta vaše procházka nějak dlouho trvala.“

„Ba ne,“ prohodil jsem, chápane se taktéž jídla. „Ani jsem se nehnul od vašich dveří. Modré nebe, jasné sluníčko a teplý letní den svedly mne tak, že jsem jim nemohl odolati až do této hodiny. Váš příbytek má opravdu velmi krásnou polohu.“

„Nu, na těch přednostech mi velmi málo záleží. Musím se vám vyznati. Jsem s nimi ovšem potud na výsost spokojena, pokud právě ony jsou příčinou, že mám stále dostatečnou zásobu různé potrawy, výhoda to, která pro mne vyváží všechno.“

„Ejhle, ejhle, doznání to jest aspoň docela upřímné.“

„A je vám to snad na podiv? Eh, eh, můj milý, jste ještě mladoch. Až budete tak starý jako já, budete mít dávno jiné myšlenky. Vaše poesie se promění ponenáhlu v holou prósu, a nebudete zajisté pak pohrdati radostí, kterou skýtá plný stůl. Každý věk má své libůstky.“

„Nu a jak jste přece stará?“

„Ale dovolte, abych vám předně řekla, že jste poněkud nezdvořilý. Což se kdy dávají podobné otázky osobám mého pohlaví? Jsem tak stará, jak se zdám. A to je všechno.“

„Odpusťte mi, milá tetičko,“ prohodil jsem se smíchem. „Neměl jsem nikterak v úmyslu, abych vás přiváděl v rozpaky. Řekla jste mi včera, že byste mohla býti mou matkou, a... domníval jsem se...“

„To že jsem vám řekla? Nu, možná. Nuže, spokojte se tím neurčitým naznačením; zatím dovoltež mi, abych v tomto ohledu ponechala vás v jistých pochybnostech.“

„A nového nestalo se nic za mé nepřítomnosti?“

„Pranic. Světluška dále spí klidným a pokojným spánkem počestného hmyzu, jenž má plný žaludek a úplně klidné svědomí; a pokud jde o pavouka, ten stále má co zápasiti se svým jedem.“

„A myslíte, že to s ním bude ještě dlouho trvati?“

„Věru, nevím. A také se o to nestarám. Nechte řečí a pusťte se do této kukly dlouhonosce. Jeho larva žije v lískových oříškách a chutná vskutku výtečně.“

„Opravdu, výtečné sousto. Míváte je častěji na své tabuli?“

„Nedaleko odtud roste líska, a právě v tomto ročním období vylézají larvy dlouhonosců z oříšků a provrtávajíce jejich slupku zalézají do země, aby se tam přetvořily. Tak nalézám jich zde dostatek,

a vždy jsem jim velmi ráda, neboť jsou znamenitým soustem, které mi vždycky dobře chutná.“

„Vyznamenáváte se ovšem přede mnou tou značnou výhodou, že dovedete po libosti hrabati v zemi a v ní si hledati potravu. My cvrčci musíme se spokojiti tím, co se nám namane poblíž našeho příbtku.“

„Ale vy přece umíte také v zemi hrabati?“

„Zajisté, však pouze za tím účelem, abychom se v ní ubytovali.“

„A čím se obvykle živíte?“

„Pojídáme mouchy, svinky, mravence...“

„Jděte mi k šípku s mravenci, páchnou odporně ostrou kyselinou.“

„Nu z toho si nic neděláme. Mimoto pojídáme také dužnatá stébła travní.“

„Hubená pochoutka. Zůstaňte u mne a budete míti každý den tučné pochutnáníčko.“

„Jste velmi laskava, roztomilá tetičko; s největší radostí přijal bych váš návrh, ale má to háček.“

„Nu a jaký?“

„Vaše komůrka je mi příliš tmavá. Nebudeme míti vždy po ruce světluščinu lampičku, aby nám svítila; miluji slunce a jeho teplé paprsky.“

„A vání větrku, vůni květin, a přírodu, a zeleň a tak dále. Nu chápu, chápu... Tak dobrá, usadte se zde někde vedle mne. Nic vám nebrání, abyste si nevyhrabal obydlíčko podle své chuti v mé blízkosti.“

„Už jsem si na to také myslel.“

„Ejhle, tedy ujednáno! Netřeba, nežli to provést.“

Neuznal jsem za nutno zmíniti se tetě o svém setkání se s kobyolkou; nebyla by nijak váhala právě jemu přičísti mé rozhodnutí, proč se chci tak náhle usídliti venku v jejím sousedství.

„Nasytil jste se, strýče? Zajisté; nuže pěkně si nyní lehněte, a dobrou noc... ač nebude-li vám milejší vybrati se ještě ven a sníti tam chvilku při svitu luny.“

„Ach nikoli, půjdu spat. Nebojíte se snad, že nás této noci krtkové přepadnou?“

„Nezdá se, že by byl některý z nich v okolí. Ostatně spoléhejte v každém případě na mou bdělost; vzbudím vás hned za sebemenšího poplachu.“

* * *

Noc tato neuplynula tak zcela klidně jako předešlá. Kolem půlnoci — aspoň se mi zdálo, že jsem již hodně dlouho spal — vyburcoval mne ze spaní jakýsi hlas. Bedlivě jsem napjal sluch. Zaslechl jsem jakoby jakousi hádku v jedné z postranních chodeb; rozeznával jsem docela jasně hlas tety, která se vzpírala komusi, jehož zvuk hlasu nebyl mi zcela neznámý. Láteřila dosti zprudka vybuchujíc, což bylo svědectvím, že se povážlivě zlobí. Byl jsem hotov přispěti jí ku pomoci na první zavolání, neboť jsem byl přesvědčen, že jí mé přispění nebude nijak zbytečné, když jí bude nutno brániti se v těsné chodbě, v níž se spor sběhl, byť by to nebylo nic více, nežli nahnati strachu jejímu protivníkovi, jenž by se zajisté nenadál tak neočekávaného jejího pomocníka. Ale nebyl jsem nijak vyzván zakročiti. Záhy hlasy utichaly, z čehož jsem soudil, že nepřítel ustupuje; pak opět všecko kolem utichlo. Světluška spala klidně dále snem spravedlivých a neslyšela nic.

Ráno jsme se dověděli, že tetička, jež měla velmi lehký spánek, byla asi kolem tří hodin probuzena jedva slyšitelným hlukem, jakýmsi šustotem, ozývajícím se z hlavní chodby, kudy se do podzemí vcházelo. Hluk prý se stále přibližoval, a tu ona vyběhla se podívat, co se děje, i střetla se tváří v tvář se střevlíkem, jenž bůhví z jakých příčin měl v úmyslu vniknouti do její domácnosti. Tázala prý se ho po vysvětlení neomaleného vetřectví, načež on prý se začal naparovat — podle zvyku svého drzého plemene — až posléze vzal nohy na ramena spílaje a vyhrožuje.

„Dostalo se mi již několikrátě cti podobné návštěvy,“ dodala krtkonožka, „a zpravidla nemám z ní prazádného strachu. Střevlíci a jiní podobní rošťáci častěji ke mně zabloudí, aby mně kradli mé larvy, ale já beze všeho křiku opatřím si pěkně nové, avšak tentokráte vaše přítomnost, milá světluško, mne zavazovala, abych si nedala ve vlastní domácnosti lhostejně hospodařiti. Ten loupežník byl by s to, aby nám vás vyfoukl pod samým nosem.“

Světluška projevila jí svou vděčnost několika vřelými slovy, a já

připojil jsem se k ní rovněž v blahořečení, velebě bdělost a chrabrost naší výtečné hostitelky.

„Nu, nu, jen mne tak nezahanbujte svými poklonami, milí přátelé, nemáte ani proč. Ze střevlíků mám málo strachu. Dosud ještě po každé ukázali mi paty.“

„A což tehle nepokropil vás svou nestoudnou voňavkou?“

„Ba ne. Nemohl se ke mně obrátiti zadkem v úzké chodbě jsa nucen utíkatí pozpátku. Nestíhala jsem ho až ven.“

Příští den uplynul jako předchozí. Čas byl stále hezký, a já až do samého večera oddával jsem se své hudbě na malém pahrbku, kdež jsem již dříve zažil tolik rozkošných chvil. K mému velkému zármutku kobylka se tu již neobjevila. Což jí v tom něco překáželo? Či snad na mne zapomněla? Jsoutě kobylky odjakživa větroplaši! Vždyť se mi právě tato zdála mnohem vážnější nežli všechny ostatní; podala mi důkaz své opravdové náklonnosti, a způsob, jak jsme se rozloučili, dodával mi naděje... Eh což, nesměl jsem dále na to mysliti; bylo ostatně již příliš pozdě, aby ještě dnes mohla přijíti. Vrátil jsem se tedy.

Očekávala mne jistá změna v našem příbytku. Pavouk se konečně vzpamatoval ze své mdloby a hovořil dosti čile se světluškou. Zbytky večere ležely vedle něho. Hekal prý hladem, když procitl, a krtkonožka mu přechodně přepustila několik broučích larviček, jimiž musil vzítí zavděk v nedostatku much.

Přistoupil ke mně a děkoval mi za vše, co jsem pro něho učinil, kdy jeho život visel již na nitce. To mi bylo svěděctvím, že v oné chvíli zaslechl náš rozhovor.

Krtkonožka zatím pobíhala semo tamo všeska polekána a jako by byla zaměstnána zcela jinými věcmi. Bylo patná, že nevězí vesvé kůži.

Toho večera hovor vázl. Po večeri odebrali jsme se každý na své lože. Pavouk ulehl vedle mne, brouček uhostil se na svém obvyklém výstupku a krtkonožka blíž hlavní chodby, vedoucí navenek.

snul jsem tvrdě, když tu rázem probudil mne náhlý lomož, takže jsem byl ihned na nohou.

„Pozor!“ volala krtkonožka. „Zachraň se, kdo můžeš! Krték je tu!“

Slyše tu strašlivou výstrahu, vzal jsem arci bez prodlení nohy na ramena a prchal první chodbou, která se mi namanula. Přitom cítím, že se ke mně cosi připjalo; avšak nyní nebyla ani dost málo doba příznivá, abych stanul a přesvědčil se, co to je. Nicméně přece jsem nemohl neznámenati, že nejsem v chodbě vedoucí navenek z podzemí; v ne-nadálém zmatku dal jsem se chodbou nejbližší po ruce, totiž tou, u níž jsem se uložil ke spánku. Arci, vidím již zcela bezpečně, že to není ta pravá chodba, a není-li to ona, pak jsem se octl na cestě neznámé v podzemním bludišti.

Kam vede? Zajisté že zabloudím v neznámé podzemní končině a v čiré hluboké temnotě! Než buď jak buď, nyní nezbývá nic jiného,

než co nejrychleji utíkati, a proto pádím také vskutku jako ztřeštěný dále kupředu. Prokletá věc! Co se to jen na mne chytlo, že to vleku za sebou jako cent? ... Ach! ...

Výkřik ten vydral se mi bezděčně z úst při náhlém a neočekávaném pocitu. Ztratil jsem totiž najednou půdu pod nohama a cítím, že padám, padám kamsi dolů, což se mi zdálo trvati dosti značnou chvíli.

Vtom zastavil jsem se náhlým nárazem, a hle, ocitám se na dně rozsáhlé prohlubně. Šťastnou náhodou neutrpěl jsem pohromy, ačkoliv jsem spadl dolů hlavou. Ale kde to jen jsem? Hmatám kolkolem po dně propasti. Je ploché a velmi tvrdé; není to hlína. Toliko hmat je mi vůdcem v dalším pátrání, neboť kolkolem jest neproniknutelná tma. Postupuji pomalu, tápaje kupředu s napiatými tykadly i makadly. ... ocitám se posléze u svislé stěny. Stěna nemá prázdných výstupků a drsností, je hladká jako dno. Kráčím zvolna podél ní, hmataje opatrně před sebou, abych se vyhnul snad novému možnému pádu.

Jdu a jdu, stále jdu. Kráčím tak již hodnou dobu a stále cítím pod nohama tutéž hladkou a tvrdou půdu a po levici stále tutéž svislou stěnu, stejně hladkou jako půda pod mými nohama.

U všech všudy, kde to jsem? Věru, to už mi nejde nijak na rozum. Je to snad nějaká podivná podzemní chodba? A kam vede? Kde jí bude konec? Vždyť přece jsem již asi hodně daleko od místa, odkud jsem vyšel! Než, buď tomu jak buď, jedno je mi zřejmé, že totiž nevnikám dále do útrob zemských, neboť kráčím stále vodorovně. Ostatně zazdalo se mi jednou, jako bych zahlédl nahoře nad sebou třpytiti se hvězdičku. Ba ovšem, právě vidím opět jednu nad hlavou. Není pochyby, že musím zde vyčkati, až se rozední. Poněvadž je viděti hvězdy, je asi ve stropě prohlubně otvor a přesvědčím se o všem nejlépe, až vyjde slunce. Zastavmež tedy a vyčkejme.

Hola, a kam se poděl onen předmět, jenž se ke mně připjal, a jež jsem utíkáje vlekl stále za sebou? Už ho necítím za sebou; patrně se ode mne vyprostil ve chvíli mého náhlého pádu a zůstal tam, kde jsem spadl.

* * *

Nerozednilo se tak rychle, jak bylo mým přáním, i oddávám se zatím svým myšlenkám. Avšak nejsem z nich pranic chytrý, neboť čím

více si hlavu lámu o všem, čím se mi jeví celá ta příhoda nejasnější a zapletenější. Ubozí moji druhové! Kam se poděli?

Krtkonožka zajisté unikla některou ze svých chodeb, je zvyklá podobnému poplachu, ale co se stalo s pavoukem a broučkem, kteří neumějí tak rychle utíkatí... Chudák pavouček, netěšil se dlouho ze svého znovuzrození, jež jsme mu připravili... A co brouček? Ztratil zajisté načisto hlavu a zapomněl zhasnouti svoji lampičku, čímž se stal patrně první kořistí krtkovou. O tom všem jsem rozjímal, když tu zcela blízko u sebe zaslechnu šeptati jakýsi hlas, že jsem se leknutím všecek zatetelil:

„Cvrčku!“ zaznělo to potichu.

„Hola, co je? Kdo tu?“

„To jsem já, pavouk, váš druh z krtkonožčiny jizbičky.“

„Vy! Je-li možná!“

„Ticho! Mluvte tišeji, krtke snad není daleko.“

„Krtke! Vždyť musíme býti již hodně daleko od něho. Jak jste se dostal za mnou až sem?“

„Zcela prostě. Vždyť jsem se od vás nehnul od té chvíle, co jsme se zřítili dolů.“

„I jděte mi k šípku! Vždyť přece utíkám dále již přes hodinu.“

„Já jsem to dobře slyšel. Běžel jste ovšem stále, ale přitom vlastně nehnul jste se s místa.“

„Co tím chcete říci?“

„Inu, chodil jste pořád dokolečka.“

To odhalení vysvětlilo mi vše. Byli jsme na dně kruhovitě prohlubně; byla to stále táž svislá stěna, již jsem cítil po levici a podél níž jsem stále pospíchal. Tak tomu tedy bylo. Že mne to jen hned nenapadlo! „Nešťastná pavučino,“ vybuchl jsem hněvivě, „slyšel jste mne, jak se tu kolem vás potím celou hodinu, a neřeknete mi ani slova!“

„Což jsem mohl vědět, jaké roupy vám to vlezly do hlavy? Chvilí po našem pádu byl jsem poněkud omráčen, následek to slabosti z dlouho-trvajícího mého postu.“

Když jsem se vzpamatoval a slyšel vás cupati beze slova kolem dokola, tu jsem si myslil, že následkem zažitého strachu, náhlého leknutí... kdož by se také divil, nebyl-li jste opravdu pomaten... Nebudete zajisté uražen, když vám povím bez obalu, co mi přitom napadlo?“

„Nu, jen se vyslovte!“

„Nuže, myslil jsem si, že jste se. . .“

„Zbláznil?“

„Tak jest.“

„Ó, ó, ó!“

„Ticho! Nesmějte se tak hlasitě.“

„Tedy moje cirkusová produkce zdála se vám býti činem pomatence.“

„A nebylo mi přitom opravdu nijak volno. Tak sám s bláznem! . . . Proto hodil jsem si vlákno na strop a vyšplhal jsem se z vašeho dosahu. Kdyžpak jste se posléze zastavil, pomyslíl jsem si, že jste se již trochu vzpamatoval, a zavolał jsem na vás.“

„A víte, kde jsme?“

„Nemám o tom pochybnosti. Jsme na dně květináče, nastraženého zahradníkem, aby v něm polapil krtkonožku. Pamatujete se, co nám vypravovala?“

„Na mou věru, máte pravdu! Že jsem si jen na to nevzpomněl!“

„Byl jste příliš rozčilen. Zatím co jste běhal dokola, já jsem rozvažoval. Jsme chyceni v pasti, nalíčené na vaši tetičku, můj milý.“

„Tedy jsme ztraceni.“

„Nu, to jsem právě neřekl.“

„Tedy máte naději, že odtud vyvážneme?“

„Zajisté, ledaže by krtěk, ryje se chodbou za námi, padl na nás; však to by byla čirá náhoda. . .“

„Jíž nás rač nebe uchrániti. Než abych nezapomněl, vysvětlete mi, jak jste se vlastně dostal zároveň se mnou do tohoto hrnce. Což jste mi byl tak těsně v patách?“

„Velmi těsně. Nedůvěřuje rychlosti svých noh, abych mohl prchnouti, když nás krtkonožka vyzvala co nejrychleji utíkat, přichytil jsem se ostnu na vašem zadku, a vy jste mne táhl za sebou.“

„Haha, to jste byl tedy vy, jež jsem měl ve vleku. Mohlo mne to napadnout, ale, prosím vás, v tom zmatku, v tom úprku. . . Jaká škoda, že ubohá světluška neměla stejně šťastný nápad a též se mne nechýtila!“

„Nápad ten jsem měl já za ni.“

„Jakže?“

„Při prvním zvolání: ‚zachraň se, kdo můžeš!‘ skočil jsem k svět-

lušce, popadl jsem ji svými nohama a upozorniv ji, aby bez odkladu zhasla svou lampičku, připíal jsem se zároveň s ní k vašemu ostnu zrovna ve chvíli, když jste vnikl do postranní chodby.“

„A vyklouzla vám snad z náručí na cestě?“

„Ba ne. Je tu zároveň s námi. Když jsme padali dolů, povolil jsem bezděčně rozevřev nohy, právě když váš ostn na zadku těla se vymrštil jako pero na kraji srázu, hodiv námi dopředu. Společně narazili jsme na strop této dutiny; já spadl dolů, kdežto světluška zachytila se patrně tam nahoře za nějakou věc; vidíte ji tam nahoře nad námi? Tam nyní dřepí.“

„Aj, aj; to že je světluška? Považoval jsem ji ještě před chvílkou za hvězdičku. Rozhodně musil jsem býti všecek bezhlavý.“

„Ano, to je ona. Stáhla svou lampičku jen napolo.“

„A proč tam sedí, ani se nehýbajíc a slova nemluvic? Hahoj! Světluško!“

„Ticho! nekřičte tak, u všech všudy! Patrně bude příliš zchvácena. Když přednedávnem se probudila sevřena v mém objetí, patrně nechápala hned jasně mých úmyslů, majíc za to, že udeřila poslední její hodinka. Tím lze si vysvětliti její zmalátnělost, z níž asi ještě docela se neprobrala.“

„Musíme jí přispěti ku pomoci; ale jak se k ní tam nahoru dostati?“

„Já to provedu.“

* * *

Pochopil jsem, že si pavouk napjal nit od podlahy až ke stropu, a že po vláknu může vylézt až k svatojanskému broučkovi.

Zatím co vylézal nahoru, upozornil jsem ho důvěrně na to, co mi byla o broučkovu pohlaví tetička pověděla, a zavázal jsem ho čestným slibem šetřiti broučkovy zapřené, což mi pavouk ochotně přislíbil.

Za chvíli jsem soudil podle lehýnkého zakolísání se světlého bodu, jež jsem považoval dříve za hvězdičku, že podnik se podařil. Světlý bod počal sestupovati a když se přiblížil téměř až k samé zemi, tu za slabounkého svitu, jímž ozařoval okolí, mohl jsem viděti broučka, an všecek stočený do sebe spočíval v pavoukově náruči. Pavouk sestu-

poval zvolna, obtížen dosti značně tímto břemenem. Když se dostal až dolů, uložil broučka na zemi a jal se horlivě ho třít, pobízejе mne, abych činil podobně. Brouček pozbyl opravdu vědomí. Však přece záhy, dík našemu horlivému úsilí, se opětně vzpamatoval, a první jeho slova, když se byl napřed porozhlédl kolkolem udiveným zrakem, byla, že se zajímavě tázal, kde se nalézá, co se to stalo, a kam se poděla krtkonožka. Nepamatoval se na nic; nevěděl ani zbla o všem tom, co se sběhlo od našeho bezhlavého úprku z krtkonožčiny jídelny až po tu chvíli. Ostatně nebylo to nic divného; byv tak neomaleně popadnut pavoukem, neměl ani kdy uvědomiti si vše a v hrozném leknutí beze všeho přechodu octl se z dřívějšího spánku ve mdlobách, z nichž jsme ho právě vytrhli.

Zpravili jsme ho zevrubně o všem, co se sběhlo, a když zvěděl, čím je zavázán pavoukovi, jehož duchapřítomnost mu zachránila život v okamžiku, kdy by byl každý jiný ztratil načisto hlavu, vzdal mu několika vřelými slovy svůj dík. I mně mnoho děkoval, ač jsem byl vlastně při jeho záchraně zcela bezděčným činitelem, na kterouž věc jsem ho také s úsměvem upozornil.

„A nyní, milý přítelíčku, když jste opět na nohou,“ promluvil pavouk, „učiníte dobře, jestliže trochu povytáhnete svoji lucerničku, neboť je zde jako v pytli. O to běží především. Aspoň lépe uvidíme, kde jsme, a budeme moci rozhodovati o prostředcích, jak se dostati odtud.“

Brouček ochotně vyhověl naší žádosti, a tak jsme mohli vyšetřiti místo, kam nás náhoda na našem útěku zavedla.

Pavouk soudil správně. Byli jsme na dně velkého květináče, nádoby, sloužící ku pěstění květin. Strop našeho vězení sestával z plástu drnu, podepřeného několika ulámanými halouzkami, mezi nimiž viselo dolů ještě několik travních kořínků. A právě na jedné takové halouzce zůstal milý brouček viseti, byv na ni při pádu mrštěn. Při hoření kraji květináče bylo viděti okrouhlý otvor, ústí to podzemní chodby krtkonožčiny. Naproti němu černal se druhý otvor, totiž pokračování zmíněné chodby, která tu byla přerušena prohlubní prázdného květináče, do země zapuštěného.

Past byla výborně nastražena, a nejlepším důkazem toho bylo, že jsme byli v ní. Avšak kterým vlastně z obou otvorů nahoře jsme sem

spadli, to jsem s jistotou nevěděl, jsa všecek popleten v okrouhlé prohlubni.

„Tamhle tudy to asi bylo,“ řekl pavouk chápaje se směru mého pohledu, „o čem v duchu přemítám.“

„A jak to můžete tak bezpečně vědět?“

„To se dá uhádnouti přece snadno. Poznáte to podle směru vlákna, po němž jsem vylezl pro broučka. Lpí na této straně přščky, která vyčnívá se stropu. Tam nemohl brouček nijakým způsobem se dostat, nežli vymrštěním z otvoru, proti němuž právě stojíme. Kdyby byl padl směrem opačným, byl by se octl na druhé straně.“

„Ovšem, to je pravda.“

Musil jsem se podiviti důvtipnosti našeho druha a měl jsem plnou důvěru v jeho rozumnou rozvahu, která slibovala nás vyprostiti z prožluklé nesnáze, v níž jsme vězeli.

ast, do níž jsme spadli, nezdála se býti dlouho nastražena, neboť kořínky, visící dolů sestropu, byly ještě docela čerstvé. Podlaha byla hladká a docela čistá. Uprostřed ní bylo viděti okrouhlý otvor. Myslil jsem si v duchu, že to je jediné místo, kudy musíme pomýšleti na útěk — aspoň pokud šlo o mne — neboť pavouk mohl pomocí vlákna vyšplhati se velmi snadno k některému z obou otvorů přerušené chodby. Tímže způsobem mohl pomoci nahoru i broučkovi; ale já? . . . byl jsem příliš těžký, a i kdyby bylo vlákno dostatečně pevné, aby mne uneslo, tož cítil jsem se zcela neschopen po něm se vyšplhati, nemaje prázdné zběhlosti v podobném tělocviku, ani schopností takových, abych se zdarem se mohl něčeho takového odvážiti.

Přistoupil jsem tedy k otvoru v podlaze a jal jsem se kutati ve hlině, která jej vyplňovala. Nepracoval jsem dlouho, neboť zakrátko ucítil jsem pode drápy nepřekonatelnou překážku. K ohromnému svému zděšení jsem seznal, že květináč spočívá na kameni, takže je zcela nemožno uniknouti touto cestou.

„Nesmíte zapomínati, holečku,“ prohodil pavouk, jenž přihlížel k mé práci, „že ta past je nalíčena na krtkonožky, které ryjí zemi s největší snadností, a že ten, kdo past nastrojil, musil s tím počítati, aby mu kořist opětne neunikla otvorem ve dně hrnce.“

„Jak se tedy, u všech všudy, odtud dostanu?“

„To je má starost,“ pokračoval pavouk. „Nechte jednati mne. Běží nám především o jednu věc, které z obou chodeb dal byste přednost? Pokud jde o mne, tož bych myslil, že by nebylo zrovna opatrnou pustiti se nanovo do té, již jsme sem přišli. Vystavili bychom se tam nebezpečí, že bychom mohli padnouti přímo krtkovi do huby. Volil bych raději chodbu druhou. Nevíme ovšem, kam vede, a z obou nejistot zdá se mi přece volba této chodby výhodnější. Nu, co myslíte vy?“

„Souhlasím s vámi,“ odvětil jsem.

„A co vy, broučku?“

„Já také. Ostatně rozhodněte se tak či tak, budu s tím vždy srozuměn.“

„Nuže, byli bychom smluveni. Přikročme tedy k dílu bez odkladu!“

S těmi slovy vymrštil pavouk vlákno k vyvolenému otvoru a připevnil druhý jeho konec k zemi, vyšplhal se po něm, zesiluje je druhým vláknem. Poté opětne sestoupil a zase se vyšplhal, což opětoval několikrát, připojuje po každé jedno vlákno k ostatním, až posléze zřídil dostatečně silný provazec. Když byl prvý hotov, upravil podobným způsobem vedle něho v jisté vzdálenosti druhé rovnoběžné vlákno a zesílil je rovněž tak. Přihlížel jsem k jeho práci s pochopitelným zájmem. Napjav takto oba provazce, jal se je spojovati příčnými stejně pevnými příčkami.

„Ach,“ vykřikl jsem, „hotový žebřík!“

„Nu, co soudíte o mém nápadu?“ prohodil pavouk.

„Skvostná myšlenka, dívám se vašemu důmyslu.“

„Tak vidíte,“ dodal, „že jsem učinil dobře, připsav se k vám při našem útěku. Vy jste mne zachránil rychlostí svých běhů, a nyní vám splácím službu službou. Brouček nám rovněž pomohl podle možnosti, neboť bez jeho lampičky bylo by nám sotva lze pracovati s takovým úspěchem ke svému zachránění.“

Za této řeči pavouk stále pokračoval ve svém díle s obdivuhodnou zručností, a za chvíli bylo jeho provazové zařízení hotovo.

„A nyní kupředu!“ zvolal vesele. „Počkejte ještě okamžik, jen co vynesu broučka nahoru. Hned s tím budu hotov; posvítí vám odtamtud lépe na vzdušnou pout.“

Doprava světlušky byla dílem okamžiku. Náš přítel zaujal místo na kraji květináče u samého otvoru, k němuž vedl provazový žebřík, a upravil svou lampičku tak, aby co nejlépe žebř osvětlovala.

Nyní já jsem se sám vystupovati. Pavouk z opatrnosti ovinul mi ještě kolem těla pevné vlákno, jež upevnil druhým koncem za větev na stropě. Vlákem současně mne poněkud pozvedal do výše, a tak zdatně jsa podporován, dostihl jsem šťastně beze značné námahy posledního příčle žebříku. V okamžiku nato shromáždili jsme se všichni tři na hořením kraji květináče, hotovi pustiti se do neznámé chodby, na jejímž konci jsme doufali naléztí svoji spásu.

* * *

Chodba byla příliš úzká, takže jsme nemohli jíti vedle sebe. Po krátké úvaze bylo ujednáno, že brouček půjde napřed a bude nám svítiti svou lampičkou na cestu. Za ním měl jsem kráčet já, abych byl po ruce k odstraňování překážek, jež by se nám na cestě naskytly, konečně zadní voj měl tvořiti pavouk.

„Musíme řádně o všem se smluviti, abychom neztratili hlavu při nějakém poplachu. Vy, křížáku“ — pamatujme, že náš milý druh patřil do této čeledi pavouků — „vy, křížáku, nemusíte se pranic báti; nemůže býti na nás podniknut útok odzadu. Nepřítel, ačli se vyskytne vůbec nějaký, musil by přijíti jen čelem proti nám. V tom případě, broučku, hezky se skrčíte a vklouznete za mne, a já už nějak vydržím první výpad; jsem z nás všech nejlépe ozbrojen a také nejsilnější, a proto je docela v pořádku, když vezmu na sebe tuto úlohu.“

Přiznávám se, že jsem z úmyslu ustanovil naznačený pořádek na pochodě, avšak bylo zhola zbytečné, abych se o tom svým druhům zmiňoval. Mohlo se státi, že budeme blouditi dlouho a dlouho v podzemních chodbách beze vši potravy i bez možnosti si ji získati; brouček byl celkem něžňounký tvoreček, a pavouci zsynou zrovna nejchvalnější pověstí. Ovšem na tu chvíli byl pavouk k broučkovi samá laska-

vost; zachránil ho při našem nenadálém útěku, a mohl jsem se skoro domnívat, že to učinil spíše z vděčnosti nežli proto, abysí zajistil světlo, v podzemních temnotách nevyhnutelné; ale opakuji ještě jednou, hlad je zlá věc a svádí k leccemu — aspoň jisté druhy povah — a kdož nám ručil za to, že s ním nebudeme zakrátko zápoliti?...

Postaviv broučka v čelo a pavouka nazad, znesnadnil jsem tomuto poslednímu dopustiti se v nestřeženém okamžiku činu, v každém ohledu velmi politování hodného.

Když bylo tedy takto vše zařízeno, postavil se brouček v čelo naší družiny a pustil se do chodby. Já hned mu v patách sledován pavoukem. Tak putovali jsme chvíli zcela potichu. Chodba sice dosti prostraná, abych v ní bez obtíže mohl postupovati, nedovolovala mi však obrátiti se, kdyby se naskytla toho potřeba. Byla nadmíru klikatá, brzo vystupujíc, brzo zase sestupujíc, a zdálo se mi, že se silně zatáčí nalevo, ač o jejím skutečném směru bylo nám velmi nesnadno přesně se přesvědčiti právě pro její značnou nepravidelnost.

Brali jsme se tak několik minut, když tu na jednom místě, kde byla hlína poněkud sypčejší, zabořila se mi najednou celá noha, půda povolila pode mnou, a já slítnu se sypajícími se hroudami do jakési nové dutiny na štěstí nevalně hluboké. Na můj pokřik obrátil se ihned brouček zpět, a tu jsme mohli vyšetřiti příčinu mé náhlé nehody. Probořil jsem se do rozlehlé chodby nové, která vedla právě na tomto místě pod naší chodbičkou a od ní byla oddělena pouze tenkou vrstvou hlíny.

Rázem prolétla nám hlavou stejná myšlenka. Velká tato chodba byla zajisté cestou krtkovou.

Bylo tudíž velmi nebezpečné a v každém případě neprospěšné zdržovati se zde déle. Pročež, podporován oběma druhy, vyšvihl jsem se zpět do naší chodbičky, což se stalo beze značnějších potíží, a nastoupili jsme tak další svou cestu.

Několik kroků dále čekala nás však nová nesnáž a to velmi nepřijemná. Naše chodba, zahnuvši náhle ostrým úhlem nalevo, vyústila právě do té chodby, do níž jsem byl před chvílkou spadl.

* * *

Stanuli jsme, abychom se uradili, co nyní činit.

Pavouk podrobil místo nejzvrubnější prohlídce, načež se vážně zamyslíl.

„Je jasné,“ zahovořil po chvílce, „že krtkonožka nevyhrabala této chodby tak, jak ji nalézáme, a že jí nikterak nespojila pro svou rozkoš s chodbou krtkovou. Krtkova cesta je podle všeho zbudována teprve nedávno a prorýla zcela náhodou chodbičku, již jsme postupovali. Zajisté nalezneme pokračování krtkonožčiny chodby ve stěně, proti níž právě stojíme.“

Domněnka ta zdála se být zcela správná. Naslouchali jsme chvíli, je-li veliká chodba zcela opuštěna, načež jsem se já spustil do ní a pokročiv směrem naší chodbičky, která se sbíhala s velkou chodbou v ostrém úhlu, snažil jsem se vypátrati na protilehlé stěně její otvor, jenž by byl pokračováním naší přerušené cesty. To se mi však nepodařilo, i zpravil jsem o tom své společníky.

„To není možné,“ zvolal pavouk; „přesvědčíme se lépe, majíce po ruce snadný prostředek určití správný směr své cesty. Pojdte sem, broučku, a postavte se tuhle zrovna do chodbičky!“

Brouček vykonal, co si pavouk přál. Když se octl na žádaném místě v záhybu chodbičky, vzkřikl pavouk: „Stůjte!“

Velká chodba zůstala tím zcela ve tmách až na osvětlený kotouč, jenž se obrátil na místě, proti němuž jsme v chodbičce stáli.

Pavouk mi naň pokynul, řka: „Ejhle místo, na němž musíme hledati pokračování své chodbičky. Hrabejte tam, cvrčkul!“

Pustil jsem se arci ihned do díla, avšak nadarmo jsem ryl a kopal v hlíně, vráżeje do ní tlapky až po ramena.

Nenalezl jsem prázdného prostoru.

Patrně tedy na místě, k němuž jsme dospěli, zatáčela druhdy naše chodbička stejným úhlem, jakým vedla chodba krtkova, takže obě splynuly v jedno. V tom případě byli bychom se tedy zbytečně zdržovali dalším pátráním a nezbývalo nám nic jiného, než pustiti se dále velkou chodbou bez ohledu, očekává-li nás tam zlá nějaká setkaná čili nic.

Tak se věci měly, když tu jsme zaslechli blížiti se kvapné kročeje velkou chodbou.

„Rychle do chodbičky!“ zvolal pavouk chytiv se mého ostnu.

Však dříve než jsem se mohl do chodbičky dostat, byl jsem překocen jakýmsi zvířetem, které se hnalo mimo v kvapném úprku. Byla to polní myška, a myslím její leknutí, když do mne vrazila, nebylo menší nežli naše, jak jsme soudili podle zrychleného jejího cupotu.

„To jsem se polekal! Myslil jsem, že je to rejsek.“

„Vzhůru, za ní,“ zvolal pavouk, „nic jiného nám nezbyvá na vybranou. Dokud se myška nevrátí, dotud budeme jisti, že je cesta volná, a nemusíme se strachovati, že se bez rozmyslu vrhneme krtkovi do pařátů. Vráť-li se myška, bude nám to výstrahou. Pojďte, broučku!“

Správnost toho úsudku mne překvapila, a pobídnuv broučka i pavouka, aby se chytili každý za jeden ostěn mého zadku, pustil jsem se klusem za myškou; rozlehlá chodba mi v běhu pranic nepřekážela. Za několik minut jsem se zastavil, abych si poněkud oddechl.

„Nevíte, přátelé, kolik je tak asi hodin?“ tázal jsem se.

„Je hodina snídaň,“ povzdechl si melancholicky brouček.

Byl jsem téhož mínění. Avšak nebylo zde krtkonožky, aby nám posloužila svojí špižírnou. Chtějíce snídati musili jsme se dostat ven z nekonečného podzemního labyrintu.

„Nuže, kupředu, přátelé!“

* * *

Dal jsem se znova do běhu, maje ve vleku stále oba své druhy. Záhy dostali jsme se na místo, kde se chodba dělila ve dvě. I stanul jsem opět.

„Sledujme stopu myščinu,“ rozhodl pavouk, „je to nejmoudřejší, co můžeme učiniti.“

Po těch slovech jal se s největší bedlivostí zkoumati půdu. Viděl jsem ho, jak pobíhal z chodby do chodby, jež se ve vidlici před námi otevíraly, pak si zavolal broučka a pobídl ho, aby mu lépe posvítil. Oddal se nanovo co nejbedlivějšímu pátrání kráčeje zvolna kupředu. Pozoroval jsem na něm značnou nejistotu.

„Nu, jak je?“ zeptal jsem se.

„Prapodivná věc,“ odpověděl pavouk, „stopa zvířete, která jde zcela určitě až sem, kříží a splétá se mnohonásobně v obou odbočkách stejně. Pokud se mi zdá, padla myš na nějakou překážku v jedné z obou chodeb, načež se vrátila, aby zabočila do chodby druhé. Až potud je mi vše

jasno; ale věc stává se tím záhadnější, že ani touto druhou chodbou nemohla myš proniknouti. V obou ramenech chodby lze viděti stopy, svědčící o několikerém přebíhání.“

„A co si o tom myslíte?“

„Nevím věru.“

„Což by vězel krtek v jedné z obou chodeb?“

„Ne. Pak by se tam nebyla vrátila nanovo několikrát po sobě.“

„Co si tedy počneme?“

„Půjdeme dále nazdařbůh. Což také chytřejšího mohli bychom vykonati? Možná, že co bylo myšce nepřekročitelnou překážkou, nebude jí pro nás. Předně máme světlo, a potom méně objemné tělo naše poskytuje nám možnosti provléci se tam, kde jí to bylo zhola nemožno. Pusťme se levou chodbou, která poněkud stoupá do výše, neboť v každém případě záleží nám na tom, abychom se přiblížili co možná nejvíce povrchu zemskému.“

Zamířili jsme tedy levou chodbou; ale nešli jsme daleko. V nevelké vzdálenosti od vidlice končila chodba naslepo nevedouc dále. Vrátili jsme se tedy a zabočili jsme do chodby druhé. Ta skláněla se dolů dosti srážně. Pout naše netrvala ani minutu, když jsme byli opětně přinuceni stanouti před překážkou nemohouce ani krok dále. Tím našli jsme zároveň vysvětlení, proč myška tak zmateně sem i tam pobíhala, jakž jsme seznali podle šlépějí, zanechaných ve vazké hlíně. Chodba byla naplněna vodou. Úkaz ten byl vysvětlen povahou místa, jež sestávalo z hustého, vodu nepropouštějícího jílu; voda pocházela z hojného lijáku, jenž spadl předešlé noci na zemi. Pohlédli jsme na sebe s nemalým zklamáním.

„Mění-li se o kousek dále směr chodby, vystupuje do výše,“ ozval se pavouk, „jest nepochybné, že voda nedosahuje až zcela k samému stropu chodby. Vystupuje-li, jak jsem již řekl, chodba do výše, pak by bylo možno ještě tudy projíti.“

„Myslím,“ dovolil jsem si poznamenati, „že mohla-li zde proniknouti myš, můžeme to dokázati i my, co tomu říkáte?“

„Ovšem, o tom není pochybnosti, pronikla-li myš vskutku touto cestou. Ale to není dokázáno.“

„Kdyby se byla vrátila, byli bychom ji musili potkati.“

„Ale považte, mohla nás velmi dobře minouti mezitím, co jsme

meškali v levé chodbě. Však ať je tomu jakkoli, přesvědčím se, jak se vlastně věc má.“

Po těch slovech napíal pavouk vlákno nad vodou u samé klenby chodby, a hned nato jsme viděli, jak se na ně zavěsil a zmizel v temnotě.

Uplynula hezká chvilka, než se vrátil. Konečně se objevil.

„Půjde to, půjde,“ řekl hned, „chodba kousek dále vystupuje. Nejhuře bude uprostřed, avšak chodba je schůdná. A to je hlavní věc. Nebudete si zajisté nic z toho dělati, když se poněkud zmáčíte?“

„Ó, docela nic,“ odvětili jsme oba.

„A což vaše lampička, broučku, nezasne vám přitom?“

„Nikoli. Je sestrojena do vody.“

„Tedy vše je v nejlepším pořádku a nyní poslyšte, jak věc provedeme: vy, broučku, vlezte cvrčkovi na záda a nepusťte se, ať se děje, co děje. Vy pak, cvrčku, dovolíte, abych vám omotal vlákno kolem krku, načež na dané znamení pustíte se do vody, až ztratíte půdu pod nohama. To další je mou starostí. Pouze mějte se na pozoru, až budete plovati, abyste se nerozháněl nohama, ale přitiskněte si je co nejtěsněji k tělu. Mohlo by sestátí, že byste jím uvízl někde mezi stěnami chodby. Kdyby se to stalo, mohla by nit, jíž vás povleku, se přetrhnout, a to by potom nebylo pro vás nic dvakrát příjemného.“

Stalo se podle návrhů, daných pavoukem. On sám pak zavěsil se opět na vlákno napíaté u klenby a při povelu „vpřed“ vnikl jsem do vody a brodil jsem se potud, pokud jsem cítil půdu pod nohama. Brzy však cítil, že mi půda unikla. Skrčil jsem tedy nohy a zadržel dech. Pohyb vody podél mých boků mi zvěstoval, že se šineme vpřed, vlečení pavoukem. Jen v jedné chvíli se mi zazdalo, že klesám ke dnu a že se nehýbám. Již jsem myslil, že se vlákno přetrhlo, a každý pochopí, jaká hrůza se mne zmocnila. Na štěstí mé úzkosti netrvaly dlouho. Postřehl jsem záhy, že mne nit opět vleče, a za několik okamžiků již jsem se mohl opět postavit na nohy. Záhy nato byli jsme z vody venku.

„Co se stalo za naší přepravu?“ otázal jsem se pavouka; „domníval jsem se v jedné chvíli, že již nedostihneme druhého břehu.“

„Vlákno u stropu v jednom závěsu povolilo a já sám jsem spadl do vody. Ale snadno jsem opravil malou nehodu, a hle, nyní jsme z nejhoršího venku.“

„Bez vaší pomoci byl bych bídne zahynul pod tímto kamenem . . .“

(Str. 61.)

Zatím brouček, jehož lampička jako by ani zbla neutrpěla stykem s vodou, vyšetřoval půdu.

„Myška překonala též tuto překážku,“ zvolal, „zde jsou její stopy.“

Pak chodba stále vystupovala.

„Zahlédl jsem,“ poznamenal pavouk, „že klenba podzemní na místě zatopeném není utvořena z hlíny, ale z kamene. Lze z toho souditi, že právě ten kámen přinutil krtku, aby se mu vyhnul vyrytím chodby vespod, chtěje se dostatí dále.“

Vybrali jsme se tedy na další pout. Stopy polní myšky, jež bylo v prsti zcela dobře znáti, dodávaly nám naděje, že se již nesetkáme se žádnou překážkou.

Zakrátko změnila se naděje v jistotu. V několika minutách dostali jsme se k místu, kde naše chodba ústila do rozlehlého podzemního brlohu, kam již pronikalo denní světlo. Byl to příbytek divokého králíka, a východiště z něho otevíralo se několik kroků dále. Čile jsme vyběhli ven ne bez pocitu nesmírné radosti, s jakou jsme pozdravili boží sluníčko, jež zazářilo právě před námi v plné slávě na obzoru.

nyní běží na prvním místě o snídani,“
prohodil pavouk; „já bez odkladu napnu si síť tuhle na ostružinu. Kde se s vámi opět shledám?“

„Zde na místě. Je vám to vhod? Půjdeme nyní s broučkem se kouknout též po nějakém soustu. Nejdéle za čtvrt hodiny upokojíme, jak doufám, žaludky a vrátíme se k vám.“

„Nuže dobrá. Napnu jedno vlákno od své sítě až tuhle k travině, u které stojíte. Když se vrátíte, přijdu pak hned.“

Po těch slovech odběhl pavouk po svých a brouček rovněž tak; zbyl jsem sám u brlohu, abych se náležitě porozhlédl po místě, na němž jsme se octlí.

Vyšetřil jsem o poloze místa toto: brloh ústil na paseku u lesa, jenž pokrýval návrší za mými zády. O něco dále přede mnou prostíralo se rozsáhlé jahodiště, sbíhající dolů povlnným svahem až k hlavní aleji, kdež by mne byl při mém příchodu ondy večer přejel vůz. Dále za alejí leskla se hladina rybníka. Po levé straně a poněkud výše bylo viděti

mřížová vrata, kudy jsem vnikl do parku. Po pravé straně dosti daleko odtud bělal se zámek, a s místa, kde jsem stál, bylo jej viděti skoro celý. Byla to pěkná budova s velkým podjezdem a verandou, ozdobená po obou bocích dvěma vízkami s korouhvičkami na špicích.

Nebylo mi nesnadno poznati zcela přesně místo, na němž jsem se setkal s krtkonožkou a kde byl vchod do jejího podzemního příbytku. Na svých dlouhých vycházkách za minulých právě dnů seznámil jsem se dosti zevrubně s různými předměty v okolí. Bylo to zcela jistě tamhle dole vedle onoho bílého kamene u kraje aleje. Proběhli jsme hezký kousek cesty pod zemí, a já jsem si v srdci blahořečil, že všechno tak dobře se skončilo. Ta vzpomínka měla ihned druhou v zápětí, a nemohl jsem ubrániti se úsměvu připomínaje si onu pout dokolečka, při níž jsem se téměř celou hodinu pachtil v zahradnickové pasti.

Nad mou hlavou zatím pavouk tkal pilně svoji síť. To mi uvedlo na paměť, že je čas, abych též něco pojedl. Několik travních, šťavnatých stébel utišilo záhy můj hlad. Když jsem se najedl, padl můj zrak na ne-daleký kámen, pod nímž jsem našel malou dutinu, a přesvědčiv se, že přirozený ten útulek může mi velmi dobře posloužiti za přístřeší v případě potřeby, rozložil jsem se blíže něho a jal jsem se pozorovati, kterak pavouk pracuje.

* * *

Viděl jsem již několikráte pavouky při práci na jejich síti, ale nikdy mi nebylo dostatečně jasno, jak si vedou napínajíce první vlákno. Nyní jsem měl nejvhodnější příležitost, aby byla má zvědavost ukojena. Zavolal jsem tedy na pavouka:

„Křižáčku, poučte mne přece, jak jste mohl, byv ještě před chvílkou po mém boku, zavěsiti nit na ostružinu, aniž jste dříve na ni vylezl?“

„Nic není snazšího,“ odvětil pavouk. „Jistě je vám známo, že jsem opatřen na konci těla malým váčkem, plným tekutiny, která, jakmile se ocitla na vzduchu, okamžitě usychá, proměňujíc a přetvořujíc se v hedvábné vlákno. Avšak, aby se mi dostala ven z těla, musí se procediti množstvím nekonečně malých direk. Vlákno, jež se vám zdá jednoduché, je vlastně složeno ze sta tenoulinkých nitek splených k sobě, aby utvořily nitku, již tuto vidíte. Mohu vypustiti z těla tolik tenkých

vlákének, kolik mi libo. Běží-li mi o nitku první, vypustím ji jedva viditelnou a tak lehýnkou, že se vznáší ve vzduchu za sebe menšího váňku. Vypředu ji rychle do značné dálky, a volně poletující její konec zachytí se záhy na libovolný předmět, mnohdy ve značné vzdálenosti ode mne. Když se to stalo, napnu tu nitku, zavěším se pod ni a hledám druhý příhodný bod, k němuž bych připíal vlákno druhé. Týmž způsobem si počínám s vláknem třetím. Obvyčejně jim dávám navzájem podobu trojúhelníku. Rozumí se, že máje první vlákno napiato, zesílím je druhými, což činím šplhaje po něm. Když je můj základní trojúhelník hotov, spojím jeho úhly příčnými nitkami, až vyrobím úplný mnohoúhelník, ve kterém pak napnu paprsky a konečně spirálu, jež váže jeden paprsek s druhým.“

Poděkoval jsem pavoukovi za jeho výklad. Nechápal jsem sice dostatečně výrazů trojúhelník, mnohoúhelník a spirála, jichž bylo užito, ale vida pavouka pracovati, domyslíl jsem se, co znamenají. Co mne nejvíce zajímalo, a co mi zcela jasně vysvětlil, byl způsob, jak si vede napínaje svou prvou nit.

Spokojen tímto poučením, jal jsem se pro ukrácení času zpívati. Dokončil jsem právě asi třetí neb čtvrtý trylek, když tu slyším jakýsi hlas zaznívající zpod kamene. Napnu sluch. Zdálo se mi, že mne někdo volá.

„Cvrčku,“ skuhrá to tlumeně a dušeně, „cvrčku!“

Vstoupil jsem do dutiny pod kamenem a znovu naslouchám.

„Cvrčku!“

Volání bylo již zřetelnější.

„Kdo tu? Kdo mne volá?“ ozval jsem se.

„Nešťastný střevlík za živa pohřbený a mroucí hladem. Pomozte mi!“

„A jak vám mohu pomoci?“

„Vyhrabte chodbičku tím směrem, odkud zaznívá můj hlas. Pro všecko na světě, prokažte mi tu službu!“

Byl jsem okamžik na vahách. Plemene střevlíků neměl jsem v přílišné lásce. Nevážil jsem si ani dost málo těch kutivých, nestoudných, svárlivých, zkrátka nedružných tvorů. Avšak prožluklá příhoda, z níž jsem sám právě tak šťastně vyvázl, učinila mne citlivým k neštěstí jiných; rozpaky mé tedy netrvaly dlouho, a jal jsem se ihned kutati hlínu

v pozadí dutiny pod kamenem směrem k místu, odkud zazníval hlas střevlíkův.

V několika minutách dorazil jsem k němu. Vrátil jsem se tedy pozpátku, a střevlík spěšně za mnou.

„Mé díky,“ řekl, když se dostal ven, „prokázal jste mi neocenitelnou službu. Bez vaší pomoci bych byl bídně zahynul pod tímto kamenem.“

„A jak jste se tam, prosím vás, dostal?“

„Je to mé obydlí, ale dal jsem se v něm zabezniti jako hlupák. Asi před třemi dny byl veliký liják a naplavil kolem kamene hlínu, která mi ucpala východ. Když jsem zpozoroval nebezpečí, které mi hrozí, bylo již příliš pozdě, abych mohl uniknouti: byl jsem zatarasen. Pokoušel jsem se všelijak dostat se ven, ale vše nadarmo, neboť mé tělo není k tomu, aby hrabalo zemi. Ztratil jsem již všecku naději, že kdy uzřím boží slunce, když tu jsem zaslechl váš zpěv.“

Prohlížel jsem si střevlíka mezitím, co se mnou hovořil. Byl to chlapík velkého těla barvy temně modré, dobře urostlý a ozbrojený kusadly, vzbuzujícími všecku úctu.

„Zdá se, že jste hodně zesláblý,“ prohodil jsem.

„Jedva stojím na nohou,“ odvětil hlasem svědčícím o skutečné zesláblosti; „mám pekelný hlad.“

„A čím se obvykle živíte?“

„Larvami, červy, různými věcmi toho druhu. V této chvíli bych na příklad snědl, nevím co.“

„Nuže, zaběhněte si tamhle do jahodiště, viděl jsem tam před chvílkou plže, jenž upokojí váš žaludek.“

Nedal si dvakrát říkati a rozběhl se naznačeným směrem. Náhle pojala mne obava, i běžím za ním, až jsem mohl viděti, jak napadl plže a zakousl se mu hluboce do týla; vrátil jsem se tedy poněkud klidněji. Což kdyby se byl náhodou setkal s naším přítelem broučkem? Byl by se žrout jen olízl po našem ubohém příteli. Proto jsem se tolik lekl a rozběhl za ním. Po té příhodě oddal jsem se opětně svému zpěvu.

* * *

Déle než hodinu baval jsem se tímto způsobem a potom, nevěda již, co si dlouhou chvílí počíti, šel jsem se podívat, zdali měl pavouk

šťastný lov. Třměl nehybně uprostřed pavučiny, jejíž naprostá neporušenost mi byla svědectvím, že milý náš druh vyčkává dosud svou snídani. Nepřekvapilo mne to. Polední slunce v nejvyšším bodu své denní dráhy postýlalo okolí z bezoblačné oblohy palčivými paprsky; veškerá příroda jako by usnula, a nikde nebylo viděti poletovat ani jedinou mušku. Občas kmitla se jen tu a tam v pozadí nějaká vosa nebo včela, a pouze bzučivý přelet jejich křídel porušoval úplné ticho okolní.

„U dasal“ pomyslí jsem si, „s tvým snídáním to stojí bledě, můj zlatý, a patrně ani oběda nedosáhneš beze značné zkoušky trpělivosti. Ostatně trpělivost i lest jsou tvými dobrými ctnostmi. Šťastné pořízení!“

Po té úvaze pokračoval jsem ve své procházce.

Ubíral jsem se dále podél kraje lesa, o němž jsem se byl již zmínil. Mezi ním a jahodištěm, jež se prostíralo pode mnou po levici, byl jakýsi úhor, kdež rostly chumáče vřesu, hrubé traviny a trochu kručinky. Půda úhoru byla vyprahlá, vyschlá a písčitá. Místo to zdálo se zcela neobydleným a vyjma asi půl tuctu koníků a několik osamělých mravenců, potulujících se různými směry, nebylo tam viděti živé duše. Koníci patřili k onomu velkému druhu kobylek se šedým tělem a modrými křídly. Sběhli se ihned ke mně, když mne spatřili, a uvítali mne velmi zdvořile.

Koníci jsou naši blízcí příbuzní, a žili jsme s nimi vždycky ve velmi dobré shodě. Svazky rodinného příbuzenství byly mezi námi vždy co nejutěšenější. Nicméně musím, maje dáti pravdě průchod, doznati, že ve mnohém nad nás vynikají: mají více elegance, více uhlazenosti, více lehkosti v chůzi a více živosti v pohybech nežli my cvrčkové. Pěstují náruživě hudbu a pokládají se sami za umělce prvního řádu. Ale řekl bych přece, že v jejich hudbě shledávám jistou jednotvárnost, jistý nedostatek ohebné lahody; protahují poslední notu nadmíru, dráždíce každé delikátnější ucho. Libují si přespříliš v drnčivě pronikavém tónu, kterého zbytečně nadužívají. Spěšně dodávám, že je to můj osobní úsudek, a jsem dalek toho, aby někdo považoval slova ta za výraz všeobecného mínění. Jsem sám umělec a přirozeně tedy musím dávat přednost svému způsobu, podceňuje jistou měrou každého umělce jiného. Bude mi, trvám, prominuta kritika koníků v uvážení, že jsem zcela otevřeně dříve přiznal nepopíratelné jejich přednosti v různém ohledu.

„Ajl! To jste vy, kterého jsme právě slyšeli,“ zvolal jeden z nich. „Opravdu, vzbudil jste všeobecnou naši zvědavost. Jaké šťastné náhodě děkujeme za potěšení, že vás zde vidíme?“

Pověděl jsem jim několika slovy o svých příhodách posledních dnů; vyložil jsem jim důvody, jež mne přiměly odloučiti se od své rodiny. Zdálo se mi, že vyprávování mé vzbudilo jejich soucitný zájem.

Již jsem se chystal k odchodu, když tu vidím, jak se k nám blíží jakýsi koník obrovského vzrůstu.

„Kdo je ten obr?“ tázal jsem se všecek udiven při pohledu na nově přichozího.

„Je to cizinec,“ řekli mi. „Spadl mezi nás s nebe včerejšího dne. Namlouvá nám, že přichází z daleka. Ty jeho řeči jsou také tak podivné. Vyprávěl nám historie. . .“

„Historie do posledního slůvka pravdivé,“ vpadl cizinec poněkud zvysoka, jenž blíže se k nám zaslechl poslední slova koníků.

„Nu, nu, jen se hned nedurděte,“ prohodil jeden z družiny směje se; „příznejte se raději zcela otevřeně, že jste nám chtěl pověsiti na nos pořádného bulíka tou svou fantastickou povídačkou. . .“

„Ani mne nenapadlo, řekl jsem holou pravdu,“ zahovořil živě obr; „urazil jsem sta a sta mil unášen víchorem, jenž mne odtrhl od ostatních druhů na cestě.“

„Poslouchejte dobře, už ho to opět drží,“ zašeptal mi jeden z koníků. A hned nato dodal hlasitě: „A těch vašich druhů na cestě bylo asi mnoho, že ano, milý kamaráde!“

„Miliony milionů, a náš pluk letě tvořil velké mračno mnoho mil dlouhé a široké. Zastínil slunce a naplnil děsem krajinu, již se ubíral. Jednou dokonce i z děla proti nám stříleli. . .“

Slyše cizince vyprávovati zcela vážně věci tak neslýchané, rozhlédl jsem se kolem všecek vyjeven a změřil jsem tázavým pohledem družinu koníků.

Jeden z nich kouknuv upřeně na mne, poklepal se koncem tlapy významně do čela.

Po zřetěnění posunků a mém udivení, jež se zračilo v celé mé bytosti, když jsem tak na ně brejlil, vybuchli všichni v rozpustilý smích a rozprchli se na všechny strany, nechávajíce mne samotna tváří v tvář s podivným obrem.

Nebylo mi nijak volno.

„Ti ničemníci nestoudní!“ broukal velký koník. „Ti nevědomci, kteří jaktěživí neviděli nic než trochu toho všesu, pod nímž se vylíhlil Nemají po ruce nic než nedůvěřivost a urážlivý posměch vůči těm, kteří se ukáží býti jich vzdělanější a zkušenější!“

„Ale je vskutku pravda,“ ozval jsem se, „že to, co jste tu právě povídal, jest velmi neobyčejné, a dovolte, prosím, jistě skoro jakoby neuvěřitelné.“

„A je to nějaký důvod, aby to nebylo pravda? Řekl jsem pouze, co vskutku jest; proč a nač také bych je měl nějak balamutit?“

„Ovšem, k tomu není rozumného důvodu.“

„Vy zdáte se mi mnohem vážnějším, cvrčku; vy mne přece nepovažujete za nějakého tluchubu?“

„Zajisté ne, zajisté,“ spěšně jsem ho ubezpečil. „Jím už musíte něco prominout, jsou to hotoví větroplaši.“

Vlastně, přiznávám se, bylo mi všelijak, když jsem se viděl sám a sám s podivným tvorem, v jehož hlavě mohlo býti snadno o kolečko více. I poroučeje se mu nejzdvořileji, rozloučil jsem se s ním bez dalšího odkladu.

Uvažuje dále o té setkané vzpomněl jsem si, že jsem druhdy slyšel vypravovati o konících, již jsou známi pode jménem *sarančí stěhovavé* neboli *kobylky stěhovavé*; ty prý mají ve zvyku, že v ohromném množství táhnou ze země do země. Koník, s nímž jsem se setkal, byl patrně zbloudilým příslušníkem některé takové tlupy.

Po desíti minutách dorazil jsem k místu, kdež stezka, vybíhající z lesa, přerývala úhor. S obou stran stezky, či lépe úvozu, zvedal se příkrý svah, na němž nerostlo nic. Hořejší kraj svahu, utvořený ze spleti starých kořenů vřesových, přechníval poněkud, takže s místa, na němž jsem se octl, mohl jsem zcela dobře viděti dolů na cestu do značné vzdálenosti. Zastavil jsem se. Neměl jsem žádného důvodu, proč bych měl jíti ještě dále, i chystal jsem se ke zpáteční cestě, kudy jsem přišel, když tu upoutala mou pozornost jistá věc, která mne svrchovanou měrou překvapila, zdržujíc mne na místě.

vrcholu svahu, sklánějícího se přede mnou, těsně pod převislým krajem drnu, o němž jsem se již zmínil, zvedlo se občas mračno prachu, utvořené pískem do výše metaným a to vždy v nepravidelných přestávkách. Vypadalo to, jako by se tam dály nepřetržité malé výbuchy; tak aspoň připadal mi na prvý pohled celý ten zjev. Když jsem o tom přemýšlel, nabyl jsem jistoty, že příčinou výjevu toho je rozhodně nějaký živoucí tvor, jenž tam prováděl dílo, jehož účel jsem nemohl pochopiti. Zvědavost má byla nejkrajnější měrou napiata. I rozhodl jsem se bez dalšího váhání, že se podívám zblízka na celou tu věc, jež mne tak zajímala.

Zapamatovav si zcela přesně místo, jehož mi bylo dosíci, abych mohl po vůli ukaz ten prozkoumati, spustil jsem se dolů po svahu pod sebou a přeběhnuv jej rychle jal jsem se šplhati zase vzhůru po svahu protějším.

Ne bez jisté námahy dodrál jsem se až k vrcholku, to jest až pod samý okraj ze ztvrdlé hlíny a ze spleti travního kořání,

tvořící jakousi zkornatělou klenbu nade mnou, již jsem zcela pochopitelně zlézti nemohl. Ostatně bylo zcela zbytečno jíti ještě výše, neboť jsem byl tu již na úrovni s místem, kdež jsem právě viděl vytryskovati písek, čehož příčinu jsem chtěl vyzkoumati. Od místa toho nebyl jsem již také daleko.

Čekal jsem bez hnutí několik okamžiků, až by mi nový výbuch označil zcela přesně bod, kde se dala tato podivná práce. Ale čekal jsem nadarmo. Minulo několik minut — nic však se nehnulo. Nicméně přece podle svého odhadu musil jsem býti zcela blízko podzemního kutiče. Což by mne byl zahlédl? To se mi nezdálo, neboť jinak bych byl musil i já ho spatřiti. Spíše dalo se mysliti, že nabyl povědomosti o mém příchodu podle lehýnkého ševele písku, sesypajícího se pod mýma nohama, když jsem vylézal, a proto z opatrnosti v klidu vyčkával. Domněnka ta zdála se mi tím více důvodna, že v naprostém okolním tichu stával se zřetelným sebe menší ruch. Neušlo mi, dříve než jsem se pustil na pěšinu, že místo písečného výbuchu je přesně pod trsem divizny, jejíž větve, květem obalené, přerušovaly jednotvárnost tmavého kraje svahu. Trs divizny odlišoval se jasně ve výši na obzoru nedaleko ode mne. Veden tím neomylným znamením přibližoval jsem se k místu zcela potichu a beze všeho hřmotu. „Zde to musí býti,“ řekl jsem si, dospěv konečně kraje jakési pravidelné, kruhovitě jamky, mající podobu nálevky; „prohlubenina nemůže býti dílem náhody. Ale kam jen se poděl její strůjce?“

Vskutku nebylo viděti ani vpovzdáli ani blíže živé bytosti. Místo bylo úplně opuštěno. Přistoupil jsem tedy k jamce a podívoval jsem se pravidelnosti jejího útvaru, jejích mírně sesklánějších kruhových stěn, upravených s největší péčí a přesností. Zpozoroval jsem také, že stěny její byly utvořeny z půdy zcela sypké, o čemž jsem se přesvědčil zabořiv do nich nohu.

Zatím co jsem se oddával tomu badání, zakřikl mne jakýsi hlas, jenž si mi zdál vycházeti zdola, a poctil mne hrozivou a vztek prozrazující vyhrůžkou: „Táhněte mi, vy klacku tam nahoře! Sypte se svou cestou, kazisvětě; což nevidíte, že mi tu svévolně maříte obtížné dílo?“

Zároveň vybředla z písku na samém dně nálevky jakási hlavička, ozbrojená velkými kusadly, a vykulila na mne oči, v nichž nebylo právě mnoho laskavosti.

Náhly objev i výkřik, který jej provázel, vzbudily u mne, přiznávám se, pocit, jenž se podobal skoro jakoby leknutí. Jsem nervosní, již jsem to dříve doznal, a nemiluji náhlých překvapení. Tváří v tvář zřejmému nepříteli jsem, trvám, stejně hrdinský, jako kdokoli jiný, ale opakuji ještě jednou, nemiluji náhlých překvapení; to už leží v mé povaze.

Než leknutí mé netrvalo příliš dlouho. Upokojil jsem se docela vida pouze nepatrnou tu hlavičku, která se na mne tolik naparovala, a koukal jsem na ni s netajenou zvědavostí.

„Nu, již jste se na mne dosti nabrejlil,“ ozval se znovu hlas po několika okamžicích. „Sebeřte svých pět švestek a táhněte po svých! Nechejte mne na pokoji!“

Byl jsem nejkrajnější měrou zvědav, slyše divnou tu bytůstku, a ona mne vyzývá, abych ji nechal na pokoji, a chtěl jsem rozhodně seznati, co vlastně tu tropí a kutí v té své díře, již si podle všeho sama byla vyrobila.

„Odpusťte mi, milý příteli,“ zahovořil jsem k ní hlasem co možná nejlaskavějším, „odpusťte mi, způsobil-li jsem vám nějakou škodu. Věřte mi, nestalo se to nijak ze zlého úmyslu. Netušil jsem, že jste zde zahrabán na dně této díry, kamž jste patrně spadl nešťastnou nějakou náhodou; s radostí pomohu vám ven.“

Nabídkou, jež neměla jiného účelu, než hněvivce uchlácholiti, docílil jsem očekávaného výsledku. Kutí se tomu zasmál.

„Bloude!“ houkl na mne dosti drsně, ale už méně hněvivě, „já sám jsem si tu díru vyrobil a jsem-li v ní, pak se mi to líbí.“

„Zajisté že se mnou žertujete! Kdož by věřil, že jste schopen vyhloubiti si sám beze vši pomoci prohlubeninu tak značnou, a to beze všech vážných důvodů!“

„Věřte si tomu čili nic! Ale je tomu tak. Sám jsem si dutinu tu vyrobil zcela pro sebe a to nikterak bez velmi vážných důvodů.“

Věděl jsem, že dí pravdu, neboť jen tak se vysvětlovaly ony výbuchy písku, jež jsem zpovzdálí zahlédl. Ale jak mohlo vykonati tohle zvířátko tak prapodivné dílo a k jakému účelu, to vše bych byl velmi rád zvěděl.

„Věřím vám doslova,“ navazoval jsem znova rozhovor, „poněvadž

mi to pravíte; avšak učíte mi tu radost a řekněte mi, za jakým účelem jste podnikl dílo tak značné námahy.“

„Nemám příčiny, proč bych s tím dělal tajemství,“ řekl. „Živím se živoucí kořistí a tu mám zvláště svrchu na mravence. Poněvadž však mravenci běhají mnohem rychleji nežli já — a to tím více, ježto mohu kráčetí toliko pozpátku — a že bych zhynul spíše hladem, kdybych je musil stíhati v běhu, strojím si na ně takovouhle past.“

„Již pochopuji,“ vpadl jsem mu do řeči; „když spadnou do vaší nálevky, vyskočíte na ně, dříve než mohou dosáhnouti jejího okraje.“

„Neuhádl jste to právě, cvrčku; umím zrovna tak málo skákat jako běhati. Takhle to dělám.“

A s těmi slovy skrčilo milé zvířátko hlavu a náhlým jejím pohybem jako pružným perem vmetlo mi hrst písku do obličeje, že bych se byl málem skácel, kdybych nebyl dosti silného těla, které vydrželo ten střelecký výpad.

„Vidíte, tak uvítám mravence, jež mi zlá pro ně náhoda přivede na dosah. Krupobitím písku je srazím až k sobě, nic jinak se přitom nenamáháje; když pak z nich stiskem těchto svých kusadel, jimiž mohu zároveň ssáti, vypiji všecku šťávu, vymrstím jejich vyschlé mrtvolý stejným způsobem ven, vyčkáváje novou kořist.“

Koprněl jsem. Náhlá vzpomínka kmitla mi mozkiem.

„Nejste vy snad mravkolev?“ vzkřikl jsem.

„Tak jest.“

„Slyšel jsem o vás vypravovati ještě jako dítě; kdy to bylo a kdo to povídal, již se nepamatuji, ale vaše historie mi není neznáma. Povíдалo se mi o prapodivném druhu lovu mravenců, o jejich sestřelování a srážení do propasti, ale zatím se mi všecko z paměti vykoufílo. Poslyšte jen... Jednoho dne změní se váš tvar, nabudete křidel a vznesete se do povětří jako motýli nebo šídla, není-liž pravda?“

„Doslova tak; takový je můj příští osud. Za krátkou dobu uložím se právě na tomto místě, v pevném pouzdru ukryt, do písku, v němž ztrávím v naprostém klidu a zcela bez jídla čtrnácte dní. Průběhem té doby stane se mnou dokonalá přeměna; narostou mi křídla a nezbude mi nic, než prostě roztrhnouti skromné roucho, v němž mne nyní vidíte, a provrtati pouzdro, které mi sloužilo za ochranu v době mé přeměny; potom rozpnu křídla a vesele se vznesu do vzduchu. Vidíte,

že jsou-li mé životní poměry dnešního dne dosti bídné, mám nejskvělejší vyhlídku do budoucnosti. Těším se myšlenkami na to v dlouhých hodinách nečinnosti, k níž mne odkazuje způsob nynějšího mého žití, a rád zapomínám na přítomnou svoji nuzotu; myslím na to také ve chvílích, kdy s námahou se lopotím při stavbě své pasti. Život by byl věru příliš krušný, kdyby nebylo naděje v lepší budoucnost. . .“

„Zajisté, zajisté: rozumujete zcela po lidsku, milý příteli mravkolve; jsem jist, že i mravenci, které posíláte denně na onen svět, utěšují se tímž způsobem, mezitím co je svíráte skřipcem svých kusadel, vysávají z nich životní šťávy. Avšak povězte mi, jak si to vedete, abyste vykutil tak důkladný trychtýř? Byl bych vám velmi povděčen za laskavé vysvětlení této práce!“

Mravkolev s počátku neodpovídal na otázku, a viděl jsem, že na mne pohlíží úkosem.

„Jsem snad poněkud indiskretní,“ začal jsem znova. „Ale zajímám se o vás nadmíru a nesmírně rád bych doplnil své vědomosti o způsobu vašeho života. Rád se poučuji a velice bych litoval, kdybych vás měl opustiti s mezerou v neobyčejné historii, již jste mi právě o sobě odhalil.“

„Poslyšte, cvrčku,“ děl mravkolev, „přiznám se vám otevřeně, proč jsem na vahách vám vyhověti. Má tělesná nedostatečnost činí mne nedůvěřivým, a bojím se, že kdybych vystoupil ze svého útulku. . .“

„Jak vám jen může napadnout, že bych vůči vám choval nějaké nekalé úmysly? Cvrčkové, bohudíky, nikdy si nezasloužili pověsti zákeřníka a zrádce. Podnikám ovšem také lovy, jest pravda, ale,“ řekl jsem důrazně hrdě se vztyčuje, „to pouze za bílého dne a bez jakýchkoli úkladů nehodných svého rodu. Kdybych měl, jak máte podezření, v úmyslu vám ublížiti, zdaž by bylo potřeba, abych vás lákal ven, moha vás zcela pohodlně urdousiti na dně vaší díry?“

Upozorňuje mravkolva na svoji kavalírskou čest, zapomněl jsem naprosto (což se mi ostatně dosti často přihází), že všechny ty vlastnosti, jimiž jsem se vychloubal, scházely docela milému mravkolvovi, jenž je živ pouze lstí a úskokem. Avšak má upřímnost se ho nijak nedotkla, naopak jako by byl úplně mými důvody překonán.

„To je vpořádku,“ řekl, „promiňte mi mé váhání. „Spoléhám úplně na vaše čestné slovo.“

Hned nato jal se škrábat ven ze svého trychtýře a záhy se octl nahoře. Spatřil jsem tak po prvé celou jeho postavu, neboť až dosud viděl jsem stále pouze jen jeho hlavu a kusadla.

* * *

Bylo to prapodivné zvířátko, zvšci asi mé hlavy, těla měkkého, barvy špinavě šedivé. Jeho hrudník byl poměrně malý, jakož i hlava, shora zploštělá, kteráž, jak jsem se již dříve zmínil, nesla pár dlouhých, tenkých kusadel, zahnutých do oblouku a uvnitř ozubených.

Nejvýše pak podivuhodný byl jeho chod. Neležl pomocí noh, jak to činíme my všichni, ale pohyboval se pozpátku a to trhaně v přestávkách, pomáhaje si přitom koncem těla, které ohýbal a zabodával do písku, aby se vlekl dozadu. Přitom nebylo ho viděti volně na povrchu půdy, ale byl v ní zpola zahrabán zanechávaje za sebou na postupu dosti hlubokou rýhu.

Kráčel jsem těsně za ním. Když se octl kousek dále od své díry, upozornil mne, že se pustí do díla. I viděl jsem, kterak vede nejprve kruhovou brázdu v poloměru asi tří délek mého těla, což se rovnalo asi dvanácti či třinácti délkám těla jeho. Zasl jsem nad neobyčejnou pravidelností, s jakou rýsoval kruh, což činil patrně zcela bezděky, neboť nemohl jej viděti, jsa všecek v písku zahrabán. Řekl jsem, že postupoval trhaně. Po každém takovém pohybu vymrštil skloněnou hlavu, jakoby nějakým ukrytým pružným perem, a odhodil s ní daleko všecek písek, jímž byla pokryta. Tak spatřil jsem opětně ony malé výbuchy, jež vzbudily tak značnou moji zvědavost, když jsem je zahlédl po prvé s vrcholku protějšho svahu.

„Nuže, vidíte již, jak si vedu při práci,“ zahovořil mravkolev zastavuje se, „a myslím, že je zbytečno dále pokračovati, a to tím spíše, poněvadž nic jiného už nekonám, než co jste právě viděl, ledaže víc a více zůžuji kruh, čím se blížím k jeho středu, až má díra je hotova. Je to kousek krušné práce, ubezpečuji vás.“

Zeptal jsem se ještě, kolik času potřebuje k úplnému provedení pasti.

„Nejméně hodinu,“ odvětil. „Mnohdy se stává, že jsem si zvolil nevhodné místo, i musím jinde začít znova; jindy zase zničí mi nějaká nehoda celé dílo, a nezbývá mi, než lopotiti se nanovo. Na štěstí,“ dodal,

„netrvá to příliš dlouho; záhy dorůstám, načež se uzavírám do svého pouzdra, abych v něm vyčkal své úplné proměny.“

Poděkoval jsem co nejvřeleji milému mravkolvovi za prokázanou laskavost, s jakou vyhověl mé zvědavosti, a louče se s ním přál jsem mu několika slovy štěstí k blízké jeho proměně, což mu podle všeho způsobilo velkou radost.

Potom jal jsem se sestupovati dolů po svahu všecek rozradostněn šťastným nápadem, že jsem se na své procházce odvážil až tak daleko. Svah se skláněl téměř svisle dolů. Chvilku jsem byl na rozpacích, mám-li skočiti odtud do úvozu, či pustiti se raději pohodlnější cestou, kudy jsem přišel. Váhání to, poněkud mne na odchodu zdrževši, bylo by se mi stalo málem osudným, jak se ukáže v kapitole další.

Zvolil jsem si cestu druhou. Zahnul jsem napravo a ubíraje se podél převislého kraje meze, o němž jsem již dříve se zmínil, dospěl jsem zakrátko k místu, kdež méně srázný a pravidelně se sklánějící svah umožňoval mi zcela snadný sestup.

Zapomněl jsem říci, že za mého rozhovoru s mrvakolvem zatím se nebe zachmuřilo. Horko, jež bylo toho dne dosti značné, proměnilo se v těžké dusno, a z naprosté nepohnutosti a takořka ztrnulosti listů bříz a osyk blíže rostoucích jsem předvídal, že záhy asi vypukne bouře.

A vskutku dříve ještě, nežli jsem opustil ochranné klenutí převislého břehu, silně se zablesklo, a hned nato zprudka zaburácel hrom — znamení, že bouře se rozpoutává. Současně počaly krápati veliké kapky deště, a ševel jejich mezi listovým stromů a travin přešel záhy v mohutnějící hluk prudkého lijavce, který se lil jak opravdový vodopád na zprahlou zemi. Za těchto okolností nebylo ani pomyšlení na cestu. Byl jsem úplně kryt a v suchu a čekal jsem, až se bouře přecene. Potom

půjdu dále svou cestou. Vždyť to byla jen obvyklá letní bouřlivá přeháňka, která nemohla mít dlouhé trvání.

V několika minutách viděl jsem, kterak na dně úvozu pode mnou tvoří se prudká stružka vody. Stružka ta kvapem mohutněla, až nabyla rozměrů skutečné bystřiny, která, valíc se úvozem ven z lesa, protínala jahodíště a vrhala se do rybníka na dně údoliny.

Děšť neustával a neztrácel prudkosti; záhy počala voda přýštiti se i z klenby nad mou hlavou, která mne až dosud ochraňovala, a vyrývala ve svahu řadu rovnoběžných brázd. Ukryt pod mezí díval jsem se pln zvědavosti na tuto spoušť divě se v duchu prozíravosti mravkolva, jenž si uměl svou past tak dobře umístiti, aby byla chráněna před deštěm, když tu rázem cítím, že jsem všecek mokrý. Obrátil jsem se překvapen.

Voda prosakovala stěnou, o níž jsem se opíral. Drobné kaménky počaly se sypati z klenby nade mnou, a když jsem zvedl hlavu, abych se podíval, co se děje, vidím, že celý strop nade mnou povoluje, že hrozí sesutím byv podemlet a že již mi spadne na hlavu a mne rozdrtí.

Jediným skokem rychle jako myšlenka, jež mi jej vnukla, vrhnu se stranou.

Co potom následovalo, na to se již jasně nepamatuji.

Skutálel jsem se shora dolů do úvozu zároveň s kaménky, pískem a různými úlomky a když jsem se poněkud vzpamatoval, co se se mnou stalo, byl jsem v bystřině, unášen, válen mezi rozmanitou tříští, tlukoucí do mne, že jsem nanovo téměř pozbyl vědomí. Pamatuji se ještě jako ve snu, že jsem se pudem připíal na jakýsi předmět, jenž se valil zároveň se mnou ve vodě, a jehož jsem se již nepustil.

* * *

Musím doznati, že i náš pud bývá často příčinou rozmanitých hloupostí, jichž se dopouštíme a jimž mnohdy padáme za obět. Kdybych byl býval měl dosti kdy rozvážiti náležitě všechny okolnosti, v nichž jsem se ocitl, zajisté že bych se nebyl tak nazdařbůh přilípl k onomu tvrdému a daleko objemnějšímu předmětu, než jsem byl sám, neboť tak vystavil jsem se zbůhdarma nebezpečí, že budu od něho rozdrcen při některém násilném skoku, jak jsme se oba řítili proudem v úvozu.

Avšak při tom všem měl jsem ještě štěstí. Valíme se tedy vodami v střemhlavém spěchu, padáme s kaskády do kaskády, až konečně po chvíli, která se mi zdála nekonečně dlouhou, cítím, že jsem se octl na vodách klidnějších; ohlušující jekot vln, jichž jsem byl právě hříčkou, ustoupil pokojnému a utěšujícímu klidu. Sbírám pomaličku smysly i poznávám, že předmět, k němuž jsem se připíal, není nic jiného než jedlová šiška. Na této šišce vykonal jsem tedy onu záchrannou plavbu.

Plynula na vodě, i snažil jsem se vydrápati na její povrch, který vyčníval z vody. Jak rád bych si byl trochu oddechl, čehož mi bylo věru svrchovaně třeba. Ale již jsem seznal, že to není pranic snadná věc, jak se na první ráz zdálo. Její šupiny ovšem poskytovaly mi dostatečného bodu opory, ale když jsem se chtěl vyšinouti z vody, šiška se otočila kolem své osy, a již jsem byl pod ní. Po několika marných pokusech napadlo mne pokusit se o zlezení svého vratkého plavidla obratnějším způsobem, totiž směrem od jeho špičky, kdež by ve směru jeho osy nebyla váha mého těla tak citelná. Vskutku tak se mi podařilo vydrápati se nahoru a tam se udržeti, ačci jen, jak každý snadno pochopí, skutečnými divy rovnováhy.

Ne bez pocitu živého uspokojení přijal jsem povědomost o svém značně výhodnějším postavení. Nebyl jsem sice dosud v bezpečí, ale přece bylo mi daleko líp nežli před chvílí. Vždyť jsem se považoval již za ztracen. Byl to skutečný zázrak, že jsem vyvázl se zdravými údý z děsné té příhody. Prvé, co jsem učinil, bylo, že jsem si několikrát labužnický oddechl, hned nato rozhlédl jsem se kolem dokola, abych vyšetřil místo, kde jsem se octl.

* * *

Plaval jsem na širé vodní hladině, ohraničené téměř se všech stran travnatými, povlovně se sklánějícími břehy, porostlými porůznu skupinami křovísk. Znal jsem velmi dobře rybník, jenž se prostíral v oné části parku, kamž jsem se dostal na počátku své pouti. Zahlédl jsem jej v dálce na dně pádoliny a lesní mýtiny, kdež jsem se ještě téhož dne ráno toulal po svých procházkách, rozhlížeje se po svém okolí. Rozeznávám velmi dobře tamhle malý lesík a před ním známý úhor, jenž s ním hraničí; níže pod ním prostírá se svažité jahodiště proryté úvozem,

jímž jsem právě vykonal tak střemhlavou pout; posléze tady dole vidím známou hlavní silnici, oddělenou od rybníka travnatou hrází.

S výšiny hrnuly se ještě stále v kaskádě vody do rybníka. Byl to týž proud, jenž se valil úvozem proměněným v bystřinu za bouře a se vléval do rybníka, a který mne odplavil až na to místo, kde jsem byl nyní.

Liják již téměř zcela ustal. Slunce schylující se k západu prodíralo se roztrhanými mraky, vysílajíc šikmé paprsky na všechny předměty v okolí. Bouře ulehla, a utišený vánek dotýkal se líbezně mého těla, čerstvý a naplněný příjemnými vůněmi. Jiříčky poletovaly bleskurychle vzduchem pronikavě pískající, a několik vlaštovek klouzalo po hladině rybníka, prometajíce ji čas od času konečky svých křídel. Jedna z nich, letíc těsně mimo mne, byla by mne málem srazila s mého člunu; opravdu z jejich večerního tělocviku počínalo mi býti trochu úzko. Držel jsem se jen s velkou námahou na své šišce, třesa se strachem, aby nějaký nenadálý náraz se strany ji nepřekotil a mne dolů nesrazil. Tu o něco dále zahlédl jsem široký list leknínu a hned jsem si pomyslně, že kdyby se mi nějak poštětilo k němu se dostat, byl bych v mnohem větším bezpečí, a že by mi tam bylo rozhodně mnohem líp nežli na onom vratkém plavidle, na němž jsem seděl.

Proud vody, jímž jsem byl odplaven, vzdálil mne za nějakou chvíli dosti značně od břehu; pohyb vody však povlovně se uklidnil, až zůstal se mnou státi pokojně a bez hnutí. Má šiška se takofka již ani nehnula.

Bouře pozvedla značnou měrou hladinu rybníka a zkalila silně jeho vody. Povrch jejich byl pokryt úlomky klestí, travními stébly a mrtvolami různých hmyzů.

Když jsem se tak rozhlížel po smutných obětech lijáku, byl jsem nenadále upozorněn jakýmsi pohybem ve vodě nedaleko od sebe směrem k leknínovému listu, o němž jsem se právě zmínil. Pohyb jevil se mi pouze v soustředných rýhách a kruzích, jichž byl středem. Soudil jsem, že je to asi nějaký hmyz, jenž se ve vodě vrtí a snad se smrti zápasí. Vykřikl jsem několikrát, abych upoutal pozornost onoho nešťastníka a abych mu podle možnosti naznačil, jakým směrem se má pustiti, ač měl-li ještě tolik sil, aby se plováním udržel. Zdálo se mi, že mi bylo odpověděno, ale byl to hlásek tak slaboučký, že jsem jej sotva zaslechl.

Bylo tedy zřejmo, že mne tonoucí zaslechl a že se dovolává mé pomoci. Ale co jsem mohl učiniti k pomoci onomu nešťastníku, jenž tonul před mýma očima? Jal jsem se tedy znovu křičeti, abych ho trochu povzbudil a dodal mu sil nadějí v blízkou pomoc. Byla mi dána opětně odpověď, ale tentokráte se mi zdálo, že hlas tonoucího zazněl silněji a mnohem blíže. Rozkřikl jsem se tedy opětně; avšak mé volání mělo zcela opačný výsledek, než jakého jsem se nadál. Když jsem se vypíal na nohou, jak jsem nejlépe mohl, abych objevil nešťastníka, jež jsem hodlal zachrániti, a nanovo ho povzbuzoval slovy odvahy, tu vidím rázem na onom místě, kde se musil podle mého dohadu nalézati, jak se vynořuje z vody jakási ohromná, šeredná hlava, jak se otevírá její jícen a hned nato s hlukem zase zavírá, načež všechno zmizí, rozvlnivši tak prudce vodu, že vlna doléhla až ke mně, div jsem se šišky dolů nesletěl. Stal jsem se bezděčným svědkem strašlivého dramatu. Značně rozčilen, ne snad osudem neznámé oběti, přiznávám se k tomu, třásl jsem se spíše pomyšlením, že mne sama očekává snad týž osud, a čekal jsem ve chvění, až se obluda nanovo objeví. Nebylo to nic jiného, jak jste snad již uhádli, nežli obrovská žába; chystala se již skočiti na mne. Přivábil jsem ji nerozvážným křikem. Nyní vrhne se na mne v sobecké hrabivosti, i proklínal jsem v duchu ošklivé hnutí svého soucitu, jež mne k výkřikům těm povzbudilo. To mi ještě chybělo, že jsem se staral o záchranu jiného, když jsem sám vězel v bryndě až po krk!

Když jsem se tak bránil proti svým vlastním šlechtným citům, zpozoruji najednou, že spasný list leknínu je vedle mne. Rozvlnění vody pohybem žáby přikolébalo k němu můj člun, aniž jsem to zpozoroval. Odhadl jsem bystrým pohledem vzdálenost, jež mne od něho ještě dělila, a dodav si zmužlosti, skočil jsem se šišky na něj.

* * *

Postavení mé se tím rozhodně zlepšilo. Nová moje paluba měla mnohem větší rozměry a stála mnohem pevněji nežli vratký člunek prvý. S jakou blažeností protahoval jsem si tu zdřevěnělé údy, jimiž jsem sotva mohl hnouti po celou tu dobu, co jsem byl na šišce. Nelitoval jsem pranic, vida šišku, jež mne až dosud nesla, jak se pomalu ode mne vzdaluje, podléhajíc nárazu, jímž jsem ji svým skokem odstrčil. Tak asi

je nešťastnému trosečníku, jenž pouštěje se rozbitého vraku přichycuje se skaliska, na něž jej vlna vyhodila, byť by mu skalisko neposkytovalo pražádného východu z hladu a žízně.

Zrovna tak bylo mně. Objevení se záby mne polekalo, a proto jsem si pospíšíl zaměnění své pochybné útočiště za plavidlo aspoň poněkud důkladnější. List, k němuž jsem přistál, byl značně široký, zcela plochý, téměř okrouhlý, a živé duše na něm. Obešel jsem jej.

Přesvědčil jsem se záhy, že pro svůj lačný žaludek na něm nenaleznu nic, avšak i tak musil jsem mu býti rád, ač nechtěl-li jsem se vydati sám nějakému vodnímu chlamstounu za chutné sousto. Jako všichni trosečníci počítal jsem na šťastnou náhodu a na vhodnou příležitost, kdy mi bude lze zachrániti zdravou kůži z této příhody. To, co jsem viděl ve vodě, jež se počala čistiti, nepřispělo nijak k tomu, abych se směl cítiti v bezpečí, což bylo nyní celým mým štěstím. Rybník byl obydlen ještě jinými obludami, nežli jsou záby. Tu vidím na povrchu hladiny jakési zvíře, věru strašlivé na pohled. Bylo větší nežli já, ač ne tak tělnaté; jeho tělo skládalo se z ohebných kroužků nazelenalé barvy a pohybovalo se jako had. Mělo širokou hlavu, tuze mocnou, ozbrojenou ohromnými kusadly neobyčejně špičatými. Zakoukalo se na mne zuřivým pohledem, až mi mráz projel celým tělem. Cítil jsem bezděky, že to není žádný dobráček; jaktěživ jsem nic podobného neviděl a neznal jsem jeho jména. Však později jsem je zvěděl.

Byla to larva potápníka, jednoho z nejnebezpečnějších obyvatelů vodních.

Nastávala noc, a netopýři nedali na sebe čekati. Jeden z nich dokonce frkl mi zcela těsně podle hlavy. Nebylo mi tajno, že okolnost ta značnou měrou ohrožuje mé postavení; jednak byl jsem osamocen na leknínovém listě, nemaje na něm pražádného přístřeší, takže mne nic nechránilo před krvelačnými choutkami žravých těch upírů, jednak i tmavou barvou svého těla odlišoval jsem se velmi nápadně od zelenavé a jednotvárné plochy svého voru. Co dělat? Již jsem počínal ztráceti naději, že vyvážnu z nového tohoto nebezpečí, když tu mi projela hlavou šťastná myšlenka, již jsem se chystal bez odkladu provésti. Přistoupil jsem čile ke kraji listu, popadl jsem jej svými kusadly a táhl jsem jej mocně k sobě ustupuje nazpátek, takže jsem jej přehnul dosti značnou část ven na povrch. O, jaké štěstí! Spatřil jsem šťavnatého plže,

jenž seděl připjat ke spodní straně listu. Popadnouti ho a zanésti si pod nově upravený přístřešek bylo mi dílem okamžiku. Měl jsem rázem večeri i ochrannou střechu nad hlavou. Upokojen klidem, panujícím ve vřkolu, povečeřel jsem s dobrou chutí, načež jsem se uchystal k odpočinku, jehož mi bylo již svrchovaně třeba. Usnul jsem ihned hluboce, jako by mne do vody hodil.

První polovice noci prošla dosti klidně. Chvillemi jen otřásla se má paluba náhlými nárazy, jež mne několikrát ze spaní vyburcovaly. Nevěděl jsem, co je toho příčinou, ale přemýšleje o tom vysvětloval jsem si otřesy tím, že to jsou asi žáby, které plujíce pod vodou narázejí náhodou na řapík leknínu. Pak zavládl kolem mne opět klid. Jedenkrát nemohl jsem se ubránit zvědavosti, abych nevyběhl ze svého přístřešku a nepodíval se, jak noc pokročila a jaké jest počasí. Vystřím hlavu zpod listu a koukám. Byla krásná noc. Hladiny jezerní nezčeřil ani nejmenší vánek. Měsíc zpola zahalen lehounkými mráčky osvětloval okolí vlídným namodralým přísvitem, při němž mohl jsem rozpoznati pouze obrysy velkých předmětů. Netopýři zatím zmizeli a s nimi i nebezpečí, před nímž jsem měl tolik strachu. Srovnával jsem s pocitem jistého blahobytu své nynější bezpečí s hroznou nedávno zažitou příhodou, kdy visel můj život na nitce, a nemohl jsem se v duchu ani dosti naděkovati, jak šťastně vše to dopadlo. Kde byli té chvíle moji druhové z minulého dne? Nezhynuli-liž za bouře a lijáku?

Ostatně nebylo celkem mé postavení ještě příliš závidění hodné, povázíme-li, že jsem byl cvrček. Arci prozatím byl jsem v bezpečí. Toť pravda. Pořídil jsem si dosti pohodlný příbytek, jenž mohl býti jistou měrou učiněn ještě pohodlnějším, když bych tomu věnoval trochu péče; šťastná náhoda opatřila mne i pokrmem; můj plž mohl mi vystačiti k výživě na několik dní. Ale co potom? Ovšem měl jsem vyhlídky, že mi bude lze v nejhorším případě se pustiti do vlastní lodi; ale nehledě k tomu, že by to byla strava nadmíru jednotvárná, tož nemohla mi ani ona věčně trvati. Přišel by den, kdy bych se musel zastavit, ledaže bych se vysadil nebezpečí nového potopení se v rybníce. Jal jsem se od oka počítati, kolik bych mohl obětovati ze svého voru ve prospěch svého žaludku, aniž bych ohrozil svou bezpečnost. Seznal jsem, že mám tak asi čtrnácte dní před sebou. Čtrnácte dní! To mne trochu upokojilo. Co vše se může během čtrnácti dní přihoditi ke změně mého choulostivého postavení!

Ty myšlenky táhly mi hlavou, když tu zaslechl jsem jakýsi zoufalý výkřik těsně vedle sebe. Pohlédl jsem směrem, odkud hlas dolehl. Così se zmítalo ve vodě u samého kraje mého voru. Běžím tam, co zatím zazní druh ještě zoufalejší zavolání, a vidím velikého mravence, jenž připjat k mému listu brání se statečně jakémusi zvířeti, jehož hlava vynořovala se jedva znatelně nad hladinu, a jež se snažilo mravence stáhnouti pod vodu.

Neváhaje a řídě se prvním hnutím onoho šlechtného citu, jenž je význačným rysem mé povahy, popadl jsem mravence za přední nohy a trhnuv sebou mocným skokem dozadu, vytáhl jsem mravence i s jeho nepřitelem, který se ho nepustil, až doprostřed voru.

Krvežíznivec, s nímž jsem podnikl tím způsobem bezděčný zápas o vyhládnutou kořist, nebyl nikdo jiný nežli larva potápníka, jež vidouc se mimo svůj živel, pustila mravence a v domněnce, že snad já mám v úmyslu podniknouti na ni útok, vrhla se zuřivě na mne. Byl bych jí rád dal najevo, že nemám pražádných zlých úmyslů, ale v tom okamžiku nebylo ani řeči o nějakém vysvětlování a nezbývalo nežli se brániti. Uskočil jsem tedy rychle na bok; tím jsem se zachránil, že mne larva nemohla popadnouti za hlavu, a její kusadla vztekle rozevřená jako kleště sevřela se rázem a zachytila pouze mou jednu přední nohu. Ač to byl věru strašlivý skřípec, tož přece nebyl utvořen šťastnou náhodou na

střihání; kusadla, jsouce velmi špičatá, mohla pouze dírký prorážeti, ale nikoliv přetínati. Ale přece prudký výpad útočníkův byl tak mocný, že jsem se převalil naznak. Cítil jsem, jak ohebné tělo netvorovo mrská mi boky vytrvalými ranami, kdežto jeho kusadla stále držela mou nohu, do níž se zahryzla. V pevném svém krunýři necítil jsem valně ran, a obluda to také hned poznala, pročež změnivši svou taktiku, snažila se, stále mne pevně držíc, sešinouti mne na okraj listu a odtud shoditi do vody. Tam byl bych jí ovšem vydán na milost a nemilost bez obrany. Podánilo se mi však přece postavit se opětně na nohy, takže jsem byl poněkud jistější, že se jí její záměr nepodaří tak snadno. Pohříchu držela mne tak, že jsem nemohl přivésti k platnosti svá kusadla proti nepříteli, poněvadž můj krk není tak pohyblivý. Zůstával tedy můj odpor dotud, dokud mne larva nepustila, stále jen pro ni neškodný, a zápas náš mohl tak trvati hezky dlouho, kdyby mi nebyla bývala najednou přišla vydatná pomoc v okamžiku, když již jsem počal pochybovati, že prožlukou tu věc zdárně ukončím. S počátku při našem zápase držel se mravenec stranou, očekávaje patrně vhodnou příležitost, kdy by mi mohl přispěti ku pomoci. Vida, že je všecko mé úsilí zbýti se útočníka marné, odhodlal se konečně sám zakročiti a s chrabrostí a důvtipem, vlastním jeho plemeni, vrhl se směle na larvu. Rozevřel kusadla a popadl ji za krk.

Larvy potápníků mají právě tu část těla velmi útlu a pokrytou pouze slaboučkou pokožkou. Mohou sice právě proto pohybovati hlavou volně všemi směry, ale naproti tomu zase jsou v té nevýhodě, že mají právě toto místo svého těla nejméně chráněno; tam schází jim brnění. Silná kusadla mravencova zahryzla se tedy larvě do krku a zpola jej překousla. Tělo obludy rázem se zachvělo. Okamžitě mne pustila, aby se obrátila na nového a zcela neočekávaného útočníka. Ale mravenec nepopřál jí času, aby podnikla něco na obranu, a dokončil rychle několikrát kousnutím dílo, jež s takovým zdarem započal. Hlava larvina byla v okamžiku oddělena od těla. Můj nepřítel bez hlavy, zcela bez moci, prchal všecek zničen zanechávaje nám jako vítěznou kořist důležitou část svého těla a svalil se do svého živlu, kdež zanedlouho musil bídne zahynouti.

* * *

Takový konec, náhlý a nenadálý, přišel mi věru jako na zavalanou, neboť mých sil bylo již namále.

Popadnuv dechu, ohlédl jsem se nyní po mravenci, jehož jsem si povšiml jen tehdy, když jsem mu pomáhal z vody. Náležel k onomu velkému druhu, jenž v četných družinách obývá známé velké kupy jehličí, s nimiž se občas setkáváme v lesích. Já sám nikdy jsem jich neviděl, neboť je na pováženou přiblížit se k nim, a znal jsem nebezpečné ty tvrze pouze z vypravování své přítelkyně včely. Mravenec, s nímž jsem se tu bezděky setkal, měl značně velké tělo, a padlo mi na první ráz do oka, že byl zmražen. Scházeloť mu úplně jedno tykadlo. Ten nedostatek rovnoměrnosti v jeho podobě dodával mu nezvyklého a velmi divného vzhledu.

Pokukoval na mne beze slova a horlivě si čistil předními tlapkami hlavu i kusadla, potřísněná krví ubitého nepřitele.

Uprostřed nás trhaly se v posledních křečích tělesné zbytky protivníkovy.

Konečně přerušil mravenec první mlčení, které mne již počínalo znepokojovali.

„Přispěl jste mi jako na zavalanou na pomoc, cvrčku. Bez vás byl bych nyní někde na dně rybníka sevřen kleštěmi, jež tuhle leží před námi.“

„A já zase bez vás,“ odvětil jsem, „byl bych ztěží tak šťastně vyvázl ze zápasu právě odbytého, jenž by se byl možná skončil stejnou pro mne katastrofou.“

„Možná, ale vy jste podnikl ten zápas pro mne, abyste mne zachránil; zůstávám tedy v každém případě vašim dlužníkem; proto přijměte ode mne nejvšejší dík s přátelstvím, které vám nabízím. Ode dneška budme si věrni na život a na smrt. Jste s tím srozuměn?“

Neočekávaný a prostý projev vděčnosti velmi se mi zalíbil, i přijal jsem bez váhání přátelství, jež mi bylo s takovou upřímností nabídnuto.

Znal jsem celkem velmi málo mravence. Vídal jsem je sice dosti často a ještě častěji jsem slyšel o nich vyprávěti. Neboť je to plemeno mocné, jemuž přidělena ve světě veliká úloha, ale k bližšímu přátelení se s nimi neměl jsem nikdy příležitosti. A vpravdě jsem jí také nikdy nevyhledával. To, co jsem o nich slyšel, vzbudilo u mne jistou předpokladost proti nim. Vskutku slynou u nás pověsti svárlivců, zbojníků,

rváčů a zlostníků. Naproti tomu ovšem jsou přý velmi inteligentní, činní, pracovití, družní, majíce znamenitě vyvinutý smysl pro plemenné sdružení, tvoříce samostatné národy, proslulé svou nedůtklivostí i svým rozumným hospodářstvím. Každá odrůda, a těch je přemnoho, považuje se za první mezi ostatními, což bývá příčinou častých půtek a bojů mezi nimi. Slyšel jsem také, že přý jsou velmi málo pohostiní a že nevítají právě nejlépe těch, kdož se odváží podívat se blíže na jejich hospodářství.

Bylo to zejména plemeno velkých mravenců lesních, k němuž náležel můj nový druh, s nímž jsem se náhodou setkal, plemeno, které ve zmíněném právě ohledu mělo pověst velmi špatnou. Velká města, která v lesích obývala, byla pro mne i pro všechny ostatní mého rodu hotovým tajemstvím. Nikdo neodvážil se k nim přiblížit, tím méně pak do nich vniknouti, ledaže by vydal svůj život v sázku, a všechno, co o nich bylo známo, zakládalo se na samých „přý“, všelijakých pověstech, rozšiřovaných různými okřídlenými hmyzy, kteří se mohli odvážit beztretně se k nim přiblížit. Pokud jde o jejich nehostinnost, byl jsem ovšem jistou měrou na omylu. Přesvědčil jsem se později, že chovali mezi sebou množství různých hostů, s nimiž se velmi dobře snášeli, a když mi bylo popřáno lépe s nimi se seznámiti, byl jsem nucen vzdáti se různých neoprávněných předpokladů o nich, jak milý čtenář později uvidí.

Avšak v této chvíli, když jsem se s mravencem setkal, podléhal jsem ještě předpokladům. Přece však nemohl jsem nevyjít vstříc prvním přátelským krokům, jež byly učiněny se strany nového mého druhu, a to zejména ne v těch okolnostech, v jakých jsme se oba ocitali. A proto, jak jsem již řekl, přijal jsem ochotně nabídnuté mi přátelství.

* * *

„A jaká to dobrodružná náhoda,“ zeptal jsem se mravence, „přivedla vás na toto místo?“

„Zpozdil jsem se,“ vysvětloval mravenec, „a byl jsem značný kus od svého domova, když bouře vypukla, která včera po obědě, jak vám známo, přepadla naši krajinu. Když počalo pršet, bral jsem se právě vozem, jenž s hlavní silnice nedaleko odtud zahýbá do lesa. Znal jsem velmi dobře cestu, neboť jsem se jí nesčíslněkrát ubíral. Poněvadž deště stále přibývalo, jal jsem se utíkat, avšak záhy nebylo mi možno

v cestě pokračovati, i ukryl jsem se pod kámen, v jehož přístřeší jsem chtěl líják přečkati. Avšak se špatnou jsem se potázel, zvoliv si tento útulek. Netrvalo ani čtvrt hodiny, když dravá bystřina převrhla kámen a zanesla mne až do rybníka. Ploval jsem dlouhou dobu a zcela nazdařbůh, neboť jsem byl zcela potopen; konečně přistál jsem u leknínového květu zcela blízko tohoto listu, na němž právě meškáme. Vyšplhal jsem se pozorně do květu a pohodlně se v něm usadiv, jal jsem se přemýšleti o prostředku, jak se dostat na pevnou zemi. Zatím nastala noc, a jaké bylo mé překvapení, když chtěje z květu vylézt i rozhlédnouti se po okolí vidím, že se leknín nade mnou zavřel, a že jsem se stal jeho zatlacem.

Neznepokojoval jsem se proto přespíliš věda, že bych se mohl velmi snadno vyprostit, kdybych chtěl, avšak vida se v něm v bezpečí jak veskřínce, umnil jsem si přečkati v něm noc a pokojně jsem usnul.

Když jsem se probudil v domněnce, že již jest bílý den, zakousl jsem se svými kusadly do stěny vězení, a záhy byl v ní otvor prohrýzán; avšak nebyl jsem to já, jenž proklouzl první tímto otvorem. Jsa hotov vidím, že dere se jím pramének vody, který k mému velikému ustrnutí naplnil v okamžiku celý vnitřek květu, hroze mne utopiti, ač nepodaří-li se mi co nejrychleji z něho uprchnouti, což jsem také kvapně učinil. Avšak tím neměly býti mé hrůzy u konce.

Květ, do něhož jsem se uchýlil několik hodin předtím, neplynul již nad hladinou vodní, ale byl z větší části do vody pohroužen. Příčinu toho jsem s počátku nechápal, ale pak jsem si ji vysvětlil tím, že hladina rybníka přírůstkem vody poněkud stoupla, a tak viděl jsem se nucena plováním uchýliti se někam jinam na místo bezpečnější. Já sám provrtav stěnu květu stal jsem se příčinou své zátopy. Jal jsem se tedy plovati a již jsem byl u samého listu, když tu v okamžiku, kdy jsem se ho přichytil, chtěje se naň vyšvihnouti, cítím, že mne cosi popadlo za zadní část těla, pohříženou ještě ve vodě. Táhllo mne to mermomocí dolů, i zaťal jsem drápky ze všech sil do listu a bezděčně jsem zoufale vykřikl. Ostatek je vám znám.“

„Jaké to štěstí pro vás,“ dodal jsem, „že právě v tom okamžiku puzen zvědavostí opustil jsem svoje přístřeší, abych se podíval, jaké je venku počasí. Jinak bych byl přišel jistě pozdě.“

„Zajisté, nepochybuji o tom. Síly mé byly úplně vyčerpány, a kdy-

byste byl býval jen o minoutku se svým přispěním se opozdil, byl bych býval ztracen. Avšak jak jste se dostal vy vlastně sem?“

„Rovněž tak jako vy. Těž jsem byl v úvoze, o němž jste mi právě vyprávěl, a táž strž zavlekla mne do rybníka jako vás.“

„Nuže, když jsme si všechno vysvětlili, dovolíte mi zajisté, abych obstaral poněkud svůj žaludek. Nejedl jsem již velmi dlouho a umírám téměř hladem.“

S těmi slovy přiblížil se mravenec ke hlavě potápníkovy larvy a jal se prohryzávat tvrdou její pokožku, aby se dostal k měkkým jejím vnitřnostem. Nevyrušoval jsem ho z příjemného zaměstnání zanášeje se vlastními starostmi a odebral jsem se opět do svého přístřešku, abych pokračoval v přerušném spánku a vyčkal rána.

oc uplynula beze vší nehody. Když jsem opětně vyšel ze své skrýše, byl již bílý den. Mravenec, stoje na vrchole přeloženého listu, upravoval si již ranní toaletu, totiž třel si tělo i hlavu, protahuje si nožičku po nožičce svými kusadly. S přáním dobrého dne následoval jsem jeho příkladu.

Když jsme byli hotovi, vyzval jsem mravence přistoupiti blíže, abychom se uradili o věci, která mne stále velmi znepokojovala, totiž jakým způsobem dostaneme se ke břehu.

„Toť má nejmenší starost,“ odpověděl mi mravenec, „přirazíme k zemi, jakmile se jen vítr pozvedne. Do té doby si můžeme zatím trochu pohovořit.“

„Což vy znáte nějaký prostředek k dosažení země?“

„Aj, ovšemže znám!“

„A jaký to? . . .“

„Nu, však uvidíte, to je moje starost. Nemusíte se tím pranic znepokojovali. Přistaneme k zemi, kdykoli vám bude libo.“

To ubezpečení mne upokojilo. Nežádal jsem dalšího vysvětlení, důvěřuje zcela v mravencův důvtip.

Zatím bavili jsme se hovorem o tom i o onom, o místě, kde mravenec přebýval, o obyvatelstvu jeho osady, a o různém jeho každodenním zaměstnání.

Zvěděl jsem, že přebývá o něco výše v lese, který bylo odtud viděti, a že jeho osada čítá několik tisíc obyvatel. Slyšel jsem také dále, že mravenčí osada, jejímž příslušníkem byl můj nový druh, není samojediná ve zdejších okolí, ale že nedaleko ní jest osada druhá, stejně četně obydlená.

„Ačkoliv obyvatelé toho druhého města patří k témuž druhu mravenců jako my,“ prohodil můj společník, „tož přece přátelství s nimi nemáme; je to velmi nekalé sousedství.“

Pomyslíl jsem si v duchu, že ti sousedé, o nichž byla právě řeč, stěžovali by si rovněž tak.

„Nedaleko nás jsou ještě jiné osady mravenců,“ pokračoval můj druh, „totiž mravenců žlutých, černých, hnědých a jiných ještě. Avšak to všechno je chamradina, o níž se valně nestaráme.“

Já navzájem vylíčil jsem mu několika slovy, nepouštěje se příliš do podrobností, jakými okolnostmi jsem se dostal do této končiny.

„Opravdu, musím se přiznati,“ prohodil mravenec, „že jsem byl nemálo překvapen, setkávaje se s vámi v těchto místech. Pokud mi známo, žijete také v pospolitosti. Já sám neviděl jsem, ani neslyšel o tom, že by zde někde byli cvrčci.“

„Rád věřím,“ přisvědčoval jsem s úsměvem, „jsem opravdový tulák, bez domova a bez přístřeší. Mohl bych říci hotový dobrodruh!“

„Nu, a tož co si počnete, až se dostaneme z rybníka?“

„Oh, o to je postaráno! Nedaleko odtud opatřil jsem si zatím jakés takés obydlí. Seznámil jsem se náhodou též s několika přáteli. Avšak bůh sám ví, zdali po všerejší bouři naleznu je každého na svém místě a vůbec mezi svými.“

„Ovšem to je pochybné. V každém však případě, ať je tomu tak neb onak, a budete-li v rozpacích, nabízím vám pohostinství u nás.“

Slyše návrh, jehož jsem ani ve snu se nenadál, odskočil jsem poněkud nazpátek a udiven zíral jsem na mravence. Zpozoroval ihned mé překvapení.

„Zdá se, že vás to jaksi zaráží?“ prohodil.

„Však ne bez podstatných důvodů, můj milý,“ já mu nato.

„Ale, ale, co to slyším?“

„Slyšel jsem a stále jsem byl toho pevného přesvědčení, že přístup do mraveniště je cizincům zakázán pod trestem smrti.“

„Máte ovšem pravdu,“ vysvětloval mravenec, „platilo by to jen pro ten případ, kdybyste se snad odvážil samotén poblíž našeho města. Tu ovšem by vám nestačily ani vaše dlouhé špády k útěku. Avšak přivedu-li vás já, nemusíte se ničeho strachovati; vždyť mezi námi žije celá řada hostů zcela pokojně. —

„A myslíte, že budu vlídně přijat?“ —

„Nemám o tom nejmenší pochybnosti.“

„Pověděl jsem vám otevřeně, že neslyme právě příliš značným pohostinstvím. Celkem vzato arci je to pravda. Se všelikými tuláky naděláme ovšem málo cavyků, ale z toho nenásleduje, že by tato nehostinnost byla u nás slepým pravidlem vůči všem cizincům bez výjimky. Nemilujeme zvědavců, dotěrných vetřelců, lenochů a darmochlebů, a to je všechno.“

„Mám jisté obavy, že bych mohl býti vřádněn do některé z tříd právě jmenovaných.“

„Nu, již to nějak zařídíme . . . Rozhodně vás ubezpečuji, že uveden a představen mnou . . .“

„O, pod vaší ochranou odvážím se toho beze všech rozpaků. Řekl jste, že chováte u sebe hosty?“

„Ovšem a to velmi četné. Máme zejména mnoho služebnictva, různých zajatců, kteří nám musí pracovati, i různých jiných, kteří se starají o naši zábavu . . . Právě mně napadá, představím vás jako hudebníka.“

„Výborně, souhlasím,“ prohodil jsem se smíchem, „ať mám o jedno dobrodružství víc.“

Takovým způsobem hovoříce, bavili jsme se dále ještě nějaký čas. Mravenec byl povahy veselý, velmi bystrého ducha a znal mnoho všelijakých věcí. Vtom najednou jako by byl znepokojen. I tázal jsem se ho po příčině toho.

„Vidím, že je zde přemnoho vážek,“ odušil, „to jsou zavilí loupežníci, neznající žertu. Nezdá se vám, že jsem příliš na ráně zde na listě?“

„Postavím se vám k ochraně, bude-li potřeba.“

„Děkuji. Však přece pro každý případ upravím si otvor uprostřed vaší střechy, tím způsobem zabezpečím si rychlý útulek pro případ nebezpečí.“

Připustil jsem, že opatření to bude užitečné. Na obou koncích zámotků byly sice otvory, avšak ty nebyly tak dobře přístupny, jak onen, který navrhl mravenec upravití uprostřed. Zakrátko tedy provrtali jsme otvor na místě, kde stál mravenec.

„A nyní nemusím se již nic báti,“ poliboval si. „Jakmile se něco šustne, zmizím a budu v bezpečí!“

„Což se tak přespříliš bojíte vážek?“

„Nesmírně, a to ne bez příčiny. Kdyby mne některá z nich dostala do pařátů, slupne mne jako malinu.“

„A opravdu kmitá se jich tamhle velmi mnoho na pokraji rybníka.“

„Ovšem a přerozmanitých druhů.“

Odmílčili jsme se na chvíli, sledující pohledem jejich ladné, bystré pohyby.

Zakrátko však upozorňoval mravenec:

„Hle, vítr se zvedá. Nemyslíte, že učiníme dobře, jestliže co nejdříve dospějeme pevné země?“

„Jsem téhož mínění, nemůžeme přece zde dřepěti na věčné časy. Avšak nenalézám kolem dokola prostředků k naší dopravě.“

„Nehledejte nic kolem dokola. Odjedeme na témž listě, na němž se ocitáme.“

„Ale, vždyť tkví pevně na řapíku?“

„Nu, tak jej uvolníme od toho řapíku.“

„Výborně!“ zvolal jsem, „že mi nenapadl tak jednoduchý prostředek!“

„Nuže, chopte se díla! Vládnete mnohem vydatnějšími nástroji nežli já. Dlabejte, tesejte, a kotvy vzhůru!“

Zahryzl jsem se bez odkladu do řapíku listu právě na místě, kde byl k listu přirostlý.

„Ne tak,“ upozornil mne mravenec, „uvolněte list kolem řapíku, to bude mnohem snazší práce.“

Následoval jsem té rady, a záhy byla kotva, která nás udržovala

uprostřed rybníka, uvolněna. V příštím nato okamžiku počali jsme volně plynouti na vodách směrem, jímž nás vítr poháněl.

* * *

Plavba naše dala se beze vší značnější nehody, několikrátě ovšem zabředli jsme do žabince anebo do rdesna, rostoucího na povrchu vody, ale po každé uvolnily nám cestu pohyblivé trásně těchto vodních rostlin.

Voda se zatím docela vyčistila. Plynouce právě nad trsem přesličky, byli jsme upoutáni elegancí a něžností listoví této byliny, na niž jsem mravence upozornil. V jemných větévkách jejich bylo viděti, jak se pohybuje množství rozmanitého hmyzu. Byl bych za to dal nevím co, kdybychom se byli mohli zastaviti a prohlédnouti si do vůle to divadlo, pro mne zcela nové. Avšak nebylo nám to možné. Vítr nás poháněl, a přibližovali jsme se kvapně ke břehu.

Mravenec jako by byl poněkud starostliv, pohlížel pozorně na místo, kde jsme měli asi přistati.

Když jsem to zpozoroval, otázal jsem se po příčině toho. Mravenec mi odvětil:

„Nyní ovšem, pokud jsme na volných vodách, jde nám plavba dobře kupředu. Avšak ona část rybníka, kam nás vítr žene, je zarostlá sítinou. Již vidím, že uvážneme v jisté vzdálenosti od pevné země. Nebude-li mezera příliš veliká, porazíme několik sítin tím způsobem, že jejich stvoly, padnouce na břeh, poslouží nám jako můstek. Ale zastavíme-li se poněkud dále od břehu, budeme nuceni přemýšleti o jiném prostředku, a jak vidím, očekává nás právě druhý případ, neboť po včerejší bouři vystoupila voda v rybníce, takže nepatrně svažitý břeh jeho na této straně je zčásti úplně pod vodou.

Upozornění mého společníka bylo docela správné. Však mravenec nepočítal s překážkou jiného druhu, jež se nám namanula ještě dříve, nežli jsme dospěli porostu sítin.

* * *

Hladina rybníka, úplně volná uprostřed, ukázala se býti tím více zatarasena množstvím různých předmětů, čím více jsme se přibližovali kraji. Včerejší líják spláchl se země a zanesl do rybníka směsí různých úlomků, klestí, slámy, listí, větviček a spousty všelijakých jiných věcí,

mezi nimiž jsme zřejmě viděli plovoucí mrtvoly přerozmanitých hmyzů. Všecky ty věci, poháněné větrem, shrnuly se k těmž břehu, kamž i my jsme byli poháněni. Tam utvořily neproniknutelnou vrstvu, na niž jsme záhy vrazili, a naše lodička se proto úplně zastavila ještě kus před sítinami.

„Co si nyní počneme?“ prohodil jsem.

„Kdybych byl sám,“ odvětil mravenec, „překonal bych velmi snadno tuto překážku. Avšak vy jste mnohem těžší nežli já a kdybyste se odvážil vystoupiti na zlomky, jistě byste spadl do vody.“

„Vidím to, vidím. Avšak jděte si konečně sám,“ pobízel jsem mravence. „Máte své druhy, kteří na vás čekají a kteří jsou snad velmi znepokojeni vaší dlouhou nepřítomností. Já nemám nijak naspěch a zůstanu na voru, až voda opadne: potom už se nějak odtud dostanu.“

„Ne tak,“ odporoval mravenec. „Ani zdání, abych vás takovým způsobem opustil. Však my najdeme nějaký prostředek, abychom mohli odejít odtud společně, anebo zde také společně vytrváme; slíbil jsem vám, že vás dopravím na zemi a slovu svému dostojím. Počkejte na okamžik,“ pokračoval dále, „podívám se až k sítinám, jak to tam vypadá.“ S těmito slovy seběhl mravenec na kraj voru a pustil se na vrstvu úlomků, které tvořily před námi pohyblivou vrstvu.

„Mějte se na pozoru před vážkami,“ napomínal jsem mravence.

„Nic se nestarejte,“ nato mravenec. „Dovedu se jím vyhnouti.“

A nyní jsem viděl, jak mravenec vzdaluje se, kráčeje opatrně a vybíraje si obezřetně různé předměty, o nichž soudil, že ho bezpečně unesou. Dvakrát či třikrát mi úplně zmizel s očí, a po každé jsem se ulekl, aby snad nepadl do nějaké neviditelné štrbiny. Však po každé se opět objevil a krátce nato jsem jej viděl, že dospěl zdráv a bez pohromy k osamocené sítině, která vyrůstala v popředí před ostatními. Na tu sítinu jal se nyní mravenec šplhati. Trásl jsem se strachem, aby ho některá vážka nezahlédla. Na štěstí se tak nestalo.

Došplhav se vrcholku traviny, stanul a rozhlížel se bystrým zrakem po okolí. Dával mi odtamtud také jistá znamení, jichž smyslu jsem však nerozuměl. Potom sestoupil dolů tak, jak byl vystoupil. Octnův se při samé hladině vodní, zmizel za sítinou.

Čekal jsem nyní, že se vrátí, aby mne zpravil o výsledku svého pozorování, ale mravenec se neobjevoval. Co to jen tropí? Byl jsem jist,

že nepadl za kořist žádné vážce, ni jinému živočichu, neboť bych to byl jinak zcela dobře viděl na tu nepatrnou vzdálenost, která mne od sítiny dělila. Což snad mravenec zahlédl nějakého nepřítel a nehýbal se proto, aby mu unikl, až by se vzdálil? . . .

V těch nejistotách najednou vidím, že sítina, s níž jsem zraku nespouštěl, počala se lehýnce kolísati a hned nato se naklonila směrem ke mně, až konečně dopadla právě na to místo, kde jsem stál. Zbylo mi jedva dosti času uskočiti, neboť její vrcholek padl přímo na leknínový list, kdežto její zahnědlý klas, mrsknuv do vody nedaleko za mnou, postříkl mne celého, až se mne kapalo.

Teprve nyní mi bylo zcela jasno, co mravenec zamýšlí. Pomocí svých statných kusadel podehryzl spodek stvolu na opačné straně ode mne, což bylo příčinou pádu rostliny, která takto utvořila jakýsi most od našeho voru až k tomu místu, kdež se mravenec nalézal. Běželo pouze o to, aby dlouhý stvol sítiny padl náležitým směrem. A výsledek mravencova počinání svědčil o tom, že záměr jeho se mu výborně podařil.

Již také blížil se mravenec ke mně úprkem po novém mostě.

„Sláva, sláva,“ křičel na mne vesele. „Co tomu říkáte? Počítal jsem dobře?“

„Znamenitě,“ já nato. „Chci se pokusiti ihned a použití této cesty, již jste mi tak pěkně upravil. Bude mi to sice poněkud obtížné, neboť mé provazolevecké vlohy . . .“

„Ani pomyšlení, milý příteli,“ vpadl mi mravenec do řeči. „To nebylo mým úmyslem, abych od vás žádal takové krkolomné kousky. Ten most je pro vás příliš úzký a také nikam by vás nepřivedl. Nebylo mým úmyslem pořídití most, nýbrž prostředek ke vleku, pomocí jehož se snáze dostaneme zatarasenou vodní hladinou, aniž bychom musili opustiti svůj vor. Předně svrhnete nazpátek do vody přehnutou část listu. Tak, již se stalo, a nyní pojdte sem! Dobrá. Popadněte předními tlapkami stvol sítiny. Výborně! A nyní strkejte vši silou leknínový list svými zadními nohama. Hle, již se pohybuje, jen dál! Držte dobře, jen statečně kupředu, jde to znamenitě!“

Opravdu, šlo to.

Provedl jsem přesně rozkaz za rozkazem, jak mi je mravenec dával.

Drže se pevně stvolu, tlačil jsem list zadními nohama, kterýmžto tlakem překonával náš vor všechny překážky a pohyboval se kupředu.

Čas od času jsem přerušoval práci, abych popošel poněkud dále kupředu, a tak bez značnější námahy dopravil jsem vor až k samému poraženému stvolu.

Octnuv se tam pohlédl jsem tázavě na mravence.

„Nu vidíte, vykonali jsme kus pořádné práce,“ zahovořil mravenec. „Avšak to ještě není všechno. Překročili jsme sotva pásmo plovoucí tříště, neboť jistě vidíte, že právě sítiny tříšť zastavily, a nyní před námi prostírá se volná hladina; a právě ta okolnost způsobuje mi největší rozpaky.“

Rozhlédl jsem se před sebe. Jak byl mravenec řekl, voda za sítinami, od nichž jsme byli již zcela nepatrně vzdáleni, byla zcela volná beze vší překážky. Hladké a vysoké stvolý těchto rostlin vyrazily z jasné a průzračné vody. Nebyly na štěstí příliš husté a poněvadž netvořily pásma příliš širokého, bylo odtud viděti zcela zřejmě pevný břeh, k němuž směřovala všechna naše snaha. Však přece tento lesík mezi břehem a námi tvořil našemu voru nepřekonatelnou překážku. Nyní opravdu nezbývalo nám nic jiného, než vor opustiti a uchýliti se k jinému dopravnímu prostředku.

„Nebude dlouho trvati, a voda začne opadávati,“ poznamenal mravenec, „avšak i potom bude rybník ještě příliš hluboký, aby nám bylo lze uniknouti odtud suchou nohou. Sítiny rostou vždycky ve vodě. Čekali bychom tedy zcela nadarmo na opadnutí vody, což by nám pranic nepomohlo. Přemýšlejme o něčem jiném.“

„Mohli bychom,“ pokračoval v řeči, „poraziti opětně některý z těchto stvolů směrem k pevné zemi, avšak jeho konec nedosáhne nikdy až břehu, a kdybyste i nakrásně mohl se vydati na cestu pro vás tak úzkou, je nade vši pochybnost jisto, že bychom došedše na konec měli mezi sebou a břehem ještě pruh nepřekročitelné vody.“

„Ten kousek mohli bychom přeplavati,“ poznamenal jsem. „Na tak nepatrnou vzdálenost vždycky můžeme se toho odvážiti.“

„Jen si to nemyslete, cvrčkul! To byste vyvedl pěknou hloupost. Právě ta nepatrná vzdálenost byla by pro nás spojena s největším nebezpečím. Což nevíte, že právě kraj rybníka jest obydlen nehledě ani k žabám a larvám potápníků, larvami pochvatek, dřepčků, vážek, stejně žravých a nebezpečných jedny jako druhé. Znáte larvy vážek?“

„Neznám.“

„Tak si jich nepřejte nikdy poznati.“

„Což jsou tak krvežíznivé ty prožluklé larvy?“

„Minulé právě noci utkal jste se s larvou potápníka, není-liž pravda?“

„Ještě údy ostatně neдрžely přespříliš pohromadě, ubezpečuji vás o tom.“

„Nu dobrá, dobrá. Ale larvy vážek jsou daleko horší.“

„Opravdu? A žijí také ve vodě?“

„Ach, ujišťuji vás, setkáme se ještě s nimi dříve, než přistaneme. Mějme dobrý pozor, abychom se jim nedostali do drápů.“

„Co si tedy počneme?“

ravenec chvíli uvažoval, načež řekl:

„Znám prostředek, jehož provedení je arci dosti nesnadné, avšak vy máte k tomu síly dosti. Budeme-li vzájemně se podporovati, překonáme zajisté všechny překážky. Poslyšte, co vám řeknu, a co musí býti dle mého mínění provedeno. Náš vor je příliš široký, aby mohl proniknouti leskem sítin, a proto jej zúžíme.“

„A myslíte, že to půjde?“

„Nepochybují o tom.“

„Jak to dokážeme?“

„Vykonáte prostě to, co vám nařídím.“

„Jsem vám úplně k službám, velte!“

„Počňte tedy svou práci tím, že přehryzáte tento stvol tuhle na tom místě. A až s tím budete hotov, učiníte podobně zase tuhle.“

Těmi slovy pokynul mi mravenec na překocný stvol sítiny, pod nímž se nalézal náš list, a označil mi dva body, kde jsem měl neznačenou práci vykonati.

Chopil jsem se ihned díla. Nebylo spojeno s příliš velkou námahou, neboť stvol měl nepatrně tvrdou kůru na povrchu. Uvnitř sestával z měkké dřeviny, která nekladla mým kusadlům valného odporu. Zkrátka oddělil jsem od celého stvolu proutek, zděli leknínového listu.

„A teď,“ pokračoval mravenec, „přitáhněte k sobě plovoucí část stvolu a urobte druhý podobný proutek stejné délky jako první.“

Zachoval jsem se přesně podle daného rozkazu.

Na našem voru nalézaly se nyní dva úlomky sítinového stvolu. Mravenec umístil je na listě rovnoběžně vedle sebe a zahovořil:

„Výborně, věc se nám daří. Nyní popadněte list za okraj tuhle a táhněte jej k sobě, jako jste učinil včera večer, když běželo o to, abyste si připravil na noc přístřešek, a přehněte jej přes oba příčné trámece. Přechínající pak část listu po obou stranách hleďte odstraniti.“

Počal jsem chápati úmysly mravencovy a po dosti krušném lopotení docílil jsem toho, že část listu spočinula na obou trámciích. Pak odhryzal jsem všechno, co z listu po obou stranách přechínalo, a zbytky ty smetal jsem do vody.

„Vyznáte se znamenitě v tesařině, milý cvrčku,“ pochválil mne mravenec. „Učiňte nyní totéž na druhé straně.“

Pustil jsem se nanovo do díla, jak mi mravenec naznačil, a tak asi po hodině krušné práce, která byla nyní mnohem obtížnější, poněvadž jsem neměl pod nohama tolik volné plochy jako dřívě, zbudoval jsem úzký sice, ale dosti dlouhý vor, který nám oběma poskytoval dosti pevné opory a spočívaje na obou podélných trámech, vynikal dostatečnou nosností.

Po provedení práce běželo nyní o to, dostati vor až ke kraji sítinového lesíku, při čemž bylo nám nutno překonati ještě dosti malou vzdálenost po vodní hladině, pokryté rozmanitou plovoucí tříšťí. Nebylo to již obtížné. Mravenec spustil se opět na vodu a vyprav si jedno stéblo, jež se sklonilo nad náš vor, přechryzl je stejným způsobem, jak to již jednou byl učinil, a překotil stéblo na vor.

Já chopiv se stébly, tlačil jsem vor kupředu jako dřívě, a záhy ocitl se jeden konec našeho plavidla mezi stvolý vodních rostlin, za nimiž jsme měli kupředu přiraziti.

Lesík ten, uprostřed něhož jsme se nyní ocitali, skýtal prazvláštní vzhled a byl mi zcela nový.

Jednotlivé sítiny ztlouští mého těla a na povrchu zcela hladké, barvy temně zelené, vyrážely přímo z vody, vztyčujíce se do značné výše nad našimi hlavami. Vyrůstaly od sebe dosti daleko, aby mezi nimi náš vor mohl projeti tím spíše, když jeho rozměry byly tomu tak důmyslně přizpůsobeny. Pod sítinami, jak již jsem se byl zmínil, prostírala se čistá průzračná vodní hladina, prostá vši třště, již jsme zůstavili za sebou, takže postačil jen zcela nepatrný tlak, aby náš vor plynul kupředu. Pohybu toho jsem docílit stéblem, jímž jsem se opíral brzo na jedné, brzo na druhé straně voru. Ovšem postupovali jsme jedva znatelně, avšak přece jen jsme postupovali. Několikrát narazil předek voru na sítinu, avšak přičiněním mravence, jenž se postavil vpředu jako lodivod, dostali jsme se okamžitě opět na pravou cestu. Záhy plynuli jsme zase na volnějších vodách.

* * *

Brzo zpozoroval jsem na stonku rákosu, k němuž jsme nyní směřovali, jakousi podivnou věc, která mne nemálo znepokojovala. Vypadalo to jako podivné jakési zvíře, jež se připjalo ke stvolu, avšak brzo jsem seznal, že je to pouhá neživá pokožka. Byla již zcela uschlá, žlutavé barvy a na zádech měla velkou otcvrčenou trhlinu.

„Vidíte,“ poučoval mne mravenec, jemuž jsem věc tu ukázal, „to je pokožka vážčiny larvy. Larva ta žije ve vodě, jak jsem vám byl před chvílí řekl, a poněvadž se nejraději zdržuje při kraji rybníků, zajisté v krátkém čase některou uvidíme. Když dospěla, vyšplhává se z vody na leckterou vodní rostlinu, připne se k ní pevně svými nohama a zůstane tak dřepětí v plné nehybnosti. Kůže její na povrchu záhy oschne, roztrhne se pak na zádech a poskytne tak východ vážce, která záhy rozvine svá jemná síťovitá křídla a uletí zanechávajíc na místě své bývalé vězení, tak, jak je tu nyní vidíte.“

„Opravdu to je prapodivná historie.“

„Já znám již odedávna obludné ty pokožky. Jednoho dne zaměstnával jsem se se svými druhy sbíráním jehličí, když tu vidíme jednoho z našich, jak vleče za sebou jakousi fantastickou obludu, dobře dvacetkrát nebo třicetkrát větší než byl sám. Pochopíte, jak jsme všichni žasli. Horempádem kvapíme mu na pomoc. Přišedše k němu, poznali jsme, že to, co jsme považovali za nějaké prapodivné zvíře, byla pouze uschlá

a lehýnká pokožka vážčiny larvy, kterou vítr zanesl od rybníka až k samému našemu příbytku. Nemusím vám povídati, že náš druh, jenž se zabýval odstraňováním jejím, nepotřeboval našeho přispění, aby ji dopravil tam, kam náležela.“

* * *

Za hovoru pozapomněl mravenec řídití náš vor, a roztržitost ta zavinila, že jsme zabředli do jakési rostliny, jejíž úhledné žluté květy zvedaly se nad vodou na dlouhých stvolech, kdežto její rozvětvené stonky plynuly na povrchu, neseny množstvím malých váčků naplněných vzduchem. Seběhl jsem kvapně k přední části voru a několika opětovanými rázy svého vesla vyprostil jsem jej z rozvětveného trsu.

Při té práci skloněn nad vorem zahlédnu v nepatrné vzdálenosti ode dna jakousi velkou vzdušnou bublinu, jež jako by tam byla zakotvena a z nevysvětlitelné příčiny nemohla vyplynouti na povrch.

Zavolal jsem mravence a ukazuje mu podivuhodnou tu věc, ptal jsem se ho, zdali to snad není nějaký drahocenný kámen. Chvilku pozoroval můj druh bublinu beze slova, načež mne vybídl, abych se jí dotkl svým veslem. Učinil jsem tak, a tu vidíme, jak ze zdánlivého draho-kamu oddělilo se množství drobounkých vzduchových bublinek a rozplasklo se na povrchu hladiny.

„Ha, ha, ha!“ zasmál se mravenec, „už vím, co to bylo: bylo to obydlí pavouka.“

„Jakže, pavouka!“ zvolal jsem všecek udiven. „To není možné.“

„Když vám to pravím, můžete mi věřit. Bylo to obydlí pavouka, jménem voduch. Já jsem ho nikdy neviděl, ale slyšel jsem o něm vypravovati.“

„Byl jsem přesvědčen, že pavouci jsou hmyzy suchozemskými a že dýchají vzduch jako my.“

„Tenhle je výjimkou. Aspoň pokud jde o jeho příbytek, v němž arcí mu nijak vzduchu neschází. Žije ve vzduchu, ale pod vodou.“

„Vysvětlíte mi to, prosím vás.“

„Nuže poslyšte: voduch spřádá pavučinu jako všichni ostatní pavouci. Když si zařizuje svůj podvodní příbytek, připne několik vláken k vodní rostlině a spojiv první vlákna s množstvím ostatních, urobí si z nich tkáň ve tvaru obráceného zvonku. Snad znáte zvonky, cvrčku?“

„O ano, jsou to krásná, modrá kvítka, rostoucí hojně na lukách; viděl jsem je bezpočtukrát.“

„Nuže tedy voduch urobí sobě z husté neprostupné pavučiny podobný zvonec pod vodou. Rozumí se samo sebou, že za té práce zadrží dech, k čemuž je schopen po dobu dosti dlouhou, aniž mu vadí. Jsa hotov se stavbou, vystoupí na povrch hladiny a sebere tam vzduchovou bublinu, s níž ihned do svého zvonce sestoupí a v něm ji pustí. Tak si vede tak dlouho, až je zvonec úplně vzduchem naplněn. Potom se v něm pohodlně ubytuje a tak dovede žítí ve vzduchu i pod vodou.“

„Vím odedávna, že pavouci jsou důmyslní tvorové, ale opravdu jsem netušil, že by byli schopni něčeho podobného. Rád bych jen věděl, proč zrovna tento pavouk tolik se moří s takovou prací ve vodách, místo aby žil pohodlně na suchu po způsobu ostatních.“

„Tohle, milý příteli, je věc jeho záliby. Patrně libuje si v larvách vodních hmyzů a dává jim přednost před všelikou jinou kořistí.“

„Nu a což se nesmáčí na svých cestách, ubíraje se pod vodou do svého přibytku?“

„Ba nesmáčí. Jeho tělo je úplně pokryto jemným chmýřím, které nedovoluje, aby mu voda přišla na kůži.“

Za takového hovoru plynul náš vor vyměřenou cestou ku břehu.

* * *

Pásmo rybníka, jímž jsme se právě ubírali, mělo hojnost různého obyvatelstva. Před námi v divokých kruzích zmítalo se množství vírníků. Pluli velikou rychlostí a opisovali tisíce křivolakých kruhů. Když jsme se k nim přiblížili, jali se prchatí a srazili se dohromady v jisté vzdálenosti od nás.

Vodoměrky klouzaly čile po vodním zrcadle, jako by to byla plocha umrzlého ledu, a bavilo mne náramně, když jsem se díval na jejich rejďení v trhaných skocích, jimiž zápasily v rychlosti s rejem klešťanek a potočníků. Ti, ležíce na hřbetě, pohybovali se stejnou rychlostí po hladině rybníka.

Neznal jsem všech těch přerozmanitých druhů hmyzu, ani jejich způsobu života, neboť jsem nikdy nenavštívil okraje stojatých vod, ale mravenec mi je jmenoval, kdykoliv se kmitl ten který kolem nás.

„Je to všechno dohromady čistá čeládka,“ prohodil, „a žijí výhradně jen z loupeží. Však podívejte se nyní zase na chvilku dolů do vody.“

Hlubina zmenšovala se tou měrou, jak jsme postupovali kupředu, i bylo viděti zcela zřejmě bažinaté dno rybníka.

Také tam lezlo a plovalo množství přerozmanitých živočichů. Mravenec upozornil mne zejména na larvu vážky, která se kradla k jakési jiné larvě menšího druhu, jíž se chtěla patrně zmocniti. Jakmile se k ní přiblížila na dosah, vymrštila proti ní jakési členité rameno, ozbrojené silnými kleštěmi. Chapadlo to umístěno bylo vespod její hlavy, a jím zmocnila se kořisti. Všecko to mohl jsem pozorovati zcela pohodlně a byl jsem nemálo překvapen rychlostí pohybů, jež jako by se dály nějakým ukrytým perem. Vážčina larva byla tedy ozbrojena strašlivou zbraní, a tak jsem se přesvědčil, že mi o ní mravenec pověděl čirou pravdu.

V bahně viděli jsme lézti splešťule mezi malými zahnědlými předměty, jež jsem na prvý pohled pokládal za kousky dřívek. Avšak bystřejší pozorování přesvědčilo mne o jiném. Upozornil jsem na ně mravence.

„To, co pokládáte za kousky dřeva, jsou larvy chrostíků,“ poučoval mne. „Larvy ty, žijíce, jak vidíte, ve velmi nekalé společnosti, byly by okamžitě sežrány, kdyby nebyly z opatrnosti ukryty v pouzdru, v němž jsou dokonale v bezpečí. Z obalu toho vyčnívá jim pouze hlava a nožky, a to vše stáhnou dovnitř při sebe menším nebezpečí. Jsou to zvířátka opravdu velmi chytrá.“

„A čím se živí?“

„Leccos je jim dobré.“

„A tráví celý svůj život pod vodou?“

„Ba ne. Dospěvše, neboli jinými slovy, když zpozorují, že již nerostou, připevní se s pouzdem k některé rostlině a tam se přemění podobně jako vážky. Koukněte se, tamhle právě jedna letí.“

„A jaká je tohle obluda?“ řekl jsem vida, jak se objevil poblíž našeho voru najednou jakýsi obrovský černý červ vrásčité kůže, s hlavou prohnutou dovnitř, na místě, aby byla vypuklá, jako máme všichni ostatní, což činilo jeho vzezření tím ošklivějším a divočejším.

„Ach, to je larva vodomila. Vidíte ji, jak popadla právě bezbranného plže a jak ho drtí v zákeřném stisku svých čelistí?“

„Vidím, vidím, ale zdá se mi, že se jí chystají úklady. Tamhle při-

bližuje se k ní opatrně larva potápníka, patrně s nejšerednějšími úmysly. Již otevírá čelisti a chystá se ji popadnouti. Ach!“

Vykřikl jsem překvapením. V okamžiku, kdy jsem očekával, že budu svědkem zápasu mezi larvou potápníka a larvou vodomila, zmizela mi pojednou larva vodomila s očí v jakémsi černém mračeně, jež ji celou zahalilo.

„Ano, ta se v tom vyzná!“ prohodil se smíchem mravenec. „Viděl jste už někdy tak prazvláštním způsobem uniknouti svému nepříteli? Zdá se, že larvě potápníkově příliš nechutná to, čím ji uctila larva vodomilova, neboť tamhle ji vidíte, jak ujíždí, jako by jí hlava hořela.“

„A vyrůstají snad také tomu podivnému tvorů křídla?“

„Ovšemže vyrůstají. Jenže je nenosí tak rozvinutá jako chrostíci nebo vážky, ale má je složena pod zvláštními krovkami. Je to totiž brouk. Ostatně užívá jich jen tehdy, když chce měniti své bydliště. Zpravidla žije ve vodě jako potápníci, jimž zcela se podobá, jenže je ještě mnohem větší a celkem povahy méně dravé.“

„Jakže? Což neživí se již živoucí kořistí v té nové své proměně?“

„Nikoliv, jako brouk živí se stravou rostlinnou.“

„Naproti tomu potápník . . .?“

„Och, ten zůstává stále krvelačným lupičem.“

„Ta změna povahy je mi věru podivná.“

„O, chcete-li se diviti ještě více, poskytnu vám k tomu hned příležitost.“

Pohlédl jsem tázavě na mravence.

„Vidíte tuhle toho červa, jenž se plazí na dně ve vodě?“

„Vidím, velmi dobře.“

„Později vyrostou mu také křídla. Ale pak nemůže již zcela nic jísti.“ —

„A proč?“

„Poněvadž mu potom úplně chybějí ústa.“

„Žertujete snad?“

„Ani dost málo.“

„Ale pak nemůže přece dlouho žít!“

„Toliko jediný den. Dostal proto také jméno podeňka. Avšak jako larva žije velmi dlouho, dvě léta i více.“

„Na jeho místě nespěchal bych příliš s proměnou.“

„Jen si nemyslete, má on za to náhradu.“

Vtom vrazil do našeho voru velký černý brouk, jenž se s velkou rychlostí pohyboval ve vodě, používaje k tomu jako vesel obou zadních nohou, velmi dlouhých a brvami porostlých.

„Darebák!“ zvolal mravenec, jenž div se nárazem nepřevalil —

„Kdo to byl?“

„Inu, potápník. Rošťák nejhoršího druhu. Je pravděpodobno, že do nás vrazil naschvál s úmyslem, aby nás srazil do vody.“

„Nu, ať se má na pozor, je-li mu život milý.“

* * *

Ustali jsme na chvíli v rozhovoru. Sledoval jsem se zájmem onen dav živočichů, hemžících se pod námi, kteří mi byli úplně neznámi až do té doby, co mne druh poučil o jejich prazvláštním způsobu života.

„Však jedna věc mi nejde na rozum, mravenče!“

„Nu, co vám opět vrtá mozkiem, milý příteli?“

„To, že znáte všechny ty živočichy, jako byste žil mezi nimi.“

„Inu, to vám velmi snadno vysvětlím. V létě na svých cestách přijdeme tu i tam. Pozorujeme a přemnoho věcí se dozvíme od jiných. V zimě pak krátíme si čas vypravováním svých zkušeností, což je pro nás celkem věc velmi příjemná.“

„Nejen příjemná, zajisté i velmi užitečná.“

„Nu, a což robíte vy v tom prozluklém zimním čase?“

„Já... spím,“ přiznal jsem se poněkud v rozpacích.

„Věc zase spíše příjemná nežli užitečná,“ mravenec mi nato.

„A proto asi, nepovídám vám to, abych vás urážel, jste spíše statečný tělem nežli duchem. Ostatně,“ dodal mravenec žertovně, „díky našemu sdružení, dostali jsme se tak co nejlépe ze své nesnáze. Já jsem přemýšlel místo vás, a vy zase jste pracoval místo mne. Hle, jsme již na místě.“

A věru, náš vor, který se dostal do spleti vodního rostlinstva, posínut byl nárazem větru značně kupředu a přistál v příštím okamžiku k travnatému břehu rybníka.

Lyďte se mého ostnu,“ vybídl jsem mravenec, „pomohu vám takto lépe s voru.“

Mravenec učinil podle rady. Napíal jsem svaly a jediným velkým skokem octl jsem se na břehu.

Místo, k němuž jsme přistali, nebylo příliš daleko od hlavní silnice, a abychom se dostali na ni, bylo nám překročiti svah pokrytý travou. Bylo sice nedávno po senoseči, avšak přesto přece, ačkoliv tráva nebyla ještě příliš vysoká, znesnadňoval trávnsík mravenci značně cestu.

Vyzval jsem ho tedy, aby se mi posadil hezky na hřbet, k čemuž rád svolil. Takto si pomáhající, dospěli jsme bez značnější nehody a bezce vší námahy na hlavní cestu, přes níž jsme byli včera přeneseni vodní strží. —

Bylo to zrovna zde, kde o několik dní dříve uskočil jsem do jaho-diště, polekán drnčením ujíždějícího povozu. Napadlo mne navštívit znova místa, kdež jsem byl vlídně uvítán krtkonožkou, i podívat se pod ono rozkošné loubí v houštině, kde jsem zažil několik příjemných chvi-

lek v zábavě s kobyolkou. Svěřil jsem se se svými tužbami mravenci, který ochotně se nabídl mne provázeti. Cestou vypravoval jsem mu příhody, které mne potkaly hned prvý večer mé cesty, neboť mravenec neznal do vše dosud dosti zevrubně, zejména pak nevěděl nic o mém setkání s krtkonožkou.

Přešedše silnici octli jsme se záhy v jahodišti, v němž byl vchod do příbytku tetiččina. Hned se mi namanula otázka, nebyl-li včerejší bouří zavalen. Na štěstí zůstal však neporušen, a našel jsem jej k malé své radosti po chvilce bedlivějšího pátrání.

„Počkejte zde na mne minoutku,“ řekl jsem mravenci, „podívám se k tetě a otáží se, jak se jí vede. Ač naleznu-li ji vůbec doma, což není zcela jisto.“

„I to půjdu s vámi, cvrčku; bude mne neobyčejně těšiti, jestliže se seznámím s vaší váženou příbuznou.“

* * *

Vstoupili jsme tedy do chodby. Šlo se nám s počátku docela dobře, ale za minoutku octli jsme se v tak neproniknutelné tmě, že jsme se musili ubíratí dále jen podle hmatu.

Věděl jsem, že chodba ústila přímo do místnosti, v níž krtkonožka obyčejně se zdržovala, a nikam jinam. Nebylo tudíž žádného nebezpečí, že zabloudíme v temném podzemí.

Vtom však přece jsem se zastavil, a jakási obava sevřela mi srdce.

Vzpomněl jsem si, že jsem opustil právě tu místnost, do které jsem chtěl opět vstoupiti při poplašném pokřiku krtkonožky: „Utíkejte, krtěk se blíží!“ a že ve svém bezhlavém úprku jsem se nemohl přesvědčiti, bylo-li ono poplašné heslo důvodno čili nic. Dost možná, že tetě, žijící ve stálém strachu, viděla všude jen samé krtky a že vykřikla tak ze spaní. Než vnikl-li tam krtěk skutečně, pak doznal asi podzemní příbytek krtkonožčin podstatných změn, a já vydával jsem se v nebezpečí, že v čiré tmě padnu do nějaké díry, z níž by mi byl návrat velmi znešádněn. Zastavil jsem se tedy a z plna hrdla jal jsem se volati. Však volání mé zůstalo bez odpovědi. V podzemí vládlo hluboké ticho.

„Vrátíme se,“ prohodil mravenec, „příbytek je zcela opuštěn. Bud jest vaše příbuzná někde jinde, anebo se stala něčí kořistí. V obou případech nemáme tu pranic co hledati.“

„Počkejte,“ já nato, „zdá se mi, že již něco vidím!“

„Ach, to máte výborné oči, já aspoň nevidím ani na konec svého vlastního tykadla.“

„Vidím světlo.“

„Trkl jste okem do kamene, a jiskřil se vám v něm,“ žertoval mravenec.

„Ba ne, jen se sám podívejte tamhle kousek před námi.“

„Na mou věru, máte pravdu!“

„Co by to mohlo být?“

„Snad je to svatojanský brouček. Což by to bylo jiného.“

„Aj, kdyby to tak byla ona!“

„Ona?“

„Chci totiž říci on!“

„Jaký on?“

„Náš druh z posledních dnů, vždyť víte, svatojanský brouček, o němž jsem vám také vypravoval.“

„Dost možná, že je to on. A záleží vám na tom tolik, abyste se s ním opětně setkal?“

„Zajisté, možná, že mi podá nějaké zprávy o mé tetě, vždyť byl jejím dobrým přítelem.“

„Nuže dobrá, pojďme k němu, ale popilme si, neboť mažme jinak velmi mnoho času.“

Postupovali jsme velmi opatrně dále, zkoušejíce hmatáním opatrně půdu pod nohama.

„Již nechodte dále,“ děl mi mravenec, „zavolejte raději na něho.“

Křikl jsem tedy: „Broučku!“

Žádná odpověď. Křičím tedy opětně:

„Broučku! Broučku! To jsem já, cvrček, váš přítel!“

Ticho, ani hlásku nikde. Vtom světélko rázem zmizelo.

„Nu, tak tedy pojďte,“ pobízel mne mravenec netrpělivě, „vidíte přece, že to nebyl on.“

„Jsem téhož mínění,“ nato já, „neboť by byl jistě poznal můj hlas a nebyl by váhal přiblížit se ke mně. Vraťme se.“

Mravenec se otočil, a já za ním pozpátku. Tak dostali jsme se oba opět ven.

„Ještě bych se rád podíval na terasu, kde jsem zažil tolik příjem-

ných chvilék. Je to nedaleko odtud... [Přebývala tam má přítelkyně kobylka...“

„Což si myslíte, že tam je posud?...“

„O nikoliv.“ —

„Nu, tak co chcete?“

„Inu, chci se ještě jednou podívat na to rozkošné místočko.“

„Cožpak je to něco tak zvláštního? Nechte vzdychání a pojďte! Kdybyste chtěl vyhledávat všecky své přítelkyně a všechna místa, kde jste ztrávil několik příjemných chvilék v jejich společnosti, nebyli bychom s tím tak hned hotovi. Ostatně musím se vám přiznati, že mám hlad jako vlk. A což vy, nechtěl byste také již něco slupnout?“

„Opravdu, již mi také kručí v žaludku.“

Nemusili jsme jíti příliš daleko, abychom našli snídani. Neboť kolem dokola bylo dosti příležitosti k ukojení našeho hladu. Mravenec pustil se do jakési larvy, na níž padl v jahodíšti, a já vzal jsem zavděk několika šťavnatými travními stébly.

* * *

„A nyní kupředu, cvrčku! Platí přece, že půjdete se mnou, není-liž pravda?“

„Zajisté, přítelíčku,“ přisvědčují mravenci.

Měli jsme na vybranou dvě cesty. Mohli jsme se dostat do lesa vzhůru přímým směrem jahodíštěm, anebo podél hlavní silnice až k úvozu a úvozem pak na totéž místo.

Mravenec uznal za výhodnější cestu posledně jmenovanou, ač byla poněkud delší.

„Můj hlavní důvod k tomu je ten,“ vysvětloval mi, „že cestu tu výborně znám, kdežto cesta druhá jest mi úplně neznáma.“

„Mohli bychom to velmi dobře provésti takto,“ odvětil jsem já.

„Vystupme jahodíštěm až ke kraji lesa, načež pustili bychom se podél něho až k úvozu. Vyznám se výtečně v té končině a ujišťuji vás, že si tímto směrem velmi nadějeme; tamtudy vyhneme se také leccaké nepříjemné setkané mnohem spíše, nežli podél hlavní silnice.“

Mravenec nenamítal nic proti návrhu, i pustili jsme se k úhoru, jenž lemoval nahoře jahodíště.

K tomu, abychom zvolili tuto cestu, měl jsem ještě jiný důvod, jež jsem zřejmě neproslovil.

Byl bych totiž rád shlédl místa, kde jsem zanechal své včerejší společnosti, a přesvědčil se, zdali jich bouře ušetřila.

Cestou nepříhodilo se nám nic, co by zasluhovalo zmínky. Půda byla dosti rovná, a až na některé nevyhnutelné okliky, k nimž jsme byli přinuceni hustými skupinami keřů, mohli jsme provést svůj vzestup téměř přímou čarou.

Nezmýlil jsem se příliš v naznačeném směru, neboť když jsme dostihli úhoru, poznal jsem opodál králičí brloh, z něhož jsem já a oba druhové naší podzemní pouti uzřeli opět boží slunce.

Cestou vypravoval jsem mravenci o tom neuvěřitelném dobrodružství a upozornil jsem ho, že onu cestu, kterou konáme nyní na povrchu, prošel jsem také pod zemí.

„Ejhle,“ pravím mu, ukazuje na zející otvor brlohu, „tamtudy jsme se dostali z podzemí. Vejděme tam na chvilku, abychom si odpočinuli a trochu pooddechli. Nezdá se vám, že již slunce příliš praží?“

Vstoupili jsme tedy do brlohu.

Byl tam příjemný chládek, a uondání zažitou námahou, oba jsme tvrdě usnuli.

* * *

Probudil jsem se první a zanecháváje mravence kochati se sladkým spánkem, vybral jsem se podívat se trochu ven.

Mohlo býti asi kolem čtvrté hodiny. Nebylo takové horko jako předešlého dne, ačkoliv slunce přece dosti páliło.

Bez dlouhého namáhání našel jsem kámen, pod nímž jsem odpočíval, když jsem vyšel z podzemí. Otvoru, jež jsem vyhrabal, abych osvobodil stěvílka, nikde nebylo viděti. Deštěm byla země opětne kolem dokola srovnána; i tázal jsem se v duchu, zdali nešťastný brouk nebyl tím opětne zatarasen.

„Nu, když jsi byl po druhé tak neopatrný, zůstaň si tam,“ pomyslil jsem si přitom.

Přiblíživ se k lísce, na níž včera pavouk se byl ubytoval, byl jsem nemálo překvapen, vida ho klidně dřepěti uprostřed své sítě. Několik

zadávených much, vězících v síti, bylo mi svědectvím, že den byl pro něho šťastnější. Nyní patrně odpočíval. Zavolał jsem tedy na něho.

Poznal mne a okamžitě sestoupil dolů.

„To jste vy, cvrčku?“ řekl mi. „Jsem opravdu rád, že vás vidím zdravého a bez úrazu. Už jsem myslel, že jste zahynul.“

„Málo mi chybělo, můj milý příteli. Však přece jsem z toho vyvázl. A co vy?“

„Ó, mně nehrozilo nejmenší nebezpečí; liják mi protřhal síť, a to je všecko. Napravil jsem věc okamžitě a upředl jsem si síť novou. Za bouřky uchýlil jsem se pod větev lísky. Však vy povídáte, že byste byl málem přišel o život. Jak to?“

„Inu, byl jsem stržen bystřinou až do rybníka, jež vidíte tamhle níže. Ale dostal jsem se opětně šťastně na sucho. Neviděl jste snad krtkonožky nebo broučka?“

„O krtkonožce nevím nic. Avšak broučka jsem viděl včera večer, jak vstupuje tamhle do brlohu nedaleko nás.“

„A pořád s tou rozsvícenou lampičkou?“

„Pořád.“

„Je to lehkomyšlník! . . . Nu a vám daří se zde, trvám, dobře, jak soudím podle zbytků vašeho lovu.“

„Ano. Místo jest výborně položeno, a usadím se zde trvale. A vy snad také?“

„Možná, ale pro ten okamžik musím ještě odejít.“

„A kam to?“

„Jdu navštívit mraveniště, jež prý je nedaleko odtud v lese.“

„Cože? Navštívit mraveniště? Vy jdete k mravencům? Který rarach vám jen tohle napískal.“

„Inu, je to pouhá libůstka, která mi vlezla do hlavy.“

„Ztratil jste rozum, cvrčku? Vždyť je to hotová samovražda. Chcete se dáti roztrhat na kusy?“

„Ó, nepůjdu tam sám; musím vám totiž říci, že jsem se seznámil minulé noci s jedním mravencem. Zachránil jsem mu tak trochu jakoby život. Té chvíle jsme nejlepšími přáteli na světě. Pozval mne k nim, a já jsem přijal jeho pozvání.“

„Je to čirá lehkomyšlnost, již se chcete dopustit!“

„Připouštím, nejednal jsem přijímaje pozvání příliš rozvážně, ale právě to mne svádí podniknouti to dobrodružství.“

„Hm, mějte se na pozoru, příteli! Je to nekalé plemeno, tihle mravenci.“

„Vím to, avšak mravenec nezdá se mi tak zlý, jak se o něm vypravuje. Jsem pevně přesvědčen, že když mi učinil to pozvání, není schopen vlákat mne do nějaké zálohy.“

„O vašem příteli to připouštím, ale což ti ostatní? Dejte na mé slovo a nechoďte tam!“

„Mám důvody domnívat se, že můj přítel není obyčejným mravencem. Zaručil mi úplnou bezpečnost. Snad je to nějaký náčelník.“

„Mravenci nemají náčelníků.“

„Cože?“

„Tvrdím, že mravenci nemají náčelníků.“

„A jste si tím jist?“

„Úplně. Mají republikánské zřízení, podle něhož jsou si všichni rovni.“

„Nu, již jsem dal slovo a nemohu je vzít zpět. Dám všechno na náhodu.“

„Já bych tak neučinil za živý svět. Ale buďte opatrný, neobyčejně opatrný. Mějte se na pozoru, abyste se nepletl příliš mezi ně. Chvalte všechno, co u nich uvidíte, neposuzujte nic, a . . . zůstaňte pěkně raději zde.“

„Jen se nestarejte, nejsem praštěný pytle. Ostatně on je zde.“

„Kdo?“

„Můj přítel, jenž mne pozval. Nechcete se s ním snad seznámiti?“

„Bahl pranic o to nestojím. . . Ale způsobím-li vám tím radost. . . a pak rád se podívám, je-li vaše důvěřivost oprávněna.“

Nalezli jsme mravence již vzhůru a zaměstnávajícího se právě toaletou. Když mě viděl přicházeti s pavoukem, změnil ho pohledem, z něhož jsem vyčetl jisté pohrdání. Pavouk navzájem prohlížel si mravence s největší pozorností. Představil jsem je navzájem. Pozdravili se chladně s jistou zdrženlivostí, jež mi byla důkazem, že nevalně si důvěřují navzájem.

Pavouk měl se první k řeči a osloviv mravence řekl:

„Tuhle můj přítel právě povídá, že jste ho pozval na několik dní

k sobě. Opravdu překvapuje mě to neobyčejně a nijak se vám tím neta-
jím. Domníval jsem se, že přístup do vašeho města je velmi přísně za-
kázan všem cizincům.“

„Jste na omylu, pane. Připouštím, že by cizinec nejednal opatrně,
chtěje k nám vniknouti bez doporučení. Avšak uvítáváme velmi vlídně
ty, kdož k nám přicházejí s přátelskými úmysly a to zvláště ve společ-
nosti našinců.“

„V tom případě můžete se mi tedy zaručiti za bezpečnost mého
přítele?“

„Ovšem, a to co nejrozhodněji.“

„Ale ani tomu bych příliš nevěřil,“ broukl pavouk.

„A měli byste snad pravdu, pokud se vás týká, avšak my známe
činiteli rozdíl mezi různými osobnostmi.“

„Tím chcete říci?“

„Že bychom ledakoho nepřijali stejnou měrou.“

„Rozumím-li dobře, tož já nebyl bych zrovna nejvítanějším hostem
vaším.“

„Také si to myslím,“ odsekl suše mravenec.

„A příčina toho?“

Mravenec učinil posunek, jímž jako by naznačoval, že nemá chuti
příčinu tuto uváděti.

„Nu, což je to snad nějaký odpor k nám?“ řekl pavouk.

„Mám-li říci pravdu, pane, je to pocit, jež vy pavouci vzbuzujete
všeobecně u každého.“

„Nu a jaký důvod vede vás k tomu, že nás tak šmahem odsuzu-
jete?“

„Bojím se, že vás urazím.“

„Nikoliv, nikoliv, jen mluvte; bude-li se mi zdáti vaše obvinění
nespravedlivým, tak se proti němu ohradím.“

„Když si to přejete, tedy vám řeknu otevřeně, že vás obviňuji
mezi jiným také z toho, že vaše rodinné poměry jsou velmi neuspo-
řádané, a že v manželství se nesnášíte. Týráte své manžele, ba dokonce
prý je i ubíjíte.“

„Inu, jisté neshody vyskytnou se v každé rodině, a poněvadž plémě
ženské jest u nás silnější, tedy...“

„Vaší povaze vytýká se také jistá krvežíznivost.“

„Aj, aj, aj, téhle výčitky nepřipustím a zejména ne od vás; snad byste nechtěli býti sami vzorem vládnosti a mírnosti!“

„Zajisté, nejsme ani divé, ani kruté povahy a bráníme se jen tehdy, když je na nás útočeno.“

„A což vaše lakota?“

„To je pouhý předsudek.“

„A vaše sobeckost! Myslíte si, že celý svět je stvořen jen pro vás.“

„Hledíme si pouze svých věcí a necháme každého jiného činiti podobně. Každý hledí, aby se na světě zabezpečil, jak nejlépe umí. Jen kdyby každý se řídil podle nás.“

„Nu, nu,“ prohodil jsem smířlivě z obavy, aby spor zle nedopadl, „nechme těch řečí, každý máme své chyby a slabosti. Mluvme raději o něčem jiném. Neřekl jste mi, pavouku, že náš přítel brouček se uchýlil do tohoto brlohu?“

„Tak jest; chcete s ním mluvit?“

„Velmi rád bych jej opět jednou viděl.“

„Podívám se po něm,“ řekl pavouk, který dle všeho velmi rád přerušil rozhovor, jenž mu nebyl nijak vhod.

Opustil nás po těch slovech a odebral se do podzemí.

Mravenec díval se pohrdlivě za ním a prohodil potřásaje hlavou:

„Vidíte, s tímhle tvorem bych nikdy a nikdy se nespřátelil.“

„Zdá se mi, že mezi vámi panuje jisté napětí.“

„Je to plemeno proradné. Divím se věru, že jste se spřátelil s takovým darebákem. Zradil by vás jistojistě.“

„Nu, nu, pavouk se vám nelíbí a podle toho ho posuzujete. Zato já jsem mu velkými díky zavázán a musím říci, že v okolnostech, kdy mne mohl zcela lehce nechat na holičkách, projevil mi velkou oddanost a věrné přátelství.“

„Och, to měl jistě něco jiného za lubem.“

„Nemyslím si to.“

„Ostatně na tom nezáleží; mějte se před ním na pozoru, můj milý, na dobrém pozor!“

Po několika minutách objevil se pavouk opět. Zašel, jak aspoň tvrdil, co nejdále mohl, volaje broučka, avšak nikdo se mu neozval. Brouček spal, anebo vnikl příliš hluboko do podzemí.

„Ano, tebe by poslechl,“ broukl mravenec; „i kdyby tě nakrásně

slyšel, neozve se ti. Zná tě dobře. — Nuže, tedy vzhůru, cvrčku,“ dodal hlasitě, „a pojďme! Dříve než nastane noc, musíme býti na místě, ač nechtěli-li bychom se octnouti před zavřenými branami města.“

S těmi slovy vystoupil mravenec z brlohu. Pavouk mne na chvílku zadržel a co nejdůrazněji mne varoval:

„Vězte mi, milý příteli, a dejte na má slova. Nechoďte tam, sice se nevrátíte živ. Zde zneužívá se vaší prostomyslnosti, buďte jist.“

„Již jsem to přislíbil,“ já mu nato, „a dal jsem své slovo; zdálo by se, že mám strach. Ostatně, budu-li přepaden, dovedu se ještě brániti!“

„Brániti se! Co si to jen myslíte, vytrou vám zrak, dříve nežli se vzpamatujete.“

„Však mne nesnědí dřívě, než mi bude možná užítí nohou a dobrých kusadel.“

„Co si počnete proti tisícům mravenců?“

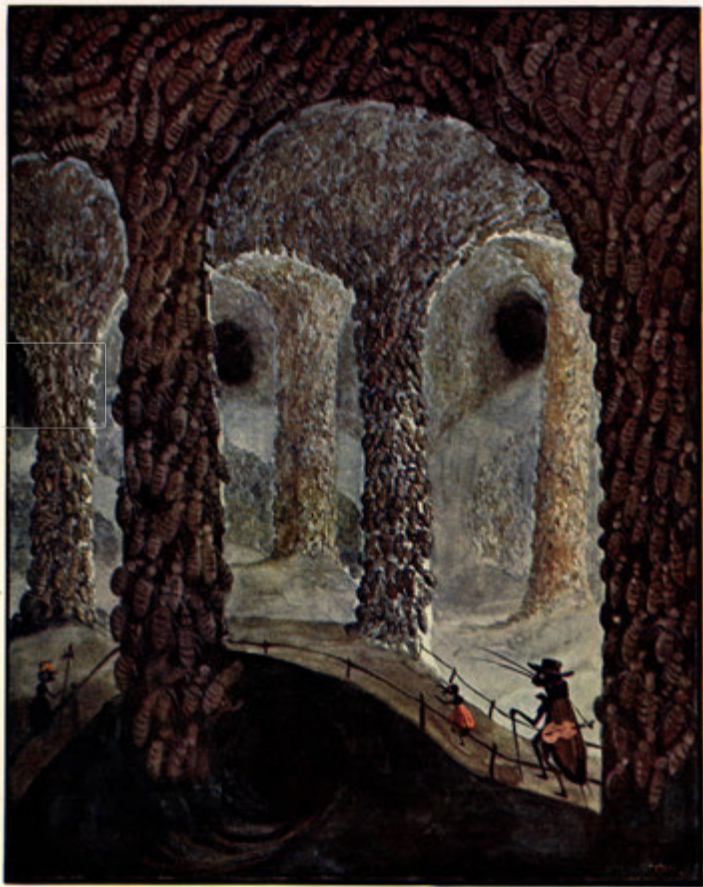
„Ať tomu bude jakkoliv, šeredně by se to aspoň vyplatilo těm, kdož by na mne první útok podnikli. Nuže, milý příteli, nashledanou!“

„Sbohem, cvrčku!“

S těmi slovy jsem pavouka opustil. Když jsem se vzdálil několik kroků, ohlédl jsem se po něm, abych mu pokynul ještě jednou na rozloučenou, a tu viděl jsem, že jest již opět uveleben uprostřed své sítě.

Díval se za mnou potřásaje hlavou...

Klenba i pilíře tohoto podzemního sálu byly pokryty nesčítným množstvím mravenců . . .

(Str. 119.)

ohonil jsem mravence, jenž rychlým krokem bral se podél lesa. Nějaký čas šli jsme vedle sebe mlčky, a já rozvažoval o tom, co mi řekl pavouk. Což nechybil-li jsem přece ve své důvěřivosti, jak mi byl řekl? Musil jsem bezděky přiznati, že pavouk vyniká nade mne větší pronikavostí ducha a že zná mnohem lépe svět, avšak naproti tomu zase viděl jsem zřejmě, že nijak netajil se svou předpojatostí proti mravencům. Jak známo, úsudek zkalený předpojatostí nebývá vždycky zcela správný...

Ubírali jsme se právě úhorem, o němž jsem se byl zmínil v dřívějším vypravování. Za chvíli nato dostihli jsme úvozu, v němž se nám přihodila včerejší nehoda.

„Mějte se na pozoru,“ řekl jsem mravenci. „V této končině jsou jámy mravkolvů, a mohl byste lehce padnouti do některé.“

„Ó, znám je velmi dobře,“ odvětil mravenec. „Jděte napřed, já už si dám pozor.“

Sestup po svahu udál se beze vší nehody. Sešedše na cestu

zahnuli jsme vpravo, a za chvíliku octli jsme se v lese. Šeřilo se již.

„U řasy, tamhle táhnou smutnice!“ vykřikl náhle můj společník.
„To se pěkně načekáme.“

Rozhlédl jsem se před sebe, a jaké bylo moje překvapení, když jsem viděl překážku, jež se nám naskytla v cestě.

Cesta v celé své šíři byla přetržena dlouhou řadou housenek, ubírajících se těsně za sebou tak, že nebylo lze ani mezi nimi projíti.

„Co to je?“ vzkřikl jsem žasna.

„Jsou to smutnice. Každého večera opouštějí svůj příbytek, jež vidíte tamhle v dubovém pařezu, a táhnou jinam na pastvu.“

„A proč postupují jedna druhá téměř na zádech?“

„Inu, to bude asi proto, že se jim to líbí.“

„Podivná věc.“

„Večer jak večer vyvádějí stejnou. Když přijde hodina jejich odchodu z hnízda, vydá se jedna z nich na pout a druhá hned jí následuje a za ní pak všechny ostatní, až nezbude ani jedné v onom jakoby plátěném pytlíku, jenž jim slouží za útočiště, a jež si samy zhotovují. Nejdou vždycky po jedné za sebou, ale v řadách po dvou a po třech. Zastaví-li se první, zastaví se i všechny ostatní, a když první vykročí, pohne se za ní celé pásmo.“

„A to je jich asi velmi mnoho v takovém procesi.“

„Sedm až osm set; je to celá osada.“

„Podivuhodná věc.“

„Setkal jsem se s nimi již několikrát, a taková setkaná je vždycky velmi dlouhá, nežli přejdou. Jednalo se již u nás o to, abychom jim pověděli válku a přinutili je opustiti les. Ale nejde to tak zlehka.“

„Mohly by se snad postavit na odpor?“

„To právě nemyslím. Ale měly by velmi mocné ochránce. Vidíte tamhle opodál onoho nádherného zeleného střevlíka, který šplhá po stromě? Je to krajník. Jemu podobných chlapců je zde v okolí asi třicet, a ti by nedopustili napadnouti smutnice, aniž by se postavili chrabře na jejich obranu.“

„Mají je snad ve zvláštní lásce?“

„Ano, drží na ně svým zvláštním způsobem.“

„Co tím chcete říci?“

„Inu, pojidají je k snídání i k obědu. A to je právě nejpádnejší důvod, proč by se ohradili proti jejich vypuzení.“

Průvod housenek pokračoval bez přestávky. Byly to dosti velké housenky, pokryté dlouhými zaryšavělými chloupky. Upozornil jsem mravence, že průvod ten není pro mne prázdnou překážkou, a že bych jej mohl velmi lehce překročit. Ať se mně chytne na záda, jak to již jednou učinil. Návrh můj se líbil mravenci, přikročili jsme ihned k jeho provedení. Jediným skokem přemetl jsem se přes hlavy smutnic, a tak nám bylo umožněno jít dále svou cestou.

„Máme ještě daleko k vám?“ otázal jsem se mravence.

„Kdyby nám bylo lze ubírat se touto cestou, dostali bychom se tam jistě ještě dříve, než nastane noc. Avšak mám za to, že jest opatrnější cestu opustiti a dáti se lesem. Neboť zde vydalí bychom se nebezpečí leccaké nepřijemné setkané. Po každé, když se zešeří, hemží se zde množství všelijakých tuláků, jimž je radno raději se vyhnouti. Jsou to ježci a rejskové, zmije, nepočítajíc ani zajíců a králíků, kteří by nás mohli zašlapati. Pojdte, pustíme se tadyto a záhy nalezneme bezpečnou naši pěšinu.“

Zabočili jsme tedy do houštiny.

* * *

Ponejprv jsem se tak octl v lese. Nemálo působila na mne novota pohledu, jenž se objevil mým zrakům. Vzrůstající temnota nevzbuzovala u mne sice pocit, jež jmenujeme strachem, avšak neměl jsem k němu daleko. Lesy mají v sobě věru cosi tajemného a zejména večer. V jejich černém stínu jako by litaly všelijaké zlé vášně, a zdá se, že lesní obyvatelé jsou mnohem divější než obyvatelé niv a jasných polí, osvětlených plným sluncem. Byl jsem umdlen, snažil jsem se však sebrati dohromady a potlačoval jsem svoji obrazotvornost, jejímuž vlivu jsem podléhal. Avšak tu rozum ustupuje stranou, a duch bezděky podléhá. Občas mrštil jsem zrakem po mravenci, který klusal beze slova vedle mne. Jaké as byly jeho myšlenky? Několikrát se mi zázdalo, že jeho podoba nabývá dáblského vzezření; zejména to tykadlo, jež mu chybělo, mi vrtalo mozkiem; proč nemá dvě tykadla jako každý druhý? A ty jeho očí! Zíralo z nich cosi jakoby potměšilost, což mi bylo hned s počátku nápadno. Jakého bláznovství jsem se dopustil, že jsem mu

věnoval svou důvěru! Na místě, abych nyní odpočíval klidně v malém svém pokojíčku, jež jsem si vydílal pod kamenem, byl jsem tu a bloudil lesem v nekalé společnosti. Ano, nyní jsem již poznával zcela bezpečně, že jsem ve zlé společnosti a že jsem chybil, nedbaje dané mi výstrahy! Kam se ubírám? Noclehovat v mraveništi. Cvrčku, můj milý brachu, to jsi neměl jistě všechny pohromadě, přijav tak dobrodružný návrh. Což jsi kdy slyšel, že by se někdo ubíral radostně do mraveniště? A tebe tam nyní vedou . . . tebe tam vlekou . . . jak se to všechno skončí?

Ostatně mám dosud čas vybřednouti z toho. Což mne někdo nutí, abych následoval mravence? Mohu se mu pěkně poroučeti. Co mi překáží otočiti se rychle tváří vzad a vzítí nohy na ramena nazpátek k cestě!

Avšak kde je nyní ta cesta? Je zde či tam? Nevím opravdu, ztratil jsem směr, zabloudil bych zcela jistě a zabloudiv, mohl-li bych velmi krásně dostati se zrovna do onoho dábelského mraveniště, kamž padna zcela sám, byl bych jistojistě zavražděn a rozškubán . . . ? Brrr! — Mráz mi běžel po zádech při pouhém pomyšlení . . .

„Co je to?“ zvolal jsem, všecek se třesa a zastavuje se před jakýmsi nevídaným předmětem, vztyčujícím se u pně jednoho stromu.

„Hříb,“ odrušil mravenec, „velká houba; skoro se zdá, jako byste měl strach!“ dodal se smíchem.

„Strach, nikoliv, nemám strachu, avšak je vždycky dobré míti se na pozoru před tím, čeho neznáme. Zdálo se mi, že to zde sedí nějaké příkrčené zvíře.“

„Nu, již jsme na jedné z našich pěšin, nyní poběhne se nám mnohem lépe.“

„Pst! slyším hlasy tamhle za námi,“ prohodil jsem zastavuje se, „hovoří tam kdosi potichu, a je jich mnoho.“

„To jsou mravenci, kteří se vracejí domů, počkejme na ně.“

„Ach tak, mravenci, nuže počkejme,“ já nato a v duchu jsem si pomyslíl:

„Nyní je konec! Kostky jsou vrženy a ustoupiti není možná. Dopustili-li jsme se nějaké hlouposti, nuže dobrá, musíme snést také její důsledky. . .“

* * *

V té chvíli přidružilo se k nám pět či šest mravenců.

„Koukejte, to je Kyla,“ zvolali, spatřivše mého druha (tím způsobem jsem se dověděl, jak se můj mravenec jmenuje a že má ženské jméno; jsem nucen od této chvíle mluvit o něm jak o ženské bytosti), již jsme mysleli, že jsi někde zahynula, když jsi se včera večer nevrátila... Ajta — koho to zde vidíme? Kde jsi sebrala toho cvrčka, jenž tě provází?“

„Hezký to kavalírek,“ poznamenal jeden z mravenců.

„Jak se patří zajatec!“ prohodil jiný.

„Jste na omylu, přátelé,“ hádal třetí, „je to oř, kterého naše milá Kyla najala ve své služby.“

„Tos tedy byla ty, kterou jsme právě před chvílkou viděli ujížděti na hřbetě toho zvířete?“

„Výborně, Kylko, každý se baví na stará kolena, jak může.“

„Ticho, blázniví ztřeštěnci, tento počestný cvrček mně včera zachránil život. Na chvíli zas v běhu různých okolností, o nichž bych vám musila příliš dlouho vyprávěti, vzdálil se z domova a je nyní úplně bez přístřeší. Pozvala jsem ho tedy, aby pobyl několik dnů u nás.“

Po těch slovech jala se cosi šeptati se svými druhy, a slyšel jsem velmi dobře, jak se mezi sebou smějí a šuškaří.

Rázné Kylačino prohlášení mne poněkud uspokojilo. Ovšem, hlasitě mohla ona leccos říci, aby odvrátila mé podezření. Však co si šeptali nyní mezi sebou?

Ubírali jsme se dále velmi úzkou pěšinou, mravenci vyšlapanou. Zabíral jsem svým tělem celou její šířku.

Stezníček vedl na několika místech stěsnanými trsy kapradiny, jež jej zužovaly do té míry, že jsem jedva prolezl. Jindy zase vyhluboval se na způsob tunelu pod větví, spadlou se stromu, anebo šplhal se vzhůru přes kámen, takže mi nezbývalo nic jiného, nežli lézt po všech šesti na jednom a drápat se zuby nehty na druhém místě.

Každý pochopí, že to byla pro mne nemalá námaha a že mi taková cesta nebyla pranic příjemná.

Zatím se již úplně setmělo. Nadhodil jsem Kylce, že by bylo snad lepší, abych vstoupil do mraveniště až ráno. Namítal jsem zejména, že mi nebude lze vyznati se ve spletených ulicích města, ve tmě pohříž-
ných.

„Jen se upokojte,“ odvětila Kylka, „město je osvětleno.“

Myslíl jsem opravdu, že si mravenec tropí ze mne šášky. „Koukejme!“ pomyslíl jsem si, „již si ze mne pranic nedělají. Již vědí, že jim nemohu uniknouti a již jim ani na tom nezáleží, aby mně rozumně odpovídali.“

A všecok strach a všechna hrůza pojaly mne nanovo.

„Nu, hle, konečně jsme na místě,“ prohodila Kylka.

* * *

Octli jsme se na mýtině, jejíž vyschlá půda pokryta byla řídkými trsy vřesu a tuhých travin mezi křovisky trní, vrbiny a kručinek. Uprostřed mýtiny na mírném návrší vztyčovaly se dva rozsochaté buky, jejichž pně u paty zcela těsně u sebe vyrůstající dosvědčovaly, že jsou potomky jediného, ale již dávno odumřelého stromu.

Těsně při obou pních bylo viděti značně velikou mohylu zaokrouhleného tvaru, jejíž obrys zcela jasně se odlišoval od ostatního jasnějšího okolí, jež postýlal měsíc svým tetelivým a modravým světlem.

Bylo to tajemné město mravenců.

Kolem dokola vládlo hluboké ticho jako ve městě, které docela vymřelo. Buky rozpínaly nad ním svá křivolaká a téměř bezlistá ramena. Cośi strašlivého zdálo se spočívati nad neblahým tímto místem.

Cím více jsme se přibližovali, tím více Kylka i její družina přidávala kroku. Kráčel jsem uprostřed nich a nijak nemohl jsem se zbaviti myšlenky, která neodbytně vtírala se mi na mysl:

„Je to zajatec, jež přivádějí. Zajatec... zajatec, zajatec...“

A jiná věc mě udivovala:

„Buďte klidný, město je osvětleno!“

V těch slovech jako by se ukrýval jistý podskok, jistý výsměch, jehož smyslu jsem se nemohl dopátrati.

Záhy jsme dospěli k jedné z bran. Zdálo se, že mravenci se tu hotoví vchod zatarasiti, jak činívali každého večera. Kylka pronesla heslo, a byli jsme vpuštění dovnitř.

Co jsem zde znamenal na prvním místě, byl onen ostrý, pronikavý zápach, kterým, jak známo, se vyznačují mravenci.

Octl jsem se v nevelikém sále, v němž právě meškalo asi padesát mravenců. Byla to patrně strážnice. Zdálo se, že jsem nevzbudil pra-

žádné pozornosti a to podle všeho na základě onoho hesla, které má společnice proslovila. Krácel jsem za ní do jedné z řady chodeb, jež se před námi otvíraly; pak jsme sestoupili o několik pater níže, vnikající patrně do samého středu města.

Teplota v těchto místech byla dosti značná.

Rekl jsem již, že při vstupu do prvního sálu znamenal jsem pronikavý zápach. Jak jsem zakrátko seznal, pocházel zápach od tekutiny, již vylučuje tělo mravenčí, a jež bývá v častých případech mravencům k obraně, když se utkávají s nějakým nepřitelem. Dále naplnilo mne podivem i to, že jsme všude viděli velmi dobře na cestu, ač jsme byli v podzemních chodbičkách.

Všude, kamkoliv jsme přišli, naplněn byl vzduch slabým namodralým přisvitem.

Nebyl to tedy planý žert, když mi předtím Kylka řekla: „Nebojte se, město je osvětleno.“ Bylo vskutku osvětleno, ale jak a čím? Otázal jsem se na to hned své společnice.

„Hned se to dovíte,“ odvětila mi nato.

Čím více jsme sestupovali, tím více světlo se zesilovalo.

Vtom octli jsme se ve velkém sále, jehož dosti nízký strop byl podepřen množstvím pilířů ze ztvrdlé země a jehož bělavá, houbovitá půda vyzařovala namodralý přisvit dosti mocný, abychom mohli rozpoznati všechny podrobnosti prostorné dutiny, u jejíhož vchodu jsme se právě zastavili.

Klenba i pilíře podzemního sálu byly pokryty nesčíslným množstvím mravenců. Zdálo se, že spí, ani jeden se nepohnul, když jsme přechročili práh. — „Nuže, co tomu říkáte?“ prohodila Kylka.

„Nevycházím z údivu,“ šeptal jsem. „Nepoznávám věru mravenců. Jak je možné, že jsme se dostali až do středu města a že z nich ani jeden se nepohnul? Což kdybych tak sem vnikl s nějakými nekalými úmysly...“

„Ó, to byste se nebyl dostal tak daleko. Stráže u vchodu byly by mravence okamžitě uvědomily o nebezpečí, a již v příštím okamžiku byste byl synem smrti. Zde spí každý zcela klidně, poněvadž důvěřuje bdělosti hlídek, které mají na starosti vchody do města.“

„Avšak vysvětlíte mi nyní, prosím, odkud pochází to vpravdě podivuhodné osvětlení všech místností?“

„Nic není přirozenějšího,“ odvětila Kylka. „Nám vydávají světlo bělavé a houbovitě třísně, které nejsou nic jiného, než jistý druh houby, rostoucí v starých, hnijících drvech. Naše mraveniště je vystavěno na ohromném bukovém pařezu, zbytky to velkého stromu, jenž byl dávno poražen. Vlhkost a teplo vládoucí v těch místech podporují vzrůst světélkujících houby. Což jste se s ní ještě nikdy nesetkal?“

„Nikdy.“

„To je asi tím, že jste ještě nikdy nepřišel do lesa v noci, a nyní, když jest vaše zvědavost upokojena, následujte mne dále. Zavedu vás do hostinské jizby. Oba, já i vy, máme nutnou potřebu odpočinku. Zítra vás provedu naším městem a ukáži vám všechno zevrubně.“

Pustili jsme se do nové chodby a Kylka zavedla mne do pokojíku velmi úhledného a čistého.

Když jsme se octli v jizbici, pomohl jsem Kylce zatarasiti vchod do pokojíku několika třískami, určenými k tomu účelu.

Přáli jsme si dobrou noc, načež Kylka odešla.

Mé obavy zmizely úplně.

Kylčino přátelství bylo úplně spolehlivé. Cítil jsem se v úplném bezpečí v mraveništi, před nímž jsem měl tolik strachu.

Najednou objevil se mravenec po mém boku a ukazoval mi na velký otvor . . .
(Str. 123.)

Kolem půlnoci byl jsem náhle probuzen tlumeným hlukem, jenž jako by vycházel z velkého sálu. Krátce poté slyšel jsem kvapné pobíhání na chodbě, k níž přiléhal můj pokojík.

Rázem zazdalo se mi, že se kdosi zastavil u mých dveří.

„Kdo to?“ táží se.

Žádná odpověď, ale slyším na chodbě jakýsi tlumený hovor.

„Kdo zde?“ ptám se nanovo. „Co tu chcete?“

„A kdo jste vlastně vy?“ zní mi nato odpověď pronesená hlasem, jenž nezněl nijak příliš laskavě.

„Víte přece, jsem přítel cvrček,“ já nato, „kterého uvedla Kylka mezi vás.“

„Neznám toho pána,“ odsekl hlas; „co zde děláte? Otevřte a to hezky zčerstva, ať uvidíme.“

Při těch slovech cítím, jak mi studený pot vyráží na celém těle. Pochopil jsem okamžitě, v jak nebezpečném postavení jsem se octl. Bylo mi jasno, že mravenci, kteří se na mne dobývají, nevěděli nic o mé

přítomnosti v mraveništi. Přišel jsem v noci, díky heslu pronesenému Kylkou, byl jsem vpuštěn beze všech obtíží a vidělo mne pouze několik málo strážů u jedné z přechýlených bran městských. Pro ostatní obyvatelstvo byl jsem vlastně vetřelcem. Každý pochopí lehce mou smrtelnou úzkost.

„Přátelé, opakuji vám s důrazem, uvedla mne sem Kylka, kterou zajisté velmi dobře znáte, neboť je to vaše družka.“

„Kylka, jaká Kylka? Tím jménem nazývá se u nás celá řada mravenců.“

Rozpaky mé dostoupily vrcholu. Avšak rázem prošlehl mi nápad hlavou, a odušil jsem:

„Což všechny ty vaše Kylky mají o tykadlo méně?“

Na ta slova nedostalo se mi žádné odpovědi. Slyšel jsem jen, že mravenci si potichu šeptají. Zdálo se mi, jako by se o něco přeli, a několikrát zaslechl jsem slova: „Stará Kylka“; načež se hlasy vzdálily.

Setrval jsem dlouho na nohou, a úzkost mne neopouštěla. Při sebe menším šustu, jež jsem zaslechl, představoval jsem si, že se vztekla družina vrací a že násilím vyloím dveře a mne usmrtí. Proč jen mne nenapadlo poprosit Kylku, aby ztrávila noc v mé blízkosti tak, abych se mohl dovolat její pomoci. Ale kdo si na všechno vzpomene! K tomu přepadla mne jiná starost: totiž, aby na mne má včerejší družka nezapomněla a neodešla z mraveniště nerozpomenuvši se na mne, anebo, aby snad nepustila z paměti ono místo, kde mne zanechala, anebo posléze aby se jí snad něco zlého nepříhodovalo — neboť byla zajisté smrtelná jako každý jiný. V každém případě mohl jsem se pak považovati za ztracen. Jal jsem se pomýšlet na útěk, ale kolik překážek v jeho provedení stávalo se mi do cesty! Nejlepší tedy ze všeho bylo čekat, jak všechno dopadne.

* * *

Usnul jsem nanovo, ale neměl jsem pranic pokojného spánku. Stále jsem byl pronásledován těžkými sny... Viděl jsem se opět na člunu, na voru, kdež jsem zažil minulou noc. Vtom při kraji leknínového listu zjevila se jakási šeredná hlava a poulila na mne upřeně oči. Hlava měla ohromné rozměry, a oči její svítily jako řezavé uhlíky. Obrátil jsem se na druhou stranu chtěje utéci, ale i tam spatřil jsem

druhou hlavu podobnou prvé s týmiž ohnivými zraky; a rázem v kruhu kolem dokola vynořovaly se z vody strašlivé hlavy nové s jiskřícíma očima, na mne upíatýma. Všecek polekán jal jsem se volati o pomoc. . . Najednou objevil se mravenec po mém boku a ukazoval mi na velký otvor uprostřed listu: „Prchněme tudy!“ řekl mi potichu. Pohřžili jsme se do vody a plovli. . . Však tu jsem cítil, že mne mravenec táhne za nohu dolů ke dnu. Bránil jsem se a zmítal na všechny strany snaže se dostat se na povrch. V té chvíli však jsem cítil, že mne popadlo se všech stran množství kusadel, která mne táhla stále hloub a hloub. Již již pozbýval jsem dechu! Kde se vzal, tu se vzal, najednou tu pavouk a ten dívaje se na mne vysmíval se mi řka: „Však jsem ti dal výstrahu, cvrčku. Co si počneš mezi mravenci? Sežerou tě za živa a dobře se ti stane. . .“ Potom nevěda ani jak, viděl jsem se v úzkém vězení a pozoroval jsem, kterak dveře, vězení uzavírající, povolují zvolna úsilí dobývajících se mravenců a vztekle hlučících: „Sežereme ho, sežereme ho!“ — Zalezl jsem do nejzazšího koutku a křičel jsem zoufalým hlasem: „Milost! . . Víte přece dobře, že mne sem přivedla Kylka, vaše družka, jen se jí jděte zeptat! Milost, milost! . . Pomoc, Kylko, pomoc! . .“ A tu rázem slyším hlas Kylčin, který mi praví:

„Nu, nu, cvrčku, vzbudte se přece, již je nejvyšší čas.“

A s těmi slovy odstranila Kylka barikádu, která tvořila bránu do mého pokojíku.

„Nuže, jak jste se vyspal?“ hovořila dále ke mně.

„Ahl!“ vzkřikl jsem, „to jste vy, Kylko, byl již nejvyšší čas!“

„Co tím chcete říci, milý příteli?“

„Chci říci. . . chci totiž říci, že jsem vás již netrpělivě očekával. Což se neudálo v mraveništi za noci nic nápadného?“

„Ani dost málo, pokud mi známo. Což vám někdo nedal pokoje, když jste spal?“

„Inu, nevím to určitě. Ale jednu chvíli jsem slyšel, že kdosi běhá v chodbě.“

„Byla to patrně noční obchůzka.“

„Ahl! Obchůzka? Nuže dobře.“

„Hle, hle, co to vidím? Vždyť jste všecek zpocený, jako by vás vykoupal!“

„Ovšem, bylo mi zde poněkud těсно, a potom je tu trochu horko.“

„Přinesla jsem vám snídání,“ řekla Kylka, vnášejc zvenčí do pokojíka jakýsi bílý kamének, který vstupujíc ke mně nechala venku. „Až se trochu najíte, podíváme se po městě, a ukáži vám všechny jeho znamenitosti.“

„Jaký to kamének mi přinášíte?“ tázal jsem se.

„To je cukr,“ ona mi na to, „výborný bílý cukr, jen okuste, přítelíčku. Až s ním budete hotov, olíznete všech šest, ručím vám za to.“

Hrůzy zažité noci nepřipravily mne o chut a vzdal jsem čest snídani, která mi byla tak laskavě nabídnuta.

„Ten váš cukr chutná výborně,“ pochvaloval jsem si, „jaktěživ jsem takového nejedl. Kde ho, prosím vás, bětete?“

„Koukejme se,“ ona nato, „tedy vám chutná? Je to strava, kterou schováváme svým dorůstajícím larvám a svým nejlepšími přátelům. Zaopatřujeme se jím dosti pracně. Musíme pro něj až do zámku, který, jak víte, je odtud hezký kousek daleko. Výprava za cukrem je z nejnebezpečnějších, a odvažují se jí pouze nejchrabřejší a nejjobratnější naši druhové.“

„Opravdu, odvažujete se na svých výzkumných cestách příliš daleko.“

„Nebráníme naší mládeži v ničem, ať si podniká, co chce.“

„Soudím-li dobře, tedy vy patříte ke starším mravencům!“

„Zajisté nemýlíte se, jsem jednou z nejstarších obyvatelk našeho města. Jak vidíte, nemám už ani všechny údy pohromadě.“

„Na mou duhu, vidím, schází vám jedno tykadlo.“

„Je tomu už velmi dávno, co jsem je ztratila, a to v bitvě. V prvním čase působil mi ten nedostatek značné nesnáze. Nerozeznávala jsem téměř docela žádné vůně a zvuky rozpoznávala jsem jen zpolovice; avšak časem zbývající tykadlo se mi vpravilo do své povinnosti, a nabyla jsem opětně veškeré bystrosti čichu i sluchu.“

Pohlížel jsem na Kylku všecek překvapen a měře ji dotazným pohledem. Zpozorovala to a řekla:

„Což nevíte, že právě tykadly čicháme i slyšíme?“

„Já čichám a slyším také,“ odpověděl jsem, „ale přiznávám se vám, že jsem dosud jaktěživ nepřemýšlel o tom, kterými údy svého těla jsem si vědom těch pocitů.“

„Nuže vidíte, přítelíčku, tady to vězí. Nyní to víte — — a teď,

když jste se najedl, následujte mne. Provedu vás naším městem. Nejprve vám ukáži místnosti, v nichž jsou ošetřovány a vychovávány naše larvy. Je to v hořejším patře, ale musíme počítí odtamtud, neboť později bychom mohli naléztí místnosti prázdné.“

Po těch slovech vydala se Kylka na cestu, a já jsem ji provázel.

* * *

Ulice počaly se oživovati. Zmínil jsem se již, že jsem vstoupil do mraveniště včera za večera a že jsem se proto mohl jen zcela zběžně rozhlédnouti po zajímavém příbytku mravenců. Teprve nyní jsem zpozoroval, že město skládalo se z celé řady pater, a že ulice hořejší souvisely s ulicemi nižšími množstvím kolmých chodbiček beze všeho schodiště, kterého mravenci nepotřebovali. Vystupovali a sestupovali chodbičkami těmi beze všech obtíží. — Já jsa urostlejšího těla a naprosto nezpůsobilý k tomu, abych se mohl drápati v takových kolmých rourkách, byl jsem nucen použítí ke své pouti ulic širších a takových, jež vystupovaly jen povlovně do výše. Tu jsem musil uznati, že kdybych se byl odvážil provéstí svůj záměr z předešlé noci, totiž utéci odtud, byl bych jistě zabloudil ve spleťtitém bludišti, z něhož nebylo tak snadného východu.

Rekl jsem, že město počalo se oživovati. Co chvíle setkali jsme se s mravenci, kteří v horlivém spěchu nás míjeli. Přemnozí z nich nesli nebo vlekli těžká břemena. Kromě velkých, ryšavých mravenců, kteří tvořili jádro obyvatelstva, spatřil jsem ještě jiný druh, jenž na pohled žil v dokonalém míru s prvými. Bylo tu také ještě mnoho jiného hmyzu, tak zejména drapčků, kteří si tu vedli jako doma. Kroky mne vedly kolem sklípku, v němž odpočívala veliká bílá larva se žlutou hlavou, mnohem větší nežli já a dosti podobná ponravám, které jsem již dříve spatřil u krtkonožky. Byla to poněkud zavalitější a porostlá hustými chloupky. Minul jsem ještě řadu jiných prapodivných larev, jimž vyčnívaly pouze hlavy a nožky z jakýchsi černých pouzder ozdobených jakoby řezbářskou prací a na oko velmi pevných.

Prosil jsem Kylku, aby mne poučila o všech těch podivných hostech.

„Až později,“ odbyla mne. „Budeme mítí ještě dosti času, abychom

si všecko zevrubně prohlédli. Nyní si musíme pospíšíti do dětských pokojů, nechceme-li je naléztí prázdný.“

To bylo po druhé, co vyslovila obavu, abychom nenalezli dětské pokoje opuštěny, nepospíšíme-li si co nejvíce. V tom bylo jakési tajemství, které jsem si nedovedl vysvětliti.

Většina mravenců, s nimiž jsme se cestou potkali, spokojila se tím, že na mne pohlédla lhostejně, překvapeně, anebo udiveně, vyměňujíc s Kylkou přátelský ranní pozdrav. Někteří však tázali se jí potichu, kdo jsem; avšak musím doznati, že má přítomnost v ulicích jejich města obešla se beze všeho zřejmého nájezdu anebo nějaké urážky. Soudil jsem z toho, že stará Kylka požívala zde všeobecné vážnosti a že zvouc mne do města, nezaručila se mi naplano úplnou bezpečností.

Konečně vstoupili jsme do dlouhých chodeb, a očím mým naskytalo se zde neobyčejné divadlo.

Podél celé délky stěn v nekonečné řadě sklípků otevírajících se do chodeb odpočívalo nehybně množství malých bílých červíků. Někteří byli tak malí, že je bylo sotva viděti.

Největší z nich vyrovnávali se velikostí mravencům. Každý z těch červíků měl po boku jednoho mravence, který mu dával jísti, což prováděl ústy do úst, to jest dával pít červíku svými ústy jakousi tekutinu, o níž jsem zvěděl, že je to jakýsi druh cukrového syruhu.

Zapomněl jsem říci, že vcházejíce do těchto chodeb střetli jsme se s tlupou mravenců, jejichž vzezření bylo nemálo hrozné; avšak Kylka jim vyšla vstříc a patrně je uvědomila, že jsem přítel, neboť mravenci vzdálili se hned potom a pokračovali ve své přerušené procházce.

„Všichni ti červíci, které zde vidíte,“ vysvětlovala Kylka, „jsou naše larvy. Jsou nejrůznějšího věku. Jedny vylíhly se právě z vajec, druhé téměř již dospěly. Tak vidíte zde toho velkého cvalíka těsně před sebou; ten je krmen dnes naposledy. Zítra již se zapředě do svého zámotku a stane se kuklou.“

Všecek vyjevený podivením pohlédl jsem na Kylku.

„Za malou chvíli ukáží vám místnosti kukel,“ vysvětlovala Kylka dále. „A potom místnosti vajíček; pohlédněte ještě sem, co zde se děje.“

Tlupa mravenců, která se nám vrhla před chvílkou v ústřety, procházela se klidně sálem, nevšímajíc si zdánlivě ani zbla práce živitelék. Zvěděl jsem, že je to četa vojáků určených hlídati jídelnu. Jiní mravenci,

patrně služebníci, zaměstnávali se čištěním místnosti, uvádějíce všechno do pořádku a odstraňující zbytečné smetí.

„Mravenci, zaměstnávající se maličkými, jsou patrně jejich matky?“ dovolil jsem si otázku.

„Ba nejsou,“ odvětila Kylka; „všichni mravenci, které tu vidíte, jsou dívky a zůstanou jimi po celý život. Matky nestarají se o své děti, leda jen tehdy, když má být založena nová osada; avšak v městech četně obydlených a starých, jako je naše, nemají před sebou jiné práce, než klásti vajíčka.“

„To jsou podivuhodné věci! A což páni manželé?“

„Naši manželé rovněž nepracují; veškeré práce veřejné, týkající se vnitřní správy a vojenství, mají na starosti mravenci, jež nazýváme dělníky, a kteří nejsou ani mužského ani ženského rodu. Já sama jsem starou dívkou. Naši manželé, jakož i oni mravenci, kteří jsou určeni provdati se, mají křídla.“

„Pravíte: ti, kteří jsou určeni provdati se?“

„Ovšem; jakmile se provdali, křídla jim vytrháme, ač nevytrhají-li si je sami, což se zpravidla stává.“

„Nu a co je s manželý?“

„Jakmile je po sňatku, již jich neuvídíme, neboť musím vám říci, že svatební veselí u nás slaví se mimo mraveniště.“

„Což oni již do mraveniště se nevrátí?“

„Nikdy již, byli by na místě usmrceni, když by se toho odvážili.“

„A proč?“

„Poněvadž naši mužšákové nepracují, a my nemůžeme živiti žádné darmochleby.“

„Podivná věc, opravdu velmi podivná.“

Najednou viděl jsem, jak se ubírá mravenec s mravencem a jak se navzájem dotýkají tykadly, načež následovalo živé pohnutí v celé jídelně. V téže chvíli všemi vchody přihnál se dovnitř velký zástup mravenců.

„Budou vynášeti děti,“ prohodila Kylka.

Koukal jsem na vše to s vypoulenýma očima.

Dáno nové znamení, a tu živitelky a všichni ostatní mravenci chopili se červíků a jali se je odnášeti. K práci té u malých červíků postačil jediný mravenec, avšak larvy dospělejší musili popadnouti dva až tři

mravenci. S počátku zdálo se, že v jizbě panuje nezřízený zmatek, ale zakrátko se všechno uspořádalo, a celý průvod seřadil se v největším pořádku.

Pohlédl jsem na Kylku dotazným zrakem.

„Odnosou je o patro výš, na slunce,“ odvětila mi, „a nyní se podíváme ke kuklám, neboť v brzké době bude se s nimi dít totéž, co vidíte právě zde.“

* * *

Odebrali jsme se do nového sálu, tam nebylo již žádných živitelů, ale bylo viděti jen hlídky vojáků a mravence čistící místnosti. Jako v místnostech předešlých, tak i zde hnali se nám strážcové v ústřety. Ale Kylka upokojila je několika málo slovy.

Zde na podlaze bylo viděti všude množství bílých zámotků, podobných velkým vajíčkům, či lépe řečeno pouzdérkům. Moje průvodkyně mně vysvětlila, že každé z těch pouzdérek, upředených z husté a velmi jemné tkaniny, ukrývá po jedné mravenčí larvě úplně dospělé. Larva prý sama upředla si pro sebe pouzderko. V něm ztráví prý několik dní úplně nepohnuta, až červík v zámotku ukrytý nabude tvaru dokonalého mravence, jenž nožky a tykadla má přimknuty k tělu. Až se přiblíží náležitý čas, dělníci prý otevrou zámotky a vytáhnou z nich mravence, vězíciho v larvině pokožce. Tu pokožku prý z něho odstraní, dopraví ho pod širé nebe na slunce, kdež jeho vlhké a bělavé tělo oschne a nabude nejen náležité tuhosti, ale i barvy.

Zakrátko týž výjev jako v místnosti larev opakoval se i zde. Vrazil sem mrak mravenců a vynesl kukly ven.

O něco dále byl jsem svědkem, jak jsou zámotky kukel dospěvších náležitého vývoje otvírány. Několik dělníků roztrhávalo kusadly hedvábnou tkaninu zámotků a vytahovalo z nich kukly, které zprošťovali hned nato jemňounké jejich pokožky. Poté upravili jim nožky a tykadla, načež s nimi ven na slunce.

„A nyní nám zbývá ještě podívat se do sálu vajíček,“ řekla Kylka, „nemáme tam daleko.“

Učinili jsme pouze několik kroků a octli jsme se v naznačené místnosti.

Tu i tam viděl jsem kupky vajíček. Prostředkem sálu ubíralo se

několik dělníků těsně za mravencem těla mnohem většího, než byli sami. Byla to matka, která při každém kroku položila jedno vajíčko, jehož se dělníci ihned chopili a odnesli je na jednu z hromádek. Tam zaměstnání byli jiní dělníci tím, že brali každé vajíčko opatrně do kusedel a svažovali je slinami.

Tázel jsem se po účelu toho počínání a zvěděl jsem ke svému velkému překvapení, že děje se tak v zájmu příštího potomka.

Vlivem slin prý vajíčko vzrůstá a stává se průhlednějším, až posléze se otvírá, což by jinak se nestalo, kdyby bylo ponecháno samo sobě.

„A nyní, když jste vše viděl,“ zahovořila Kyla, „na chvíli vás opustím. Musím jít také po své práci, neboť třeba jsem stará, nedovolili by mi zde, abych založila nečinně ruce v klín. U nás je zahálka považována za zločin a trestá se smrtí.“

Když jsem se jí tázal, nepřihodí-li se mi v její nepřítomnosti nic zlého, odvětila:

„Buďte beze strachu, celé mraveniště je nyní zpraveno o vaší přítomnosti. Je vám volno jít, kam vám libo beze vši obavy. Dnes večer nebo zítra ráno ukáží vám ostatní části našeho města. Můžete se po libosti procházeti jeho ulicemi, odebrati se do svého pokoje, aneb se podívat ven, zkrátka počítejte si, jako byste byl doma.“

„Je-li tomu tak,“ odvětil jsem, „tož se kouknu trochu na vzduch. Velmi rád bych se podíval zase na boží slunečko, a poněvadž jste zaměstnána až do večera, ztrávím den raději venku. A abych nezapomněl, neuvidím-li se s vámi dříve, než nastane noc, jak naleznu svůj pokoj?“

„I jen se obraťte na prvního, s kým se setkáte, uvede vás tam. A nyní nashledanou!“

S těmi slovy Kyla kvapně mne opustila. Já pak zamířil jsem k jedné bráně vedoucí z mraveniště a ubíraje se za průvodem mravenců nesoucích kukly a larvy, octl jsem se v několika okamžicích pod širým nebem.

Bylo krásné jítro. Vystoupil jsem na vrchol mravenčí kupy vystavěné z jehličí a drobných větviček na způsob velké kopule, která klenula se nad městem mravenců, a odtamtud jal jsem se rozhlížeti kolem dokola.

Té chvíle byly myšlenky mé docela jinačí než včerejšího dne. Když jsem viděl les, jasně prozářený paprsky vycházejícího slunce, i mraveniště, které za denního světla ztratilo veškerý svůj pochmurný a strašidelný ráz, jehož mu za noci dodávalo bledé světlo měsíce, nemohl jsem se ubránit, abych se od srdce nezasmál svému strachu a všem těm žalostným úvahám, jimž jsem se ještě nedávno oddával. Jak je každá nálada proměnlivá, pomyslíl jsem si, podle okolností, v nichž se ocitáme, podle času, podle tepla, anebo podle zimy, již pociťujeme, anebo podle únavy a hladu, který zakoušíme! Mravence, jichž jsem se tolik bál, viděl jsem nyní v davech pod sebou pobíhati všemi směry. Doprava larev a kukel dála se nepřetržitě dále; východní svah mraveniště byl všecek pokryt drobným obyvatelstvem, oddávajícím se nepřetržitě různé práci.

S vyvýšeného místa, na němž jsem stál, otevíral se pohled na celou mýtinu a zcela zřetelně bylo viděti četné pěšiny, které se rozbíhaly a klikatily všemi směry do lesa.

Když jsem tu tak stál bez hnutí, pozoruje pestré divadlo před sebou, vidím, že ke mně přichází několik mravenců a zdvořile mne prosí, abych jim trochu zahrál.

Zmínil jsem se snad již jednou, že v oboru hudby nebyl jsem nikterak obyčejným cvrčkem! Neučinil-li jsem tak, tož přiblížil se nyní okamžik, abych to učinil.

Milý čtenář si jistě vzpomene, že jsem byl ve svých mladých letech jednoho večera velmi živě dojat, ba okouzlen slavičím zpěvem. Vrátil se domů po strašlivé oné události, o které jsem již se zmínil počátkem tohoto vypravování, pocítil jsem zcela určitě, že v duši mé klíčí zcela nová vášeň. Byla to touha vyrovnati se hudbou aspoň poněkud onomu ptačímu hudebníkovi, jehož zpěv jsem právě vyslechl, a touha ta nedopřála mi klidu. Kdekerou chvíli své prázdně zasvětil jsem cvičbě v umění, pro které jsem jevil tolik zřejmých vloh.

Samota, k níž mne později odsoudily mé rodinné poměry, byla mé snahy vydatnou podporou. V krátkém čase docílil jsem pěkných výsledků.

Neměl jsem soka ve vyluzování překrásných, trilků, a zejména závěrečné akordy mých hudebních čísel byly tak dojmavé, že mne v tom nikdo nedovedl napodobiti.

Jak jsem tedy již řekl, byl jsem několika mravenci vyzván, abych se dal slyšeti.

Vyzvání to přišlo mi tím více vhod, poněvadž již celé dva dny jsem neměl příležitosti věnovati se své nejoblíbenější kratochvíli.

Dal jsem jim znamení, že jsem ochoten vyhověti, a spustil předehru v několika rychlých škálách přerušených zvuknými trojzvuky. Abych se vpravil do náležitého tónu, započal jsem líbeznou molovou písní, která měla veškeré posluchačstvo uvéstí v patřičnou náladu.

Podávalo se mi to svrchovanou měrou a v okamžiku nato byl jsem již v plném proudu okouzlující hudby. Přicházel jsem z toniny do toniny, brzo jsem hlas přitlumoval, brzo zesiloval, až celá mýtinu rozléhala se ozvěnou uprostřed mlčícího lesa.

Mravenci, ustávající od své práce, obklíčili mne v kruhu kolem do-

kola. Čety, které právě odcházely po své práci, rázem se zastavovaly a pak se vracely. Ba i ti mravenci, kteří zůstali ve městě, slyšíce ty neobvyklé zvuky, hrnuli se všemi branami, aby poznali zázračného hudebníka.

Již v příští chvíli viděl jsem se obklopena nesčíslným davem. Motýli, mouchy, včely, poletující v okolí, když viděli zdaleka veliké to shromáždění, jehož jsem byl středem, přilétali blíže a vznášeli se nade mnou, chtějíce patrně zvědět, co jest příčinou tak neobyčejného rozruchu v pravidelném a takofka vojenském způsobu života mravenčího města.

Docílil jsem báječného úspěchu.

Byl jsem dosti obezřelý, abych si občas oddechl a abych náležitým způsobem udržel svoje posluchačstvo v patřičném napětí. Konečně uznal jsem za dobré ukončiti produkci svým nepřekonatelným způsobem a do posledních závěrečných tónů vložil jsem všecku krásu, již jsem byl schopen.

Mravenci propukli v opravdovou bouři nadšeného potlesku a projevu uznání. Hrnuli se ke mně se všech stran, lezli jeden na druhého, a v okamžiku byl jsem jimi pokryt. Jiní zase vklouznuvši mi pod nohy vyzvedli mne do výše. V té chvíli jsem litoval, že zde nebylo přítele pavouka, aby byl svědkem mé vítězoslávy...

Bylo zřejmé, že od té hodiny jsem u mravenců velmi dobře zapsán. Mohl jsem mezi nimi nadobro se usaditi v důstojnosti řádného i mimořádného hudebníka republiky a mohl jsem míti pohodlné živobytíčko zajištěno. Vždyť vyhlídka na další možné ovace toho druhu nebyla nic tak nepřijemného. Byl jsem tím jist, že budu hýčkán, dobře krmen a napařován cukrem každý den. Národ do té míry hudbu milující a oceňující hudební talenty, jakž mi to právě dokázal, nemohl přece zachováti se jinak než nasaditi všecko, aby udržel ve svém středu umělce, jenž dokázal svou platnost tak skvělým způsobem. A kdož může věděti, nepřijde-li den, kdy mravenci majíce do sytosti svého republikánského zřízení, počnou se ohlížeti po — — — — —

Nu ano, pročpak ne? Což jsem se nevyrovnal každému z nich a neměl jsem vlastností, abych se mohl státí jednoho dne jejich králem?... Ba dokonce byl jsem vůči nim ve zřejmé výhodě: jsem mnohem většího

těla, mám vzezření vážné a důstojné, zkrátka vynikám takovými vlastnostmi, že se mi z nich ani jeden nemůže rovnati. Jsem také potomkem jiného rodu; jiná krev proudí mi v žilách, což, jak známo, nebývá v takových případech nikdy na škodu. A potom — což bylo konečně nejhlavnější, uměl jsem je pobaviti!

Ovšem, mé vědomosti týkající se politiky a válečnictví nebyly příliš valné; ale což konečně na tom záleží? Do toho bych se už nějak vpravil. Vždyť bych nemusil své nedostatky dáti na buben. Postačí úplně, budu-li hezky při poradách mlčeti, obmezím-li se občas na pouhé kývnutí hlavou, neomylný to způsob, jímž si získám u nich pověsti cvrčka rozvážného, opatrného a důmyslného. A pokud jde o válku, nu, to je nechám konati, co budou chtít; vždyť není potřebí, abych činil ze sebe hrdinu ve vřavě válečné. Je možné státí se velikým přerozmanitým způsobem jiným, a můj způsob by byl, státí se velikým v míru. Hahoj, příteli pavouku, to byste koukal, až byste mne našel jednoho krásného dne králem mravenců!

A co moji sourozenci, moji nehodní bratři! Jak snadno by mi bylo pak možno pomstítí se a potrestati je za všechny jejich zlomyslnosti! Ale nel Budiž daleko ode mne myšlenka málo důstojná mého charakteru! Nikoliv! Obmezil bych se tím, že bych je navštívil v průvodu mocné vojenské družiny, svolal je k sobě a vytkna jim všecko, čeho se proti mně dopustili a dada jim poznati, k jak vysoké důstojnosti jsem se vyšínil svým vlastním přičiněním, všecko bych jim velkomyslně promínil. Což není velkomyslnost z nejkrásnějších, nejušlechtilejších a také nejřidších ctností těch, kdož mají moc?

Když jsem poděkoval mravencům za lichotivé uznání, jehož jsem byl předmětem, pobídl jsem je, aby se ujali svých přerušovaných prací, a když jsem jim takto pokynul vznešeným posunem, zdálo se mi, že se nalézám již na začátku své přští důstojnosti, k níž jsem mohl býti povolán v čase nejbližší přštím.

Ti, kdož budou čísti mé paměti, budou mne snad považovati za ctizálostivce. Ale nechť se každý z nich vmyslí na mé místo. Nechť mi ukáže onoho, jehož by neopojila přízeň obecenstva, a jenž by zachoval všecku svou klidnou rozvahu uprostřed jásotu, jímž ho častuje nadšený dav — — — — —

Potom mravenci zvolna začali se rozcházeti, až jsem posléze osaměl. Napadlo mně vyjít si trochu na procházku mýtinou, jež, jsouc dosti sucha, pokrytá byla jen pořádku travinami a menšími keřky, takže neškýtala chodci žádných valných překážek.

Bez velké námahy dostal jsem se na kraj lesa, do něhož jsem však nehodlal vstoupiti a proto ubíral jsem se podél něho. Občas octl jsem se u pěšiny mravenců, kdež jsem se zastavoval, abych se podíval na jejich spěch a chvat, jak se shlukují a kvapně cosi spolu hovoří, načež opět se rozcházejí horlivě po práci, jedni nesouce břemena, druhí vlekouce za sebou nějaký jiný předmět, jenž byl příliš těžký, aby byl mohl býti jinakým způsobem dopravován.

Na procházce té byl jsem svědkem výjevu, jenž vzbudil nemalou měrou můj zájem.

Když jsem míjel jedno křovisko, tu byl můj čich — měl bych vlastně říci má tykadla, poněvadž podle vysvětlení Kylčina tykadly čicháme — tedy můj čich byl velmi nemile dotčen jakýmsi mrtvolným zápachem, jež mi zavál vtr do tváře. Hned nato jsem také upozoroval, co jest příčinou tohoto otravného výparu. Nedaleko ode mne ležela na zemi mrtvola polní myši, nalézající se již v plném rozkladu. Jižijž jsem se chystal vyhnouti se zacházkou tomu místu, když se mi z zdálo, jako by tělo mrtvého zvířete se pohnulo. Stanul jsem překvapen, domnívaje se, že se mi jen tak něco zdálo, když tu mrtvola pohnula se zcela zřejmě nanovo. Nebylo již o tom pochybnosti, zvíře se hýbalo. A přece jeho tělo v rozkladu rozšiřovalo kolem dokola vzpomenuť již zápach. Myš byla mrtva, načisto mrtva a přece se hýbala.

Když jsem tak stál a díval se na ni pozorněji, hledaje klíč k tomuto tajemství, vidím, že zpod myši vylézá jakýsi brouk dosti velkého, černého těla se žlutými konečky tykadel a dvěma oranžovými proužky na krovkách.

„Uf!“ oddechl si otřásaje se, a zdálo se, jako by hovořil ještě s kýmisi druhým, jehož jsem neviděl, „tím způsobem jaktěživi nedojdeme ke konci sami dva. Musíme se ohlédnouti po pomoci.“

„A myslíš, že najdeme nějaké přátele v okolí?“ zahovořil druhý hlas, jenž se mi zdál vycházeti zespodu mrtvolky.

„Počkej chvilku, podívám se,“ děl nato prvý.

„Ale což jestliže za tvé nepřítomnosti nám někdo naši mrtvolu ukradne?“ prohodil starostlivě druhý hlas.

„Buď bez starosti, příteli, je bílý den, a nikde nevidím vran, jež by nám mohly vyvésti takový kousek; neboť pouze ty by to mohly dokázat.“

„Nuže jdi, příteli“ — nato zase hlas ze země, „a vrať se, co nejrychleji budeš moci!“

Po těch slovech brouk, o němž jsem právě mluvil, rozprostřel křídla, zvedl se do výše a odletěl kamsi na mýtinu.

* * *

Účel toho rozhovoru podráždil nejkrajnější měrou mou zvědavost. Obešel jsem myš, abych se dostal za vítr a mohl se k ní přiblížiti, nejsa příliš obtěžován zápachem z ní vycházejícím. V tom okamžiku vydrápal se zpod mrtvoly druhý brouk docela podobný prvému, jenž byl právě uletěl.

Nezpozoroval mne hned, jsa zaměstnán svou záhadnou prací, a prohlížel si mrtvolu s největší bedlivostí. Vylezl na ni a pobíhal po ní s konce na konec. Jako by ji měřil.

„U šlaka!“ bručel si do vousů, „bude to kousek krušné práce... jen aby se setkal s přáteli... Nebude-li nás aspoň půl tuctu, nespravíme s tím nic... jak výborná to kolébka pro naše děti!... Avšak bude to stát trochu potu!“

V tom okamžiku mne brouk zahlédl. Zakoukal se chvilku na mne, bez řeči potom sklouzl dolů na zem, kdež si usedl očekávaje svého druha.

Hořel jsem zvědavostí, jaké asi úmysly mají oba brouci s mrtvolou, o niž se tolik báli, aby jim nebyla ukradena; proč jeden z nich letěl hledat pomoc a jakou službu očekával od svých přátel? Měli-li v úmyslu mrtvolu snísti, tož by bylo dosti jasno, proč jeden z nich řekl: „Sami dva nedojdeme s tím nikdy ke konci, ohlédněme se po pomoci. Ale proč jen mručel si ten druhý: „Jaká to kolébka pro naše děti!“ Tomu aby das porozuměl. Nejkratším prostředkem k dosažení náležitého vysvětlení, po němž jsem toužil, bylo brouka se na věc tázati; a to jsem také učinil řka:

„Očekáváte hosty; slyšel jsem právě dobře, odebral se váš druh učinit pozvání ke snídani?“

„To je můj muž,“ odvětil brouk. „Doufám, že se setká s dostatečným počtem našich přátel; půl tuctu jich postačí k provedení díla, jež máme před sebou.“

„Běží snad o hostinu, již jim chcete nabídnouti. Ale milá vaše myš se mi nezdá dostatečně čerstvá. Co myslíte?“

„Načisto se mýlíte, cvrčku. Aní nás nenapadá, abychom si na mrtvole pochutnávali.“

„Ah! to prosím za odpuštění. Snad jsem špatně rozuměl. . . Však se mi zdá, že byste si příliš nepochutnali.“

„Ovšem, byl jste úplně na omylu; naším úmyslem není myš snísti, ale chceme ji uchovati svým dětem.“

„Tomu rovněž ani zbla nerozumím,“ já nato. „Nebyla byste tak laskava a nevysvětlila mi, oč tu vlastně běží. . .?“

„Nu, to je tak: uložila jsem vajíčka do těla tohoto zvífete, z vajíček vylíhnou se larvy, jež se jím budou živiti.“

„Ah tak! Ale vaši maličtí, nemějte mi, prosím, za zlé, budou mítí to papání jak náleží uležené.“

„A to jím bude zrovna chutnat.“

„Aj, aj! Nu každý má svou chut, ale rád bych věděl, co tu mají vaši přátelé co činiti?“

„Inu, pomoci nám, abychom mrtvolu pohřbili.“

„Ale, ale!“

„Tak jest, musejí nám pomoci mrtvolu pohřbíti; chápete přece, že kdybych nechala tu myš ležeti, první vrána by si na ní pochutnala, a potom dobrou noc veškerému potomstvu.“

„To je ovšem pravda. A vy chcete tohle zvíře pohřbíti? Vždyť je stokrát větší nežli vy?“

„Ovšem, kdybychom jím chtěli pohnouti s místa. A to jsem neřekla. Řekla jsem pouze, že nám běží jen o jeho pohřbení.“

„Jsem věru zvědav, za jaký konec to popadnete.“

„Nuže, vaše zvědavost bude upokojena. Tamhle již vrací se můj muž, provázen družinou našich přátel.“

„Prosím za odpuštění, ještě slovíčko.“

„K službám.“

Bylo jich asi tucet a všichni vrhli se na mrtvou myš...

(Str. 137.)

„Jaké jest vaše jméno?“

„Hrobařík.“

„Děkuji.“

Hrobařík, jenž před chvílí odletěl vyhledat své druhy, vrátil se s četnou družinou. Bylo jich asi tucet, a všichni vrhli se na mrtvolu myši. Patrně všichni dobře věděli, jaká služba se od nich žádá, neboť nepromluvivše ani slova vklouzli pod mrtvolu, a zůstal jsem tu sám vyčkávaje pln zvědavosti, jak se vše to skončí.

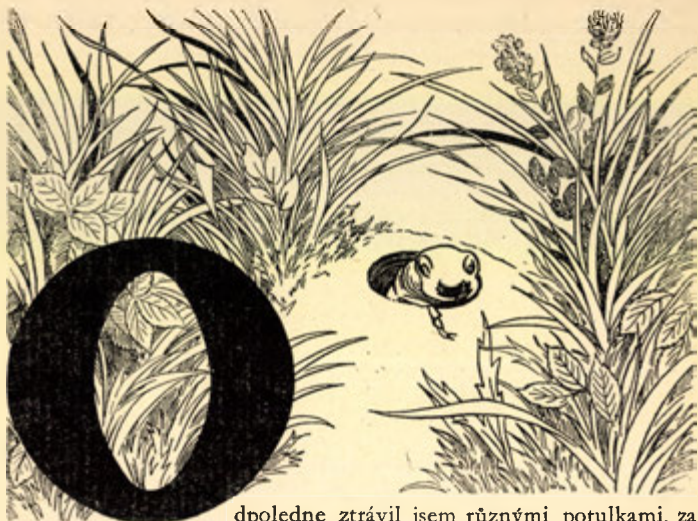
Jedvaže hrobaříci zmizeli pod mrtvolou, již začala se myš zřejmě kolísati. Na všech stranách kolem dokola objevily se hromádky měkké prsti a stále se zvětšovaly.

Čím více hlíny objevovalo se kolem myši, tím více mrtvola se propadávala. Klesala do země níž a níž. Pochopil jsem, že hrobaříci vyhrabávají pod ní půdu, takže mrtvola klesala do země. Za chvíli pohřbila se tou měrou, že klesla úplně pod povrch a že hlína přesypala se přes ni. Hrobaříci pracovali vytrvale dále.

Sledoval jsem výkon s největším zájmem. Občas sesulo se trochu prsti na mrtvolu, jež klesala hloub a hloub, takže čím dále, tím více mizela mi s očí. Posléze zapadla docela, byvši zasypána vyhrabanou prstí, a práce hrobaříků byla u konce.

dpoledne ztrávil jsem různými potulkami, za nichž jsem učinil pozorování rozličného druhu. Na jednom místě, kde byla půda písčitéjší, spatřil jsem tu i tam okrouhlé, zdánlivě dosti hluboké díry. Právě jsem v duchu přemítal, co by to mohlo býti, když tu vidím, jak se zjevila v jedné z těch děr jakási okrouhlá hlava zploštělá a ozbrojená velkými obloukovitými a značně ostrými kusadly. Hlava vyplňovala svými rozměry otvor úplně tak, že splývala naprosto, i pokud šlo o její nahnědlou barvu, s okolní zemí. Očka této hlavy brejlila upřeně na mne.

„Kdo jste? A co zde kutíte?“ tázal jsem se.

„Lovím mravence,“ zněla odpověď, „jsem larva svižníka.“

„Co to slyším?“ já nato. „Vy jste larva onoho hezounkého brouka zelené barvy s bílými skvrnami, který umí tak rychle běhati?“

„Tak jest.“

„A lovení mravence je vaším obvyklým zaměstnáním? Ukrýváte se snad zde v záloze, a když se ubírají mravenci mimo, vrháte se na ně?“

„Ba ne, jste na omylu. Mám příliš krátké nohy, abych mohla skákat. Nikdy nevylézám ze své díry.“

„Nu tak, jak si to vedete?“

„Čekám, až nějaký mravenec ubírá se přes moji hlavu. V tom případě náhle ucouvnou, mravenec se převrhne, spadne do mé jamky, v níž ho popadnu a slupnu po libosti.“

„To se hodně dlouho načekáte. A nemáte-li jiných prostředků k dobytí si výživy, jste na tom asi velmi bídně.“

„Ani ne tak bídně, jak si myslíte. Ovšem stává se, že některý den hladovím. Avšak co dělat? Mám příliš kratičké nožky, abych mohla lapati mravence v běhu; a potom není ani mé tělo dostatečně chráněno. Kdybych se odvážíla ze svého útulku, čertovští ti běhouni, kteří mne dobře znají, roztrhali by mne na kusy.“

„Ale to přece musí být jen zcela zvláštní náhoda, jestliže nějaký mravenec vkročí vám právě na hlavu?“

„Oho! Mám svůj lapák velmi dobře umístěn. Můžete se přesvědčiti, že jest vyhlouben zrovna uprostřed mravenčí silnice. Za slunečných dnů nalapám jich, co hrdlo ráčí. Hle, tamhle právě jeden přichází. Vsaďte se, že se bude ubírat zrovna přes mou hlavu.“

Mravenec vskutku běžel právě tak, jak to byla svižníková larva naznačila. Avšak nechala ho projíti bez pohromy.

„Nu hle, teď jste to viděl, co tomu říkáte?“

„Ale proč jste ho nepopadla, když vám to bylo možné?“

„Ovšem, mohla jsem tak učiniti, ale najedla jsem se již dnes dosti. Zmínila-li jsem se o dnech postu, měla jsem na mysli jen dny pršlavé.“

„To je jedno,“ já nato, „ale přesto je vaše živobytí prosto všeho původu.“

„Možná, neztrávím však celý svůj život na tomto místě, a přijde okamžik, kdy mně bude lze taktéž běhati za svou kořistí, na kterou musím nyní tak nečinně čekat.“

„Věřu s kýmkoliv se setkám, každý se v přítomném svém postavení utěšuje nadějí na lepší, příští život,“ pomyslí jsem si odcházejce; „především byl to mravkořev, dnes to slyším od svižníka a možná zejtra, řekne mně to zas někdo jiný, a tak to jde dále...“

Neučinil jsem ani deset kroků, když se mi naskytlo nové divadlo.

Nedaleko mne kutilí jakoby v horlivé práci jacísi dva brouci, ná-

ležející patrně k řádu chrobáků, a v práci té rozvínovali veškeru svoji svalovou sílu, kterouž je příroda nadala.

Nebyli příliš velkého těla — zvlášť asi mé hlavy — všichni černí, tvaru více kulovitého, dozadu poněkud přišpičatějšího. Nohy jejich, zejména zadní, byly dlouhé a velmi křivé.

Ve chvíli, kdy jsem se zablhl, pachtili se s jakousi nahnědlou koulí, jež mi připadala utvořena ze ztvrdlé hlíny. Jeden ji strkal odzadu a druhý ji vlekl za sebou. Běželo jim o to, aby ji vyvlekli na svah dosti příkrý, a stálo to věru za podívání, s jakým úsilím se oddávali té práci, aby dostali zmíněné břímě nahoru. Několikrát jim koule uklouzla a skulila se se svahu dolů; nedávajíc se zastrašiti tímto nezdarem, vraceli se po každé s tím větší horlivostí ke své krušné robotě.

Ačkoliv jsem nevěděl ani zbla, jaký je účel jejich pachtění, přece jsem měl bezděčný zájem na tom, aby se jejich podnikání zdařilo. A proto vida je, jak stanuli, abys i poněkud oddechli, nemohouce přes veškeru svoji námahu, v níž se povzbuzovali hlasem i posunky, dopravití své břemeno na místo jeho určení, přispěchal jsem jim ochotně ku pomoci. Přiskočiv blíže, opřel jsem se hlavou proti kouli a napjav všecku svou sílu vyšinul jsem ji rázem po svahu nahoru. Můj pohyb byl tak rychlý, že teprve potom jsem si uvědomil něco, co by bylo bývalo jistě ochladilo poněkud mou horlivost, kdyby mně to bylo bývalo dříve známo.

Koule, do níž jsem se poněkud ukvapeně čelem opřel, šfíla ošklivý zápach, jenž nepřipouštěl pochybnosti o tom, z čeho vlastně sestává.

Znáte již vrozený můj odpor proti všemu, co páchne, a víte, jak se mi hnusí dotyk takových ošklivých věcí. A proto mezitím, co mi brouci vzdávali vřelé díky za vydatnou pomoc právě osvědčenou, odskočil jsem rázem několik kroků opodál, abych se dostal poněkud z páchnoucího ovzduší, a prohodil jsem s výrazem ošklivosti:

„Fujl kdybych byl věděl, o jaký vzácný poklad vám běží, byl bych jistě s mnohem menší horlivostí potřásl si jeho dotykem!“

Brouci, neboli správně řečeno vrubouni, tím jménem jsou totiž v přírodopise známi, dívali se na mne s dobráckým úsměvem.

„U všech všudy, proč se obíráte takovými věcmi?“ horlil jsem dále.

„Uložili jsme do té koule své vajíčko,“ odvětil mi jeden z brouků, „aby měla mladá larva, až se vylíhne, dostatečnou potravu. Takovou

zvláštní péči věnujeme každému svému vajíčku. Nelitujeme námahy, jak vidíte, abychom zabezpečili svým dětem přiměřenou budoucnost. Tak se to děje u všech chrobáků.“

„Nezdá se věru, že by mělo vaše potomstvo příliš vybraný vkus“ — prohodil jsem nato.

„Nu, o téhle věci nebudeme se příti“ — odbyl mne vruboun., „Vkus záleží na zvyku anebo na vychování, a zápach, který uráží čich jednoho, může býti líbeznou vůní pro druhého. Tím právě, co zde vidíte, vykonáváme nezbytnou úlohu, již nám příroda vykážala. Úloha záleží v tom, že zužitkováváme a odstraňujeme různé zbytečné hmoty, od nichž se odvracejí jiní živočichové a jež si oškliví.“

„No budiž,“ já jim nato, „avšak nejde mně ještě nijak na rozum, proč se s takovým úsilím pachtíte s tou šerednou koulí, abyste ji dostali s jednoho místa na druhé, když ji můžete nechat stejně tam, kde jste si ji urobili.“

„Naším účelem je,“ vysvětloval mi dále jeden z chrobáků, „abychom kouli dostali do onoho otvoru, jež tamhle vidíte o kousek dále. Kdybychom neužili té opatrnosti, vystavili bychom ji nebezpečí, že bude odnesena prvním zákeřníkem, jenž takové věci miluje.“

Hned jsem si vzpomněl na hrobačky, jejichž práce se nelišila valně od této. Přitom nemohl jsem se ubrániti úsměvu, slyše obavy, které chrobáci pronášeli, aby jim nikdo neodnesl jejich smrdutou pilulku.

„Nu, máte to věru smutné zaměstnání,“ prohodil jsem posléze.

„Myslíte, cvrčku? Jen si vzpomeňte, že právě naše povolání, jež se vám tolik nelíbí, bylo příčinou, že našim předkům dostalo se od lidí nejvyšších poct. Dochovala se v našem rodu pověst, že mocný jeden národ starověku zařadil nás v počet bohů samých. Nu, co tomu říkáte? Naproti tomu jaktěživ jsem neslyšel, že by byl kde cvrček jako božstvo uctíván.“

„Přiznávám se, že já také ne; avšak musíte mně blíže vysvětliti, proč a jak se vám dostalo této zvláštní pocty.“

„Je známo, že jsme bývali považováni za znak slunce, za zvěstovatele jara, obnovy všech věcí na světě. Koule, kterou válíme, byla našim ctitelům obrazem světa, a malý chrobák v kouli se skrývajícím znakem bytosti zplodené bez otce a matky, pouhými silami přírodními — skutečným zosobněním životní síly.“

„To je všechno velmi krásné, ale když to slyším, nepřekvapilo by mne ani dost málo, kdyby zase jiní národové byli podobným způsobem uctívali cvrčky . . . snad se o tom nedochovalo ústní podání, a proto, ač bych tomu byl velmi rád, nemohu se honositi tak vznešeným původem.“

„Zato vše, co jsem já vám řekl,“ odvětil mně chrobák, stavě se na paty, „je pravda pravdoucí, a nemůže to popřít nikdo. Znáte snad jiné hmyzy, které by pocházely z tak slavného rodu?“

Musil jsem ovšem doznati, že nic takového neznám.

Odcházíje od chrobáků, poklonil jsem se hluboce před těmito potomky starých bohů.

„Však to všechno mne pranic nepohne,“ myslil jsem si v duchu, „abych jim záviděl jejich osud. Ať si říkají, co chtějí — mají to nekalé zaměstnání. Dost možná, že za onoho času těšili se božské úctě, ale dnes . . . jiný mrav, jiný čas! Co se mne týká, nevidím v nich nic jiného, než jistou podobnost s oněmi ubohými dělníky, kteří zejména ve velkých městech nesmějí pracovati v ulicích jinde než v noci.“

* * *

Za této procházky setkal jsem se ještě několikrát s různými věcmi. Tak mezi jiným spatřil jsem brouka kovářka, jenž ležel naznak, zbytečně se namáhaje, aby se dostal opět na nohy. Nešlo mu to tak lehce, poněvadž má nožky příliš kratičké. Spěchal jsem mu na pomoc, když tu najednou vidím, jak se prohnul silně v zádech a opíraje se hlavou a zadní částí těla o zemi, mrštil sebou jako pružné pero tak, že narazil středem zad o zemi a vylétl do výše v prapodivném skoku, který mu umožnil, aby spadl správně na nohy. Stanul jsem všecek zaražen. Takového výjevu jsem neočekával, tím méně, že by kdo skákal takovým způsobem.

A o několik kroků dále upoutal zase mou pozornost prskavec. Toho času jsem neznal ještě jména toho hezounkého brouka, ale zvěděl jsem je později. Prskavec tedy pádil mimo mne. Je to velmi hezký brouk, podobný malému střevlíku s červenou hrudí a světle modrými krovkami. V kusadlech vlekl mravence, jež se patrně chystal zavraždit. Zahýbaje kolem kamene, střetl se s četou asi dvanácti mravenců, kteří kráčeli proti němu. Obě strany stanuly zaražené proti sobě. Po-

stavení prskavce, překvapeného při zločinu, nebylo nijak příliš veselé. Pospíšil jsem si, abych viděl, jak tohle dopadne. Podle mého mínění bylo s prskavcem zle. Ale dopadlo to zcela opačně, než jsem očekával.

Mravenci nestáli dlouho nečinně před milým prskavcem, jež považovali již za kořist, která jim nemůže uklouznouti. K danému znamení jednoho z nich sevřeli svého nepřítel v kruhu a chystali se vrhnouti se současně na něho; ale vtom prskavec pozvedl se poněkud na zadních nohou a vystřelil proti mravenci, jenž mu byl nejbližší. Byl to výboj namodralého kouře, jenž mu vytryskl ze zadní části těla, až to vybuchlo; potom otáčeje se, prskavec kolem dokola častoval mravence jednoho po druhém stejným způsobem. Nepřátelé, svrchovaně překvapeni tak neobyčejným způsobem obrany, jali se horempádem prchat, zůstávajíce prskavci pole.

„Výborně!“ vzkřikl jsem nadšen tak chrabřím výkonem. „Výborně, kamaráde! Všecka čest vaší znamenité obraně. Jak vidím, máte po ruce výtečnou zbraň, již se nic nevyrovná.“

„Nu, není to tak zlé. Dělán pouze kouř,“ odvětil mi prskavec, „ale jak jste právě viděl, postačí mi to úplně.“

„Zajisté, zajisté, a nemohl byste mně tu svou zbraň ukázati?“

„To je zcela nemožné. Zbraň mám uvnitř v těle. Je to váček naplněný velmi prchavou tekutinou, proměňující se okamžitě v páru, jakmile ji z těla vypustím.“

„Pak musí býti tahle pára po čertech čpavá a dusivá, když přiměla tak rychle všechny mravence k útěku!“

„Posuďte sám,“ odušil prskavec.

Při těch slovech se dareba otočil a střelil mně docela zblízka plný náboj do obličeje. Div mne to neudusilo. Namodralá pára páchla ostře a odporně. Když jsem se vzpamatoval, upaloval již prskavec ode mne, řetaje se tomu, co mi provedl.

„Nestydo nestydatá!“ křičel jsem za ním. „Viděti hned, že jsi z plemene těch ničemných střevlíků; přijde však den, kdy se spolu opět setkáme, tím můžeš býti jist. Mám ještě jeden starý dloužek, který musím vypořádat s vaším čertovským plemenem.“

Rozhlédl jsem se kolem dokola, jestliže snad nebyl nikdo svědkem toho kousku, jež mi prskavec vyvedl. Bylo by to nemalým pokořením

pro mne, ale na štěstí nebylo kolem dokola živé duše. Mravenci byli již daleko, čemuž jsem byl ovšem velmi rád.

* * *

Byl jsem dosti vzdálen od mraveniště a poněvadž se schylovalo k večeru, pomýšlel jsem na návrat. Buky, pod nimiž bylo město vystavěno, bylo odtud velmi dobře viděti, poněvadž se vztyčovaly na mýtině, na níž kolem dokola nebylo stromů. Nemusil jsem se tudíž pranic bát, že bloudím napravo neb nalevo. —

Ubíraje se k mraveništi zpozoroval jsem na nízkých travinách několik malých broučků; jejichž světle žluté krovky byly ozdobeny čtyřmi velkými tečkami. Přítomnost těch hmyzů v blízkosti mraveniště nemálo mne překvapila. A překvapení svému dal jsem průchod těmito slovy:

„Shledávám, že jste velmi smělí, zabloudivše až sem. Což nevíte, že jste blízko mraveniště? Vystavujete se opravdu velkému nebezpečí. Což se nebojíte, že vás mravenci snědí?“

„Ba, ne, nebojíme se od mravenců ničeho zlého,“ odvětil mně jeden z broučků, „znají nás velmi dlouho, a žijeme s nimi v nejlepší shodě. Ba co víc, trávíme většinou část svého života mezi nimi. Jako larvy bydlíme přímo v jejich městě.“

„Oh! to je ovšem něco jiného,“ řekl jsem nato. „Ta věc mi ovšem nebyla známa.“

„Prokazujeme jim jisté služby“ — vysvětloval dále brouček. „A zavíráci s mravenci jsou odjakživa dobrými přáteli.“

Rozloučil jsem se se zavíráky s ubezpečením, že jsem měl nejlepší vůli uváděje jim ve známost, v jakém nebezpečí podle mého mínění zde jsou. Poněvadž však jsem se mylil, prosil jsem je, aby mne měli omluvena.

S nastavším soumrakem vstoupil jsem do mraveniště úplně spokojen tím, co jsem viděl a zvěděl na své procházce, na které porušil poněkud nepřijemněji mou náladu pouze nemístný žert drzého prskavce.

Díky pokynům, jichž se mně dostalo od mravenců, pobíhajících ulicemi města, nalezl jsem bez dlouhých potíží pokojík, v němž jsem byl ztrávil předešlou noc. Vstoupil jsem do něho a zatarasiv dobře dveře, odebral jsem se na odpočinek.

Tato noc uplynula pro mne mnohem klidněji nežli předešlá. Žádný lomoz, žádná zvláštní příhoda nevyburcovaly mne ze spánku. Snad chodily noční hlídky opětně mraveništěm, ale neslyšel jsem jich. Ráno přišla Kylka a probudila mne. Přinesla mi opět velký kus cukru k snídani. Tázal jsem se jí, co dělala po celý předešlý den, kdy jsem jí ani okem nespátlil. Vypravovala mně, že byla v řadách mých posluchačů na koncertě, jež jsem mravencům uchystal, a že byla očitým svědkem mé vítězoslávy. Ji samu prý to nadmíru potěšilo, neboť dostalo se jí také dosti lichotivých slov za to, že přivedla do města tak znamenitého umělce.

„Však musím vás upozorniti,“ dodala nakonec, „že jste si tu způsobil jisté nepřátelství. Povídá se, že prý jste byl včera večer svědkem srážky mezi prskavcem s četou našinců. Srážka ta skončila se ústupem mravenců. A tu prý jste volal ‚výborně‘ k pochvalě našeho nepřítelce. Je tomu tak?“

„Ano, zčásti je to pravda“ — vysvětloval jsem svojí družce, „ale

odmítám co nejrozhodněji, aby se můj pochvalný výkřik vykládal tím způsobem, jak právě slyším. Přiznávám se rád, že jsem se tu nezachoval dosti rozvážlivě, ale musím říci co nejrozhodněji, že jsem neměl v úmyslu svým pochvalným uznáním straniti nějak vítězi nad mravenci, ale chtěl jsem tím naznačiti, že mne překvapil spíše podivuhodný způsob jeho obrany. Znáte prskavce?“

„Znám je velmi dobře. Četa, která včera učinila na prskavce útok, sestávala z mladších nezkušených mravenců, kteří nevěděli ještě, s kým mají co činiti. Nicméně musím vám vložiti co nejdůtklivěji na srdce, abyste pro budoucnost dbal co největší opatrnosti. Mravenci jsou nedůtkliví, zejména pak naše mládež, a mohl byste beze všeho zlého úmyslu dostati se velmi snadno do nějaké bryndy.“

Slyše ta výstražná slova, vzpomněl jsem si bezděky na to, co mi byl druhdy pavouk řekl: „Neplete se nikdy mezi ně a nevšmejte si jejich konání.“ Seznal jsem, že v té věci měl pavouk pravdu.

Ujistil jsem Kylku co nejsrdečněji, že budu šetřiti v dalším svém styku s mravenci všech ohledů, což mi ona plně schválila.

* * *

Po snídani vybrali jsme se na další prohlídku města, z něhož mi byla známa pouze ta patra nejvyšší, určená vajíčkům, larvám a kuklám. Provázejí Kylku, věnoval jsem mnohem bystřejší pozornost nežli včera jednotlivostem stavby a uspořádání podivuhodné této osady.

Můj pokojík, jakž jsem se byl již dříve zmínil, byl v dolní části města, to jest na úrovni hlavního sálu, založeného přímo na plošině starého bukového pařezu, který mu sloužil za podlahu.

Shledal jsem, že celé mraveniště bylo rozloženo zčásti pod zemí, zčásti nad povrchem půdy.

Ulice, pokojíky a zásobárny čtvrti podzemní byly vyhloubeny ve směsici hlíny a prstí, jež během času byla se usadila na povrchu pařezu po porážení stromu.

Hořejší čtvrt byla celá dílem mravenců, kteří ji vystavěli z nesčíslného množství jehličí, kousků dřeva a upravili ji tak, že tvořila směsici chodeb, pokojů a místností různé velikosti. Nejen, že byla stavba dostatečně pevná, ale byla upravena tak, že jí sebe větší dešť nemohl nijak uškoditi, pronikaje do hloubky zcela nepatrně.

„Naše město“ — poučovala mne Kylka, „je velmi staré. Založení jeho spadá do dávné minulosti a nedochovalo se nám prázdných zpráv ani sebe určitějších o prvním jeho vzniku.“

„Což není nic,“ tázal jsem se, „v historii vašeho města, co by zasluhovalo nějaké zvláštní zmínky? Nic se neudálo po celý ten čas, co by nějakým způsobem bylo bývalo porušilo pravidelný běh vašeho života?“

„Oh, ano, toho jest dosti,“ odvětila Kylka. „Zažili jsme řadu revolucí, vzbouření lidu a státních převratů. Občané ubíjeli se v ulicích, bylo tu dosti vraždění a krvavých úkladů všelikého druhu. Zažili jsme několik válek s republikou sousední. Mnohokrát byli jsme přepadeni a stalo se víc než jednou, že jsme byli nuceni vykoupiti si mír cenou velmi značných obětí. Ani život mravenců nemá nijak na různých ustláno! Přihodilo se také jednoho dne — bylo to ještě dlouho předtím, nežli jsem se narodila a slyšela jsem o události této od svých předků, kteří opět měli zprávy ty od nejstarších obyvatelů města — přihodilo se tedy jednoho dne, že celé město naše ocitlo se na kraji zkázy. Bylo to kdysi zrána. Obyvatelstvo jako obyčejně bylo zaneprázdněno dopravou kukel, larev a vajec do vyšších pater, když tu náhlý náraz otřásl celým městem. Neminula ještě první hrůza, jež se veškerého obyvatelstva zmocnila, když se udál otřes druhý, mnohem hroznější prvního. Zvěstoval vyděšeným a hrůzou zchváceným občanům, že městu hrozí neodvratná zkáza. A vskutku v témže okamžiku sesula se větší část hořeních pater, a záhy se seznalo, že část ta úplně zmizela! Vědělo se hned, co je příčinou té strašlivé pohromy. Našinci setkali se s nepřítelem, který je nejhorší ze všech nepřátel. Byl to člověk, jenž je napadl. . .“

„Člověk, pravíte! A za jakou příčinou?“

„Aby se zmocnil mravenčích kukel.“

„A jaké měl s nimi úmysly?“

„Aby je dal ptákům za potravu. Vzpomenete si, že různí ptáci, nejvíce mladí bažanti, slavíci a ještě mnoho jiných velmi rádi se jimi živí, a proto lidé, kteří ptáky ty chovají, pronásledují nás v jejich prospěch. Zkrátka, uplynula velmi dlouhá doba, než naše město se vzpamatovalo z pohromy, o níž jsem vám právě vyprávěla. Minula řada let, nežli se dodělalo naše město, tak krutě stížené, bývalého svého rozkvětu.“

„Oh, ti ničemní lidé nemají pro hmyzy kouska srdce, a proto právem jim oplácíme rovnou měrou.“

„Nu, což dělat! Pokládají se zcela vážně za vládcе veškeré přírody.“

„Poněvadž není nikoho, kdo by se s nimi o to přel!“

„Nemůže nás být tajno“ — pokračovala Kylka, „a musíme doznat, že jsou mnohem silnější a mnohem větším rozumem nadáni než my. Naše výhoda záleží pouze v našem velkém počtu, v němž je naše síla. Slyšela jsem nejednou vypravovati, že v některých zemích byli přinuceni před námi prchnouti a ponechati nám v plném slova smyslu půdu.“

„Nu, pokud jde o mne, nepamatuji se, že by lidé kdy prchali před cvrčky, ale zato jsem slyšel, že naše příbuzné kobylinky jim způsobily nejednou dosti trampot.“

„Opravdu?“

„Tak jest. Kobylinky objevují se někdy v takovém množství, že se zatmívá jimi slunce. Padnou jako mračno na krajinu a nezůstávají po sobě než holou poušť. V takových případech lidé tím trpí nejvíce.“

Za těchto a podobných řečí dostali jsme se do končiny mraveniště, v níž jsme spolu dosud nebyli anebo již jsme prošli jen zcela zběžně.

* * *

„Musím vás seznámiti s našimi hosty“ — řekla mi má družka. „Uvidíte, že všeobecně hlásaná pověst o naší nehostinosti nezakládá se na pravdě. Zde na příklad hned vidíte larvu zlatohlávka. Takových tu máme ještě asi dvacet.“

Zahlédl jsem velkou bílou larvu, po celém těle obrvenou, jak si hová v dosti prostorné dutině. Setkal jsem se s ní již včera, jak se budete pamatovati.

Kylka mi sdělila, že larvy zlatohlávků požívají od nepaměti pohostinství mravenců.

„Znáte snad zlatohlávky, cvrčku?“ — zeptala se mne Kylka.

„Znám je velmi dobře, jsou to pěkně lesklí, zelení brouci, kteří si libují zejména ve květu rostlin. Nevěděl jsem, že jejich larvy žijí u vás.“

„Larvy jednoho druhu tráví u nás celý svůj život, dvě až tři léta, a jejich kukly rovněž tak.“

„Jsou vám nějak prospěšny?“

„Nevalně, pokud vím.“

„A to je mně tedy velmi divné, že je u sebe trpíte!“

„Nu, co dělat? Již jsme si na ně navykli. Od malička vidíme je tu mezi sebou, čímž nabyly již jaksí práva, aby těžily z našeho pohostinství. Naši předkové se s nimi snesli, a my tak činíváme po nich.“

„A kdo jsou tihle hmyzové, kteří se tu procházejí zalezlí zpola do jakéhosi pouzdra?“

„To jsou larvy zavíráků.“

„Ah tak, larvy zavíráků. Zavíraci jsou také brouci. Setkal jsem se s nimi včera nedaleko odtud.“

„Míníte ona úhledná zvířátka žluté barvy, ozdobená čtyřmi černými skvrnami?“

„Ano.“

„Jejich larvy zprošťují naše kukly jejich obalů, když se jim staly zbytečnými a obtížnými po jejich proměnění. V tom směru tedy prokazují nám jakési služby.“

„A proč vláčejí za sebou neustále ta pouzdra, v nichž ukryto je tělo jejich?“

„To věru nevím; snad proto, aby chránily svou pokožku, která je velmi jemná. Je to už tak zvykem v jejich rodě. Jiné larvy zavíráků, které nežijí u nás, neboť je jich přemnoho druhů, a pak larvy jejich blízkých příbuzných, totiž krytohlavců, tvořících rovněž čeleď velmi četnou, bytují jako hlemýždi v pevné skořápce, od níž se nikdy neodlučují.“

„To je tedy něco podobného, jak u larev chrostíků, jež jsme viděli v rybníce.“

„Tak jest. A rovněž jako množství oněch drobných motýlků, jimž se obyčejně říká moli.“

„Nu, není to zrovna zlý návyk; než abychom se vrátili k našim hostům: jsou tedy u vás pouze tyto larvy?“

„Oh, nikoliv. Žijí mezi námi také přerozmanité druhy drapčků. Přírodopytci dali jim různá, podivně znějící jména, na nichž se div jazyk nezláme. Všichni jsou nám k užitku, zprošťující naše kukly zbytečnějších obalů a naše larvy starých jejich pokožek. Tím způsobem

zbavují nás trampot spojených s vynášením všech těch zbytečných věcí. Vykonávají povinnost metařů našeho města.“

„A co je tohleto?“ tázal jsem se, ukazuje Kylce na několik maličkých hmyzů barvy světle hnědé a velmi podivné podoby, kteří lezli zcela pomaloučku kupředu.

„To jsou kyjorožci.“

„Soudě podle velikosti jejich tykadel, mají asi znamenitě vyvinutý sluch.“

„A to je pro ně štěstí, neboť jsou docela slepí.“

„Slepí?“

„Zajisté, jsou úplně zbaveni zraku.“

„A k čemu, prosím vás, ti jsou vám dobří?“

Kyjorožci nám převaňují cukr, a to cukr znamenitě chuti. Jsou proto u nás předmětem zvláštní péče; máme je ve veliké vážnosti. Než pokračujeme. Vidíte tamhle ty malé chrobáčky?“

„Vidím. Domníval jsem se, že chrobáci žijí výlučně jen ve hnojištích a v živočišných mrtvolách. Což vy živíte také takové hmyzy?“

„Ano, některé. Prokazují nám tytéž služby, jako drapčci.“

„Hola, tamhle vidím mšice!“ zvolal jsem, vida celou jednu chodbu plnou těch malých zvířátek. „Nečekal jsem věru, že se s nimi zde shledám.“

„Ha, hal to je náš chov.“

„Jak to, váš chov? Jaký chov?“

„Věc se má takhle: Musíte napřed vědět, že mšice jako kyjorožci vypocují svými dvěma rourkami, které jim vidíte na zádech, sladký syrob, jenž je nám hledanou lahůdkou. Kdekoliv se s nimi setkáme na rostlinách, lechtáme je tykadly, aby vydaly ze sebe syrob, ježž mohou vylučovati podle libosti, což ony ostatně konají s největší ochotou. Bude vám snad také známo, že je přemnoho druhů mravenců, žijících pod drnem. Vymyslili si chovati mšice u sebe, aby si uspořili námahu honiti se za nimi. Někteří z našich mladších mravenců vzali si do hlavy zaříditi si věc podobně. A tak jednoho dne přivlekli sem všecky ty mšice, které zde vidíte. Ale nedaří se jim tu; upozorňovala jsem mravence na to hned s počátku, ale neposlechli mne.“

„A proč se jim tu nedaří?“

„Inu, poněvadž majíce chovati mšice musili bychom mít, čím je

živiti. Malí mravenci, žijící pod drnem, usazují své mšice na travních kořincích, jež jim vnikají do jejich chodeb. Avšak my žijeme v jiných poměrech. My nemáme travních kořínků uvnitř ve svém mraveništi. A poněvadž mšice vyživují se pouze šťavnatou rostlinou, pojdou nám ty naše, které tu vidíte, hladem. A to nechtěla naše mládež uznati.“

„Zkušenost starších zřídka kdy se osvědčuje u mládeže. Každý musí mít své vlastní zkušenosti. Ale — co tu vidím? Opětně jacísi malí broučkové?“

„To je potrava našich hostů. Jsou to různé druhy maličkých hmyzů, jichž tu všech potřebujeme.“

„Před chvilkou jsem zahlédl také černé mravence mezi vašimi, Jak ti se sem dostali?“

„To jsou váleční zajatci. Před několika měsíci měli jsme válku s mravenci, usazenými v pařezu nedaleko odtud. Porazili jsme je na hlavu a všechny, kteří zůstali na živu, vzali jsme do zajetí!“

„Však pokud mohu souditi — nenakládá se s nimi zle?“

„Docela ne. Pracují společně s námi, a zacházíme s nimi, jako by byli odedávna členy našeho národa.“

„A což je nehněte ztráta vlastní národnosti?“

„Nezdá se, ostatně většina jich se zde vylíhla. Byli sem dopraveni jako kukly, mají se zde dobře, a to, co vy jmenujete ztrátou národnosti, zdá se jim býti věcí docela lhostejnou.“

Za podobného hovoru došli jsme k jedné z hlavních bran mraveniště. Poněvadž bylo stále velmi pěkné počasí, obírali se mravenci jako včera pravidelnou dopravou svých larev a kukel. Nadhodil jsem Kylce, nemají-li strachu, že kukly a larvy, uložené vně mraveniště, stanou se kořistí chtivého ptactva.

„Toho se příliš nebojíme“ — odpověděla Kylka. „Ovšem, někteří ptáci mají velký záľusk na naše kukly, tak zejména slavíci. Avšak, aby je zobali, musili by se posadit na mraveniště, což by se jim nijak nevyplatilo. Však tu a tam přece se o nás otrou, ale proto nemusíme se jich příliš báti. Za poslední války s černými mravenci, o níž jsem se vám právě zmínila, připravili nás o dobrou polovici kukel, jichž jsme na přemožených dobyli. — Však hle! Již jsme venku,“ upozornila družka. „Jděte si trochu zahrát Já zatím půjdu po své práci.“

Zaujal jsem na vrchu mraveniště své včerejší místo a jal jsem se opětně provozovati hudbu. Dosáhl jsem skoro téhož úspěchu jako po-
nejprv, až na to, že konečná pochvala obmezila se pouze na jednotlivý
potlesk. Můj koncert neměl již té přitažlivosti a té novoty.

Minulo několik dnů, aniž se přihodilo něco, co by zasluhovalo zvláštní zmínky. Každého rána jsem dával svůj obvyklý koncert, načež až do večera jsem se bavil procházkami.

Navštívil jsem opět larvy svižníků a setkal jsem se ještě s mnoha jinými hmyzy, jejichž zvyky a obyčeje mne nemálo zajímaly. Ale všechno to pomínou mlčením, abych zbytečně neprotahoval svého vypravování, a přeju hned k příhodě, jež učinila náhle a neočekávaně konec příjemnému životu, který jsem dosud mezi mravenci vedl.

Jednoho večera byl jsem právě zaměstnán jak obvykle zatarasováním dveří svého pokojíku na noc, když vklouzla ke mně Kylka, tváříc se velmi tajemně.

„Budeme mít vojnu“ — řekla mi beze všech okolků.

„Cože pravíte?“ — vzkřikl jsem, „Vojnu? A s kým?“

„Se sousední republikou.“

„A příčina její?“

„Je to prostá otázka nevraživosti. Zdá se, že oba státy mají již přlíš

četné obyvatelstvo, kteréž se nemůže v našem lese náležitě směstnati. Nemine den, aby se nestrhly nějaké šarvátky na hranicích. Až dosud nepřikládalo se tomu příliš velké váhy. Avšak pých našich sousedů přesahuje již všechny meze. Považují patrně naši velkodušnost za příznak našeho strachu. Zkrátka dnes ráno vtrhla tlupa sousedních mravenců do našeho území. Našinci pokusili se vytisknouti ji, avšak byvše slabší počtem musili ustoupiti ve zmateném útěku. Mluví se o několika mrtvých a o značném počtu raněných.“

„A z toho následuje? . . .“

„Že nám nastává nezbytná válka. Teď děje se právě porada o této věci ve velkém sále. Někteří z našinců jsou ovšem proti tomu, jako bývá vždycky, ale většina jest pro, aby se vytáhlo do pole bez prodlení. Podle všeho již zítra ráno vydá se naše armáda na pochod.“

„Pravíte, že je právě porada o té věci?“

„Totiž porada na oko, aby se dal průchod těm, kdož jsou opačného náhledu, ale o válce je již pevně rozhodnuto.“

„A je to porada veřejná?“

„Ovšem, a je-li vám líbo. . .!“

„Zajisté, rád bych se jí zúčastnil.“

„Tedy mne následujte.“

Kylka mne vedla, a šel jsem za ní nemálo zvědav na valné shromáždění mravenců. Prošedše několika chodbami, došli jsme až k velkému sálu, kam jsem byl již jednou vnikl, a to u večer svého příchodu do mraveniště.

Tam vládl již nemalý rozruch. Porůznu bylo viděti skupiny mravenců, uprostřed nichž vedli horlivé řeči straníci míru či války.

Vtom jeden mravenec žádal o slovo. Všecko utichlo.

„To je náčelník těch, kteří jsou proti válce,“ pošeptala mi Kylka do ucha.

„Občané!“ — vzkřikl řečník, „nikdo z vás nemůže mne vinit, že snad miluji méně naši republiku nežli kdokoli jiný. Avšak dříve, než se pustíme do tak vážného podniku, jakým je válka, je třeba, abychom vše zrale uvážili. Je-li válka neodvratná, pak budu zajisté já první, jenž vám podám důkaz odvahy a uvidíte mne bít se v první řadě. (Slyšme!) Avšak dříve než se chopíme posledního prostředku, vyšetřeme, jsou-li přehmaty našich sousedů tak vážné, aby vyžadovaly s naší strany násil-

ného potlačení. Vyšetřeme, nedá-li se vše srovnati po dobrém. Zdá se mi, že jsme příliš nedůtkliví (řečník je přerušován), pravím ještě jednou: zdá se mi, že jsme příliš nedůtkliví (nikoli, nikoliv!). Je pravda, že se strhlo několik šarvátek na hranicích, avšak takové rvačky přiházejí se každodenně a ještě nikdy nevzbudily ani u nás, ani u našich sousedů pobouření tak všeobecného. Včerejší příhoda, jak vidím, nadmíru se zveličila, že se na ni hledí, jak se na ni hleděti nemá, a jsem si tím jist, že kdybychom se obrátili k našim sousedům ve vši zdvořilosti, i oni navzájem dali by nám s největší ochotou takové zadostučinění, jakého od nich právem žádati můžeme, a tím byla by zhoubná válka odvrácena.“

Po těch slovech propuklo shromáždění v neslýchaný hluk. Všichni mravenci mluvili najednou. Byl to řev, v němž nebylo rozuměti jedinému slovu. Konečně hluk se pozvolna utišil, a zase jiný mravenec vystoupil na řečníště, povel, aby bylo ticho, a jal se mluvit takto:

„Drazí občané! Miluji naši republiku zrovna tak, jako mravenec, kterého jste právě vyslechli. Ale miluji ji jinakým způsobem! Rád bych, abyste měli na paměti povinnosti, které vám ukládá národní hrdost (výborně!). Jsem rozhodným přítelem míru, a nechť padne kletba na mou hlavu, jestliže bych měl v úmyslu strhovati národ do války bez důvodu; ale zdaž je bez důvodu válka, pro niž se chceme právě rozhodnouti? My jsme sousedům neublížili, ale oni ženou nás k nejhoršímu, stále se opětujičímú drzými svými nájezdy! (Tak jest!) Reklo se vám, že by postačilo mírné dohodnutí, jež by vedlo k utvrzení vzájemného míru; avšak, víte-li, občané, co by znamenalo za dnešních okolností každé mírné dohodnutí s naší strany? V tom viděl by každý ponižující omluvu (všeobecné hnutí ve shromáždění), ano opakují: omluvu! Chcete, abychom poslali ke svým sousedům poselstvo s rozkazem, aby se jim omlouvalo? Řcete, chcete tomu?“

V té chvíli zatřásl sálem řev pochvaly. Mravenec, jenž byl mluvil pro mír, couval pomaloučku k jedněm dveřím a to tím rychleji, čím více se jeho protivník rozhňoval: za posledních slov jeho pochopil, že je čas zmizeti, což také učinil s největší rychlostí. Několik nejuživějších mravenců hnalo se za ním, aby ho rozsápalo na kusy.

„Měla jste pravdu,“ řekl jsem Kylce. „Řečník protivného mínění byl vyslechnut jen na oko. Je viděti, že zastánci násilných kroků mají zde iako vždycky velmi výhodnou úlohu vůči davům. Potřebují jen

hoditi mezi ně několik zvučných hesel, jako: čest republiky, cit národní hrdosti, slovo oprávněné pomsty vzhledem k neodčinitelné urážce a jiné věty toho druhu, aby zvítězili nad oněmi, kteří měli tolik odvahy, že se dovolávali smíru a chladné rozvahy. Vidím, že válka je neodvratná.“

„A jaký myslíte, že bude její výsledek?“

„Kdož to může říci? Válka jest věc čiré náhody. Naše tlupy jsou chrabré a četné, ale nepřátelé mají také chrabré, a pokud vím, mnohem četnější bojovníky nežli my. Myslím, že chtějí válce právě tak, jako my, ale čekají, abychom my jim ji vypověděli, aby mohli rozkřiknouti, že my jsme vlastně útočníky. Je to starý známý prostředek, jenž se vždycky dobře osvědčuje a který je vždycky dobrý.“

Tak, jak se věci utvářely po slovech druhého řečníka, bylo jisto, že zastánci opatného mínění jsou úplně potlačeni. Bylo věru velmi nebezpečno pronést slovo míru v okamžiku, kdy myslí všech byly tak značně pobouřeny. Stranici války měli většinu na své straně, a ačkoliv právě oni měli nésti všecku tíhu jejích následků, tož přece vrhali se do ní slepě a bez rozvahy jako pravědění chrousti, kteří jsou ze všech hmyzů nejhloupější.

„Vidíš, příteli cvrčku,“ pomyslně jsem si v duchu vracel se do svého pokojíku, „to je poučeníčko pro tebe, staneš-li se kdy králem mravenců. Aspoň nyní víš, jakým způsobem se ovládají davy. Několik bouřlivých rozmachů a posunů, pár nabubřelých vět, trochu prázdných, ale zvučných slov, několik stále se opakujících vět, nezapomínaje přitom užití je v náležitý čas a na patřičném místě v průvodu několika bouřlivých trylků a závěrečného neodolatelného akordu, a to je všecko. Nepodaří-li se ti pomoci toho všeho vésti celý národ za nos, pak nejsi rozumným cvrčkem, schopným vlády...“

* * *

Spal jsem málo té noci. V celém mraveništi jako by to kvasilo. V chodbách bylo neustále živo, a mravenci pobíhali s místa na místo. Shromažďovala se to patrně válečná armáda, aby byla ráno hotova vytrhnouti do pole.

Záhy na úsvitě byla již u mne Kylvka a pravila, vstupujíc ke mně:

„Naše čtyři chystají se právě k odchodu. Zvědové byli již dříve vypraveni, aby nabyli vědomosti o pohybech nepřítele.“

„A myslíte, že je nepřítel zpraven o výpravě, jež se právě proti němu chystá?“

„O tom není nejmenší pochyby. Má také své vyzvědače, a ti mu donesou zprávu o každém hnutí v naší říši.“

„A kolik bojovníků asi má celkem vaše válečná armáda?“

„Dva tisíce. Ale jakmile vnikne armáda do lesů, rozdělí se ve dvě. Jedna polovice zůstane vzadu jako záloha, a pouze tisíc vojáků vyběhe se polem proti nepříteli.“

„A ke které části vy se přidáte, Kylko?“

„Oh, což já! Já zůstanu zde. Můj věk mne zprošťuje každé činné služby!“

Mezitím přichvátalo k nám několik mravenců, kteří hovořili cosi s Kylkou.

„Mám vás požádati, abyste vojsko provázeli“ — děla nato Kylka.

„Snad abych převzal jejich velitelství . . . ?“

Kousl jsem se do rtů. Kylka pohlédla na mne všecca udivena. Vyzradil jsem takto bezděky své nejtajnější myšlenky.

„To ne,“ řekla mi nato, „ale abyste jim hrál cestou.“

„Hm, hml“

„Nelze, abyste se vymluvil . . . Počítá se s vámi, neboť můžete bojovníky svou hudbou značně povzbudit.“

„A to musím provázeti vojsko až na samé bojiště?“

„Bylo by to žádoucí. Ostatně nejste nijakým způsobem vázán, abyste sa činně zúčastnil bitvy samé. Můžete se během srážky držeti v pozadí za armádou.“

„A to by mi bylo také nejmilejší.“

Kylka byla vyvolána ven. Po malé chvíli vrátila se ke mně a řekla:

„Čekají nás. Čety dají se v nejbližším okamžiku na pochod.“

„Ale já jsem ještě nesnídal!“

„Nu, jen jděte, posnídáte na prvé zastávce. O tu věc bude postaráno!“

Nebylo zbytlí. Veden Kylkou ubíral jsem se tedy k jedné bráně mraveniště. Lhal bych, kdybych řekl, že mně bylo v tom okamžiku veselo. Netěšila mne dvakrát vyhlídka, jež se mně otvírala vzhledem k nastávajícímu válečnému ruchu. Arci nebyl jsem vázán zúčastniti se

činně bitvy. Avšak přece mohlo se státi, že v blízkosti vřavy boje budu obklíčen nepřitelem, zajat a možná i hanebně usmrcen.

Když jsem vyšel z mraveniště, byl jsem překvapen divadlem, které se tu naskytalo mým zrakům.

Nesčíslné tlupy mravenců stály tu shromážděny kolem dokola, čekajíce na znamení k odchodu.

Jakmile jsem se objevil, všechno utichlo; všichni otočili ke mně hlavy, byvše patrně zpraveni o úloze, jež mne mezi nimi očekává.

Vystoupil jsem vážně na vrchol mraveniště. Tam jsem stanul, abych se sebrala vpravil do nastávajících poměrů. Nastávala mně úloha působiti k povzbuzení vlasteneckých citů svého posluchačstva, na vzpružení jeho chrabosti. Měl jsem rozvésti bojovnost svojí hudbou, která, jak se tvrdí, je schopna vyjádřiti co nejlépe všechny city naší duše, mnohem lépe než mluvené slovo. — Učinil jsem to.

Zdálo se, že jsem úloze své plnou měrou dostál, neboť v řadách mravenců propuklo jásavé nadšení, a se všech stran ozývalo se volání: „Ať žije cvrček!“ Poněvadž nikdo proti tomu se neozval, soudil jsem, že je to dobrým znamením pro budoucnost. Vždyť konečně tato válka mohla usplňovati můj nejtajnější záměr; nebželoť nyní o nic jiného, nežli býti bdělým, těžiti z příležitosti a zaonačiti věci tak, aby dopadly v můj prospěch. Nic jiného mně nezbývalo nežli držeti se toho svého programu.

* * *

Nyní byl jsem požádán, abych se postavil v čelo armády, což jsem také bez odkladu učinil, jsa pevně odhodlán ucouvnouti pod jakoukoliv záminkou a pustiti veškeré čety před sebe, až bychom se přibližovali k nepříteli. Myslil jsem si, že všeobecný zájem toho žádá, abych nevystavil zbytečně vratké náhodě svůj život, od něhož snad příště velmi mnoho záviselo.

Všecek oddán myšlenkám, zanotoval jsem válečný pochod. Mravenci, seřazení ve čtyři tlupy, potichu mne následovali.

Záhy dorazili jsme na kraj lesa. Tam vojsko stanulo, aby pojedlo. Téměř všichni mravenci nesli si v čelistích nějaký kus potravy. Kylka na mne nezapomněla. Tu vidím, jak se blíží ke mně dva vojáci, vlekouce namáhavě velký kus cukru, určeného pro mne. Blahořečil jsem v duchu

své staré přítelkyni a pustil jsem se s chutí do toho, co mně bylo nabídnuto. Pojída je naslouchal jsem bezděky řečem, které se tu vedly.

Zejména pak byla má pozornost upoutána rozhovorem mezi jedním starým mravencem a mladistvým ještě nováčkem.

Prvý mravenec zažil již jednu výpravu proti černým mravencům a hovořil s důrazem, k jakému opravňuje jenom stáří a značná zkušenost.

„Koukej, kamaráde,“ hovořil mravenec, „ne že bych snad nadsazoval proti našim náčelníkům, avšak tahle ta věc nezdá se mně býti dobrého počátku a bojím se, aby nedopadla zle. Tak hned, abych se zmínil o jedné věci: tušil jsi včera, že dnes ráno vytrhneme do pole? Slyšel to kdo, aby takovým způsobem hnalo se vojsko do boje beze všeho rozmyslu, beze všech příprav, beze všech spojenců, ač bylo velmi snadno získati leckde spojence v náš prospěch! A potom, náš pochod je zcela dobrodružný. Nevíme ani, kdy, kde a jak se setkáme s nepřitelem. Vůdcové naši sice tvrdí, že mají velkolepý plán — avšak ať mně noha upadne, jsou-li si vědomi toho plánu lépe než já. Říkají také, že vypravili vyzvědače. Rci mi, viděl jsi je odcházeti? Já jsem aspoň neviděl nic a přece potloukal jsem se celou noc po mraveništi. A dám si ještě jednu nohu užít, jestliže se stalo něco podobného, jak nám chtějí všichni namluvíti.“

„Tedy myslíš, starý kamaráde Fuku, že se nevrhneme přímou cestou do nepřátelského mraveniště?“

„O, co tě to napadá! Což si myslíš, nezkušený chlapečku, že se někdo dá pobít proto, aby ses ty pokryl slávou? Máme co činiti se statným nepřitelem a bude nám užítí všech prostředků, abychom dospěli svého cíle. S černými mravenci nestýkáme se ponejprv, a už tehdy dalo nám dosti krušné práce, abychom nad nimi zvítězili. Ale s tím nedá se dnešní náš případ ani zdaleka srovnati.“

„Vidíš všechno tuze černě, můj milý; a naše chrabrost, což to není nic, což jsme o ní nepodali tolik důkazů?“

„Ovšem, chrabrost je pěkná věc, zajisté, ale co je po vši chrabrosti, má-li kdo špatné vůdce. A my je máme, vidím to zcela zřejmě.“

„Ty to vidíš! Takoví jsou všichni staří! Patrně tě mrzí, že ty nás nevedeš, pak by to šlo líp!“

„Inu, jak pravím, mládež, mládež: domyšlivá, nerozvázná, o ničem nepochybující. Však to uvidíte, uvidíte!“

„Ano, to uvidíme. Podívejte se jen, jak je v lese ticho. Po nepříteli nikde ani stopy. Sázím se, že ho překvapíme a že s ním budeme hotoví dříve, než se toho kdo nadá.“

„Ah! Vy si to myslíte, vojáčku?“

„Ne já sám, každý je o tom pevně přesvědčen ve vojště.“

„A právě to je to neštěstí! Já naopak mám strach, abychom sami nebyli překvapeni a to co nejdříve.“

„I jděte mně k šipku, nešťastný proroku. Koukejte jen, tamhle se již vracejí naši vyzvědači, a vy jste řekl, že žádní nebyli vypraveni.“

V té chvíli rozneslo se vojskem, že vyzvědači vyšetřili les a že v něm nenalezli nic podezřelého. Zahlédli prý arci nepatrnou tlupu nepřátel, ale to prý jen zcela náhodou, a tlupa tato prý neměla nic rychlejšího na starosti, než vzítí před nimi horempádem nohy na ramena.

Starý Fuk potřásl hlavou; ale poněvadž v tom okamžiku byl rozkaz k dalšímu pochodu, neslyšel jsem pokračování dalších jeho úvah.

* * *

Jak byla již dříve Kylka řekla, stanuly dva pluky ze čtyř, tvořících celou armádu, na pokraji lesa. — Druhé dva pluky, mající asi tisíc bojovníků, vstoupily do houštiny, pokračující v dalším pochodu.

Les na tom místě sestával z různého stromoví, mezi nímž však převládaly buky. Holá nebo jen místy mechem porostlá půda nekladla pochodu valných překážek; proto ubírali jsme se dosti rychle kupředu. Držel jsem se v čele armády, vyhrávaje neustále válečný pochod, jež jsem byl při odchodu zanotoval. Pozvolna však uvolňoval jsem v kroku zůstávaje pozadu, až se oba pluky octly přede mnou.

Kolem dokola vládlo stále ničím nerušené ticho, a pouze mé vítězné fanfáry budily ozvěnu v mlčícím okolí.

Postupovali jsme tak dosti dlouho, ale po nepříteli nikde ani sledu. „Což by měl snad mladý voják pravdu,“ tázal jsem se v duchu, „a starý zkušený Fuk tlachal tedy naplano?“ Byl bych tomu dal málem za pravdu.

Vtom dospěli jsme úvozu. Bylo to patrně pokračování téhož úvozu, o němž jsem se již dříve několikrát zmínil. Byl na tom místě dosti široký — s příkrými svahy po obou stranách. Měli-li jsme jej překročiti,

„Řekněte jim tam, ať nám jdou rychle na pomoc — je s námi zle!“
(Str. 163.)

bylo nutno, abychom nejprve sestoupili dolů po svahu na naší straně a potom slezli zase svah na druhé straně se zvedající.

A právě ten zdál se mně býti velmi strmý, s týmž přečnívajícím okrajem na vrchole, jenž mně několik dní předtím o něco níže sloužil za ochranu v bouři. Dále za úvozem rovněž nebylo nikde po nepříteli ani potuchy. Starý veterán Fuk, jenž se náhodou octl v mé blízkosti, navrhl mým spolubojovníkům, aby vylezli na strom a vyšetřili lesní podrost v krajině, prostírající se před námi; ale vysmáli se mu pro jeho opatrnost, a milý Fuk musil se podříditi všeobecnému mínění.

Oba pluky mravenců pustily se tedy dolů po prvním svahu — hrnouce se jako dvojité bystřina. V okamžiku byl úvoz na dně plný hustě seřazených jejich šiků.

Já zůstal jsem státi na výši nad úvozem, odkud bylo lze viděti po celé cestě, již se mravenci ubírali, a čekal jsem, až přejdou, abych potom se pustil za nimi.

Také vzestup po protilehlém svahu byl podniknut bez dalšího meškání, a záhy celá armáda byla vecpána pod přečnívajícím okraj, o němž jsem se právě zmínil.

Mravencům strmá ta cesta nebyla ovšem pražádnou překážkou, a byli by ji záhy překonali, avšak dostavše se až k vrchu, byli donuceni stanouti před jakousi hrází hustého vřesoviště, jehož kořínky, visíce dolů, tvořily nepřekročitelnou hradbu jejich šplhačské obratnosti.

V řadách mravenců zavládl jistý zmatek zaviněný střemhlavým sestupem těch, kteří byli v předních řadách a kteří seznali, že se nedostanou dále.

Se svého vyvýšeného místa zablhl jsem jakýsi výmol ve strmém úbočí, jímž bylo lze se dostat na druhou stranu bez velké potíže, ale ovšem jen tak, že cestou tou budou se ubíratí jeden za druhým v řadě dosti úzké.

Právě jsem se chystal upozornit mravence na průsmyk, když jej již sami zpozorovali; bez váhání pustili se tamtudy, volajíce jedni na druhé, aby jich následovali.

Armáda tedy stanula, a úzká řada mravenců, podobná černému pruhu, pustila se do výmolu, který jim poskytoval cesty velmi těsné a nevalně široké.

Během půl hodiny zdálo se mně, že jich prošlo tímto způsobem čtyři až pět set, totiž jedva polovic veškerého vojska.

Vtom však proud v soutěsce se zastavil, i upozoroval jsem, že v davu zavládl jistý zmatek. V příští nato chvíli jsem viděl zcela zřejmě, že mravenci, kteří se dostali nahoru — padali zase na hlavy těch, kteří šli za nimi.

Co bylo příčinou té zvláštní nehody? — Vysvětlení záhy se dostavilo.

Zatím co řady nejbližší výmolu spěchaly seznat příčinu přerušného pochodu, upozoroval jsem najednou, že vrchol planiny, ohraničené houštinou vřesu, hemžl se mravenci. Mravenci ti zápasili velmi prudce s oněmi, kteří se již dostali nahoru, srážejíce je nazpátek do údolu, v němž se tísnily ostatní řady vojska, jemuž dosud nepodařilo se dostat se nahoru. Padli jsme patrně do zálohy a náš předvoj byl roztržen na dvě.

S planiny nahoře dozníval k mému sluchu temný hluk. Rozpoutal se tam patrně boj, ale já, stoje poněkud níže, nemohl jsem určitě vidět, co se to tam děje. —

Přemnoho mravenců pokusilo se nanovo proniknouti výmolem, ale nepodařilo se jim to. Jistě byla tam jakási překážka, o níž se třástilo jejich úsilí.

Mravenci, kteří spadli dolů s vřesoviště, byli ihned obklopeni a zahrnuti otázkami, a zprávy jejich byly asi podle všeho ohromující, neboť v celé armádě zavládlo nato velmi živé hnutí.

Mravenci jako posedlí drali se vzhůru po kolmé stěně, k níž byli přitlačeni, ale hned nato řítili se opět střemhlav dolů jedni přes druhé, nemohouce nic svěsti s nepřístupným vřesovištěm.

Sledoval jsem s živou účastí výjev, a neušla mně žádná podrobnost. Však tu byla má pozornost upoutána s jiné strany.

Rekl jsem již, že se svého místa měl jsem rozhled na značnou část úvozu, který zde právě zahýbal tak, že jsem viděl dosti daleko na obě strany. Vidím tedy, že po levici objevila se v úvoze četa mravenců, kteří se blížili v dobrém pořádku s největší rychlostí.

Zároveň druhá, neméně četná tlupa objevila se po pravici. Vyklíkl jsem pronikavě, abych upozornil našince na nebezpečí, které je ohrožovalo, a dával jsem jim znamení, aby ustoupili ke mně, ale mra-

venci, zabráni neúspěšnou snahou vzestupu, buď mne neviděli anebo mi nerozuměli.

Zatím oba šiky, proti sobě se pohybující, přibližovaly se víc a více. Nebylo již lze nepozorovati jich.

I vidím tu, jak naši vojáci opouštějí kolmou stěnu, proti níž se tříštilo všechno jejich úsilí, snaží se sebratí chladnou rozvahu vůči očitému nepříteli a jak se jemu staví čelem v čelo.

Byli okamžitě odhodláni. Seřadili se bez odkladu ve dva šiky, vyčkávající odhodlaně útok nepřátelských řad.

V příštím okamžiku rozpoutal se před mými zraky vražedný boj. Přátelé i nepřátelé byli téhož plemene, a v boji druh proti druhu smísila se obě vojska tak, že naskytla se mi bezděky otázka, jak se navzájem rozeznávají.

O výsledku boje nebylo pochybnosti. Oba šiky nepřátelské skládaly se každý z několika tisíc vojáků. Bylo zhola nemožné, aby našinci, zeslabení o dobrých pět set bojovníků, mohli vydržeti dlouho tak nerovný zápas; musili podlehnouti přes veškerý chrabřý svůj odpor, jež kladli nepříteli. Vřava boje v úvoze přehlušila nyní bojovný ruch, jež bylo slyšeti předtím nahoře na planině. Nevěděl jsem, pokračuje-li tam boj dále, nebo je-li již dobojován.

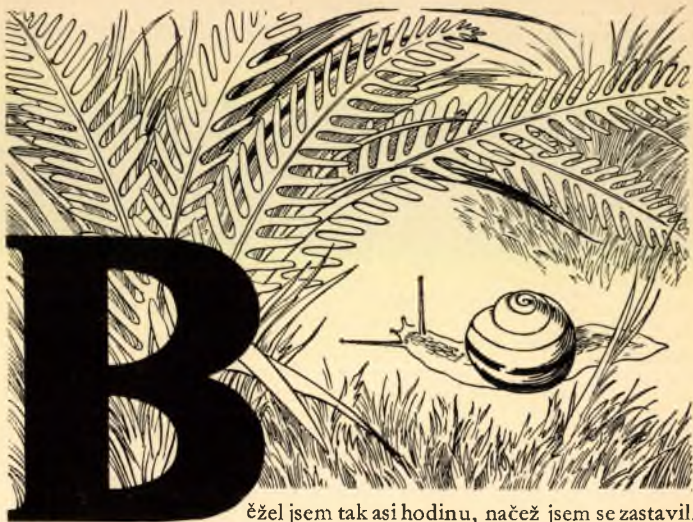
Tak se zápasilo na obou stranách s neslýchanou zarputilostí, když tu vidím, že běží ke mně jeden mravenec, jenž byl patrně jedním z našinců; a ten mi řekl jedva dechu popadaje:

„Zčerstva, cvrčku, běžte zpravit naši zálohu, která zůstala na kraji lesa. Vy dovedete utíkat mnohem rychleji, než já. Rekněte jim tam, ať nám jdou rychle na pomoc — je s námi zle!“

Po těch slovech mne mravenec opustil, vraceje se opětně do boje.

Já tedy opouštěje krvavé bojiště, kdež jsem nemohl nijak prospěti svým přátelům, pustil jsem se tím směrem, kde byla zůstavena naše záloha.

Běžel jsem tak asi hodinu, načež jsem se zastavil. Mýtina nemohla být již daleko, ba zdálo se mi, že bych měl být vlastně již u ní.

Poněvadž jsem byl provázen předtím mravenci, nenapadlo mne, abych si zapamatoval bedlivěji cestu. Nemohl jsem tušit, že ji budu konati jednou sám, bez mravenců . . .

Najednou octl jsem se na místě, kde rostly samé jedle.

Byl jsem si jist, že ráno jsme se tou končinou neubírali.

Nemohl jsem se již mýlit, zabloudil jsem. V úzkostlivém zmatku zpozoroval jsem opodál hlemýžď, který se ploužil zvolna po mechu; zamířil jsem kvapně k němu, tázaje se ho, nemohl-li by mi naznačiti, kde se nalézá naše mraveniště; avšak při prvních mých slovech vklouzl milý strašpytel do své skořápky a již z ní nevylezl.

Co dělat? Jedlový les nezdál se mi být příliš dlouhý, avšak nevěděl jsem, kterým směrem bych se měl pustit, abych se dostal na pravou

cestu. Měl jsem se dáti napravo či nalevo? Napínal jsem všechny svoje smysly, však nadarmo.

Pustil jsem se tedy nazdařbůh nalevo. Setkal jsem se s různými hmyzy, ale ti nemohli mi též dáti určité zprávy. Někteří z nich nevěděli dokonce ani, že je v okolí nějaké mraveniště; jiní zase je znali, ale zprávy jejich byly velmi nejasné a odporovaly si navzájem. A ještě jiní tázali se mne, které to mraveniště myslím, poněvadž vědí o dvou mraveništích v lese. K řasul to jsem věděl také; i vysvětloval jsem jim, že mraveniště, které hledám, nalézá se na mýtině pode dvěma buky. Nato mi bylo řečeno, že obě mraveniště jsou na mýtině, ale toho, je-li některé z nich pod buky, že prý si nepovšimli. Tak posléze po dlouhém bloudění a doptávání se byl jsem tak šťasten, že jsem se setkal s jedním zavírákem. Vylíčil jsem mu své rozpaky a zpravil jsem ho také o příčině, jež mne pudila k tomu, abych se octl co nejdříve na pravé cestě. Zavírák nejen že mi cestu naznačil, ale nabídl se mi, že mne kousek doprovodí; poněvadž však milý brouk nemohl kráčet tak rychle, jako já a že mi cestu co nejpresněji popsal, poděkoval jsem se mu za jeho laskavost, pustiv se co nejrychleji dále v pevně důvěře, že tentokráte dojdu správně svého cíle.

* * *

Nastávala již noc, když všecek unaven dostihl jsem mýtiny. Rozhlédl jsem se kvapně kolem a přesvědčiv se, že jsem na pravém místě, kvapil jsem tam, kde jsme se byli ráno zastavili. Pochopíte snadno, že jsem neměl příliš naděje nalézt zde hledanou zálohu. Chápal jsem rovněž důsledky, jež mohlo mítí mé opoždění, poněvadž poselství mé, k němuž jsem byl vyzván, bylo nemalé důležitosti.

Zbloudiv tak žalostně, nemohl jsem zpravití zavčas naši zálohu o tom, co se děje na bojišti, pročezani záloha nemohla zasáhnouti účinně do boje, a tak bylo se co báti, aby náš předvoj nebyl docela zničen.

Pomyšlení, že jsem já byl toho všeho bezděčnou příčinou, naplňovalo mne opravdovou lítostí.

Proč mne jen nenapadlo vzítí mravence, jenž na mne vložil vyslanec ten úkol, na záda? Ten by mne byl vedl, ale jak to už tak v životě bývá, nikdo si hned na vše nevzpomene; byl jsem jako bezhlavý a vydal

jsem se na cestu bez prodlení, nepřemýšleje o tom, že bych mohl zabloudit, a to tím spíše, poněvadž jsem se v lese pranic nevyznal. Tak stalo se skutkem, nač si nikdo nepomyslí.

Konečně dostal jsem se na ono místo, kde ráno se obě armády rozešly, a kde prodlévati měla záloha.

Nebylo zde živé duše. . .

Nezbylo mi tudíž nic jiného, než odebrati se do mraveniště, což jsem také bez odkladu učinil.

Mravenci právě uzavírali brány, když jsem se u jedné objevil. Strážé jako by byly nemálo překvapeny, vidouce mne samotna. Prvním mým slovem bylo, že jsem se tázal po zprávách z bojiště. Mravenci nevěděli nic a očekávali, že se dovědí něčeho ode mne. Řekli mi, že jsou nemálo znepokojeni o osud celé výpravy. Pověděl jsem jim několika slovy, co jsem věděl, a v okamžiku nato bylo celé mraveniště vzhůru.

Musil jsem pětkrát po sobě opakovati svou řeč a byl jsem zaveden do velkého sálu, kdež se mělo dále o věci uvažovati.

Tam dostoupil všeobecný zmatek svého vrchołu, jak každý velmi snadno pochopí. O osudu armády kolovaly nejružnější domněnky. Každý snažil se uplatniti své mínění, a povstal hluk a šum jako v opravdovém úle. Všeobecně mělo se za to, že boj trval snad až do noci a že armáda v tomto okamžiku je asi na zpátečním pochodu do města. Je na útěku? Či je vítězem? Děje se ústup v dobrém pořádku, či armáda utíká na hlavu poražena? O všem tom nebylo žádných zpráv. Někteří mravenci navrhovali vypraviti zvláštní posly, aby přinesli o věci věrohodné zprávy; jiní naproti tomu, a těch byla většina, mínili, že bude lépe sečkáti, poněvadž již na tom pranic nezáleží, nabudou-li povědomostí o výsledku boje dříve či později. Bude-li vojsko poraženo, dovědí se to dosti brzo, a bylo-li vítězem, vrátí se rovněž co nejdříve celá výprava. V každém pak případě nedá se nic činiti až ráno. Bude tudíž nejlepší, sečká-li se do té doby.

Mínění to nabylo vrchu.

Pátral jsem po Kylece, ale nikdo mi nemohl říci, kde by byla. Když jsem něco málo pojeďl, čehož jsem měl největší potřebu, neboť jsem umíral hladem, odebral jsem se posléze do svého pokojku, abych se poněkud zotavil ze své únavy a vyčkal, jak všecko dopadne.

Usnul jsem tvrdě a hluboce.

Kolem půlnoci povstal u mých dveří jakýsi hluk a probudil mne. Slyšel jsem zřetelně, jak na mne kdosi potichu volá. Odšinuul jsem jednu z příček, uzavírajících pokojík, a vidím, že to vstupuje ke mně Kylka; měla vzezření velmi starostlivé.

Zavřela za sebou s největší opatrností dveře a přistoupivši ke mně zahovořila potichu:

„Cvrčku, přicházím vám dát výstrahu, neboť váš život je zde ohrožen. Musíte bez odkladu prchnouti.“

Slova tato probírala mne docela z dřímoty.

„Jakže, co to pravíte?“ vzkřikl jsem; „můj život že jest v nebezpečí?“

„Ano.“

„A proč?“

„Jen poslyšte: víte, že předvoj náš byl téměř docela zahluzen. Strašlivá ta rána vysvětluje se pouze tím, že záloha přišla pozdě, poněvadž nebyla včas o celé věci zpravena. A byl jste to právě vy, jenž jste byl vyzván důležité ono poselství vykonati. Ale dostál jste své úloze špatně. Jste všeobecně obviňován, že jste se dopustil zrady.“

„Já, zrady! Vždyť přece víte, Kylko, velmi dobře, že jsem v lese zabloudil. Prohlásil jsem to veřejně a netajil jsem se tím.“

„Ano, to povídáte vy; a já velmi ráda věřím vašim slovům, avšak ostatní obyvatelstvo našeho města je na neštěstí zcela opačného mínění. Opakuji ještě jednou: jste v podezření, že jste se dopustil zrady.“

„Ale tomu není tak, Kylko! Rekl jsem pravdoucí pravdu. Budu se hájiti.“

„Nechť vás to ani nenapadá, cvrčku; všechno je proti vám pobouřeno, a nikdo nebude dbáti vašeho vysvětlení. Což lze žádati na rozvážném davu, aby se podřídil rozumným důvodům? Něco podobného bylo by jen tehdy možné, kdyby vás chtěli pohnati před soud. Ale na to nyní nikdo nemyslí. Chtějí vás usmrtiti, a je to hotovo.“

„Rád bych věru věděl, kdo mne z něčeho podobného obvinil.“

„Ah! To se neptejte. Máte tu nepřátele. Jen si vzpomeňte na to, co jsem vám již jednou řekla.“

„Ovšem, ovšem, již vím. Narážíte na příhodu s prskavcem. Aby čas vzal tu hanebnou šelmu, při jejímž setkání jsem byl sveden k onomu

prozluklému výkřiku! Není ponejprv, co jsem pro svou bezděčnou upřímnost v takových rozpacích. Co nyní činiti?“

„Prchnouti. Již jsem vám to jednou řekla.“

„Prchnouti, to je velmi pěkné, ale snáze se to, myslím, řekne, než provede. Osvětlení vašeho města obrací se nyní v můj neprospěch. Jakmile se ukáží v ulicích. . .“

„Jakmile se ukážete v ulicích, jste synem smrti. Ulice jsou plny mravenců, a můžete jejich ruch slyšet i až zde. Všichni vespěchu ukrývají vejce, larvy i kukly, dopravující je do nižších pater pro případ nepřátelského nájezdu. Posádky u bran jsou zesíleny, brány pak samy jsou pevně uzavřeny, poněvadž se očekává nepřátelské obléhání; tou cestou není vám lze prchnouti.“

„Jsem tedy ztracen.“

„To ještě ne tak naprosto, zbývá vám jediná cesta. . .“

„A ta je? Povězte mi to rychle.“

„Dovedete přece rýti v zemi?“

„V hlíně ovšem, ale nikoli ve dřevě, a my zde jsme přece na starém pařezu.“

„To je pravda, ale šťastnou náhodou je váš pokojík na nejkrajnějších hranicích mraveniště.“

„Budete-li rýti vodorovně ve stěně proti dveřím, octnete se v neporušené a námi nedotčené končině. Tam v zemi nejsou již žádné naše ulice.“

„Jaké to štěstí! To se tedy dám ihned do díla. A vy mne budete provázeti, Kylko?“

„To není možné. Kdybych tu nebyla, až poznají, že jste uprchl, obvinili by mne okamžitě jako vaši spoluvinici, a tím by můj osud byl rozhodnut.“

„Ale já tam pod zemí zabloudím!“

„Nezabloudíte, musíte se řídit přesně podle pokynů, které vám dám, a tak se dostanete odtud beze všech potíží.“

„Nuže rychle, mluvte.“

„Budete hrabati chodbu vodorovně směrem proti těmto dveřím, až se dostanete za hranice mraveniště, totiž až proniknete naznačeným směrem patnáctkrát až dvacetkrát tak daleko, jako je délka vašeho těla, což budete moci velmi snadno odhadnouti, obrátíte se potom směrem

do výše. Na ten způsob není možné, abyste se nedostal na povrch půdy. Musíte však zařídit věc tak, abyste se tam nedostal dříve než příští noci.“

„Oh! Tolik času budu jistě potřebovat k celé té práci. A což, nebudu snad na té cestě pronásledován?“

„Tomu dá se lehce vyhnouti. Odhazujte jen hlínu za sebe, jak budete postupovati. Stopy pak, které by zde po vás zůstaly, odstraním já sama. Bude se myslít, že jste unikl některou branou, a mravenci vás budou hledati zvenčí kolem mraveniště.“

„A co potom, když se dostanu ven příští noci. . .“

„Nu, to vezmete rychle nohy na ramena. . .“

„Zabloudím, opět zabloudím!“

„Zavolejte potichu na mne, já zařídím věc tak, abych byla na blízku.“

„Nuže sbohem, Kylko, či lépe řečeno, nashledanou. Buďte ujištěna mou nejvřelejší vděčností.“

„Již je dobře! Nechte planých slov a chopte se rychle díla. Mravenci mohou sem vraziti, ani se nenadějeme.“

„Oh! ještě jedno slovo! A což, dostanu-li se na nějaký kámen?“

„To je vaše věc. Obejděte jej, ale přitom mějte stále na zřeteli, abyste udržel dobrý směr.“

„Pokusím se o to.“

Po těch slovech jal jsem se rýti v hlíně před sebou. Země nebyla tu příliš ztvrdlá, a zakrátko vnikl jsem do ní na dvě délky svého těla.

Vykutanou hlínu hrabal jsem za sebou, a Kylka ucpala horlivě otvor, jež jsem učinil, aby takto odstranila všechny stopy mého útěku.

„Šťastnou cestu,“ vzkřikla na mne ještě v posledním okamžiku, „a zítra nashledanou!“

yl jsem pohřben v dosti značné hloubce pod zemí v čiročiré tmě a ponechán úplně sobě samému.

Běželo o to prorývat se stále přímým směrem a přitom nevybočiti na žádnou stranu.

Pustil jsem se s chutí do díla, maje na zřeteli, abych se udržoval v náležitém směru. Nebyla to tak příliš snadná věc. Každý si snadno představí, že není žádná hračka zachovávat určitý směr v úplné tmě.

Jak jsem hlinu vyhrabával, tak jsem ji zase odhraboval za sebe, čímž se stalo, že dílo mé netvořilo chodby v pravém slova smyslu, ale že jsem stále vřel v těsném sklípku, se všech stran uzavřeném. Nebylo mi lze kráčet dozadu, poněvadž jsem se nemohl ani otočiti. Musil jsem se brátí stále kupředu a měl jsem nejvíce strachu před tím, abych nenarazil na nějaký kámen, jenž by mne přinutil odchýlit se od prvotního směru. Tak byl bych býval mohl lehce zbloudit a ztratit směr octnouti se v mraveništi, odkudž jsem přchal.

Při té práci, vykonávané kusadly i předními nohama, oddával jsem se dosti chmurným myšlenkám.

„Hle, cvrčku, takový je konec všech tvých ctižádostivých snů. Jsi přinucen utíkat jako zločinec z města, nad nímž jsi hodlal jednoho dne převzít vládu! Tak dopadla všechna tvá vítězosláva u národa, jenž před krátkým ještě časem tě pozdravoval jásavým voláním a jenž nyní nemá pro tebe nic jiného než nejužravější kletby! Všecka sláva polní tráva, v takové konce se obrací! Úspěchy dobyté na veřejnosti! A co bylo vlastně příčinou toho smutného úpadku? Pouhopouhý nerozvážený výkřik a zcela náhodný sběh okolností. . . Vidíš, bylo ti potřebí pronášeti se pochvalně o výkonech toho prožluklého prskavce? Nebylo ti přece pranic po tom sprostákovi, pro kterého jsi sobě udělal tolik nepřátel, mstících se nyní na tobě. Kdy konečně nabudeš rozumu, aby ses nedal vždycky ovládati prvním dojmem? Avšak buď tomu jakkoliv, máš již po krk těch dobrodružství. Vyvázneš-li se zdravou kůží z téhle nesnáze, v níž právě vězíš až po krk, uchýlíš se někam do zátíší, abys trávil zbývající dny svého života v klidu a pokoji, stranou všeho veřejného života. Vždyť konečně ani nejsi k podobným věcem. Nechej ten šalebný svět s jeho ruchem a hamižným shonem. Vždyť právě štěstí dá se nalézt všude, aniž je ti potřebí pachtiti se za ním po horách a dolech; záleží v tom, aby ses spokojil s málem a našel náležitou míru ve svých potřebách a životních požadavcích. Máš přece těch potřeb tak málo. Čas, který ti zbude, věnuješ pěstování krásného umění a pozorování rozkošné naší přírody. Ejhle, toť jsou ony věci, k nimž má směřovati všechna tvá ctižádost.“

Uplynulo několik hodin v horlivé práci. . . Zdálo se mi, že jsem se neodchýlil od náležitého směru, avšak přece počalo mi býti jak náleží úzko v podzemním mém sklípku. Ačkoliv jsem se snažil, seč jsem byl, nemohl jsem přece stlačit vyhrabanou hlínu za sebe tak, aby vyplnila úplně místo, z něhož byla vybrána, a tím se stalo, že jsem se cítil stále víc a více tísněn. Ostatně vše pokračovalo k mé spokojenosti. Na štěstí nenarazil jsem dosud na žádný kámen ani na nepřekročitelnou překážku.

Maje za to, že jsem pracoval již dosti daleko ve směru vodorovném a že jsem se již dostal z okresu mraveniště, zahrnul jsem vzhůru směrem kolmým. Ale dříve než bych v tomto směru pokračoval, uznal jsem za

dobré ustati na chvíli, jednak abych vyčkal, až uplyne den, poněvadž teprve v noci jsem se měl objevili na povrchu, jednak abych si odpocíchl.

Pociťoval jsem již pořádný hlad, ale za těchto okolností nebylo ovšem o jídle ani řeči. I řekl jsem si odhodlaně:

„Spěme; kdo spí, jako by jedl.“

Poté jsem klidně usnul.

* * *

Spal jsem hezky dlouho. Spánek mě posilnil, a probudiv se, chopil jsem se chutě další práce. Záhy se mi zdálo, že jsem v měkčí hlíně, což mi bylo předzvěstí brzkého osvobození. A v příští nato chvíli byl jsem nahoře. Právě se smrákalo.

Mraveniště zvedalo se opodál, pochmurné a mlčenlivé jak onoho večera, kdy jsem se dostal do něho ponejprv.

„Kylko,“ zavolal jsem potichu, „Kylko!“

Čekal jsem chvíli.

„Kylko!“ zvolal jsem nanovo poněkud hlasitěji.

A tu pozoroval jsem v temnotě mravence, jenž ke mně potichu se přibližoval. Měl pouze jedno tykadlo. Byla to Kylka.

„To jste vy, cvrčku?“ řekla mi. „Všecko je kolem dokola bezpečno; rychle vylezte a vklouzněte opatrně tamhle do té houštiny, já přijdu za vámi.“

Zachoval jsem se podle jejího návodu. Připojila se ke mně záhy nato v houštině vřesu, jež mi skýtala zatím dostatečně přístřeší.

„Nu, tak vidíte, zdrav jste vyvázl,“ zahovořila Kylka. „Podzemní vaše cesta prošla tedy zcela dobře!“

„O zajisté, výborně,“ já nato, „avšak umírám hladem.“

„To jsem předvídala, tuhle vám nesu s sebou kus cukru. Můžete se najísti.“

Pospíšil jsem si, abych použil její laskavosti. Zatím co jsem jedl, vypravovala mi Kylka, co se událo během dne v mraveništi. Byl prý nejvyšší čas, že jsem svůj pokojík opustil; malou chvíli po mém útěku přihrnuli prý se mravenci houfně k mé jizbici, neboť moji nepřátelé zatím roznesli po všem městě zprávu o mé domnělé zradě. Měli

prý nemalý vztek, když našli můj pokojík prázdný. Na štěstí však nepřípadli na to, jakým způsobem jsem odtud vyvázl. Hledali mne po všech koutech mraveniště i v jeho okolí; posléze prý umdleni právě zažitými námahami válečnými upustili od mého dalšího pronásledování, až konečně velmi vážné okolnosti odvrátily ode mne všeobecnou pozornost úplně.

* * *

A věru byly to velmi vážné události, které mravence zaměstnávaly. Dověděl jsem se, že předvoj jejich byl úplně roztrfěn a téměř docela zahluzen; záloha jejich překvapena tím, že nedostala od předvoje žádných zpráv, pustila prý se po poledni za ním; po dosti dlouhém pochodu prý setkala se s několika uprchlíky, kteří ji zpravili o tom, co se v úvoze událo. Rozvažovali prý o tom, co mají počítí, ale zatím i je přepadla nepřátelská armáda, sevřela se všech stran a rozprášila právě tak jako předvoj. Jen několik málo mravenců, celkem prý asi padesát, vyvázlo ze všeobecné zkázy a dostalo se zpět do mraveniště, když bylo bloudilo téměř celou noc v lese.

„Druhého dne,“ pokračovala Kylka, „vypravila se proti nepříteli z mraveniště druhá, daleko silnější armáda nežli včerejšího dne. Bojovali celý den bez rozhodného výsledku, až naši byli nuceni opustiti bojiště. Ztráty na obou stranách jsou ohromné. Tak se má věc této chvíle.“

„A co zítra, bude se pokračovati v boji?“ zeptal jsem se.

„Beze vši pochyby,“ odvětila Kylka.

„A jak to všechno skončí?“

„Bojím se velice, aby to pro nás nedopadlo zle. Podle zprávy jedné z mých přítelkyň, která se zúčastnila posledního boje, bylo prý to hrozné vraždění. Našinci prý se bili s neobyčejnou chabrostí. Ale nepřátelé měli neobyčejnou převahu. Co chvíle přicházely jim nové pluky na pomoc. Zdálo se, že se vynořují ze země, že padají se stromů a že v prázdném slova smyslu přší na všech stranách.“

„Pokud jde o mne, trvám, že bude pro mne nejlépe, když vezmu odtud co nejrychleji nohy na ramena. Co vy o tom soudíte, Kylko?“

„Jsem téhož mínění, milý příteli.“

„Nemohu vám tedy býti nijak prospěšným?“

„Opravdu nijak.“

„Tedy půjdu. Snad mne kousek cesty doprovodíte?“

„Ano. Dovedu vás až k úvozu, kde již budete mimo všechno nebezpečí.“

„Přijímám s radostí, neboť by bylo dosti možné, že bych ještě jednou v lese zabloudil. Ať kat spere ten prozluklý les!“

„Pouze mýtinou budete nucen jíti sám. Dost možná, že bychom se tu setkali s některými zpozdivšími se našinci, a když by mne viděli ve vaší společnosti, pochopíte...“

„Zajisté, chápu velmi dobře. Můžete tedy jíti opodál za mnou.“

„Zaonačme to ještě lépe. Vidíte tamhle ten bílý peň, osvětlený měsícem? Je to bříza. Více podobných stromů v okolí není. Zaměřte k ní a čekejte u ní na mne; tam se k vám opětně připojím.“

„Tedy dobrá, ujednáno,“ schválil jsem Kylčín plán.

Bez prodlení vydal jsem se naznačeným směrem, vyhýbaje se příliš odkrytým a měsícem osvětleným místům v lese.

Cestou měl jsem příležitost přesvědčiti se, že opatrnost Kylčina nebyla zbytečná. Setkalť jsem se vskutku s jedním mravencem. V mraveništi se tedy záhy dověděl, že se potloukám v jeho okolí. Z toho však již nevyplývalo pro mne žádné nebezpečí, neboť nedalo se očekávat, že by mravenci pustili se v noci za mnou. Měli by tu velmi malou naději, že mne dohoní.

Bez nehody dostal jsem se k bříze, pod níž jsem očekával Kylku, kteráž se za malou chvíli ke mně připojila.

* * *

Kráčeli jsme hezkou chvíli beze slova. Musili jsme konati časté zacházky, abychom se vyhnuli pařezům, houštinám, kapradinám a trsům husté trávy i různým jiným rostlinám, které tu v hojnosti rostly. Nebýti Kylky, sotva bych se byl dostal z toho bludiště; ale Kylka se v lese dobře vyznala, a ač byla tma, ubírala se přece dále s úplnou jistotou. Kolem dokola vládl mír a klid. Již mi nebylo tak nevolno, a neměl jsem ani tolik strachu z lesa, jako když jsem ponejprv do něho vstoupil. Příčinou toho bylo patrně to, že jsem se cítil nyní v úplném bezpečí po předchozích chvílích nemalých útrap, úzkosti a strachu.

Beze vší nehody dostali jsme se až k úvozu.

„Zde vás opustím,“ ozvala se Kylka. „Budete-li se držeti stále této cesty, dostanete se zcela bezpečně z lesa. A kdepak se usadíte?“

„Sám ještě nevím,“ odvětil jsem. „Patrně že v jahodišti, kterážto končina je mi z dřívějšíka dobře známa.“

„A ubytujete se tam navždycky?“

„Rád bych. Již mám dobrodružství až po krk. Na své poslední podzemní cestě jsem mnoho o té věci uvažoval a pojal jsem pevné rozhodnutí, že budu žítí ode dneška sám pro sebe. Celá má povaha nese se k tomu. Ve dnech právě minulých nabyl jsem přesvědčení o přemnohých věcech. A vidím mezi jiným zcela zřejmě, že nikde není tak dobře, jako doma. Hned zítra upravím si pohodlný přibýteček po své libosti a tam budu žítí v míru a klidu do smrti.“

„Inu, to je všechno pěkné, ale nebojíte se, že vám bude smutno tak samotnému?“

„Ba ne. Mám tolik přerozmanitých vzpomínek, že mi vystačí na dobu velmi dlouhou. Budu přemítati o zažitých dobrodružstvích.“

„Učinil byste ještě lépe,“ odušila Kylka s úsměvem, „kdybyste vše to napsal. Snad to přece bude k nějakému užitku.“

„Snad se o to pokusím!“

„A nyní, milý příteli, musím vás opustiti a vrátiti se co nejrychleji domů. Skoda, že nemohu jako vy ani zdaleka činiti si plány o podobném pokojném životě. Příčinou toho jsou zcela různé poměry mého živobytí. Jsem členem četné společnosti, v níž každý je povinen, seč má síl, přispívati ke společnému blahobytu. Tedy nashledanou, cvrčku!“

„Nedávám vám sbohem, ale opakuji nashledanou, Kylko!“

Po těch slovech jsme se rozešli. Proč bych se nepřiznal, že mne rozhod ten značně dojal? Milý čtenář mne již poznal do té míry, že se nebude nijak diviti mé značné citlivosti. Přátelství mé s Kylkou nebylo sice příliš dlouhé, ale za těch několik dní podala mi mnoho důkazů svého věrného a upřímného přátelství a úplné oddanosti. Tak měl jsem zejména na zřeteli okolnosti, za kterých jsme se ponejprv spolu seznámili. Je přemnoho těch, jež připoutává k jiným vědomí služeb jim prokázaných. Uzavírají přátelství ne proto, že jim bylo od někoho pomůženo, ale že sami mohli někomu posloužit. A do řady těch patřím také já.

„Nu, nu, příteli cvrčku,“ řekl jsem si, skákaje dolů do úvozu, „zdá se, že začínáš být opět na měkko naladě. Příčinou toho je jistě ta krásná tichá noc, mlčící les a měsíček v úplňku. Taková noc vždycky působí ti na nervy, to je známo. Zdá se, že buď máš v lese strach, anebo se rozplýváš v plačtivé náladě. Jinak to nikdy nedopadne. Proto bude rozhodně nejlepší, když si v lese nezvolíš příbytku!“

Opatrnost mi velela, abych za tak jasné noci nekráčel dále úvozem, i rozhodl jsem se použít první skuliny, jež se mi namanula, abych do ní se uchýlil a vyčkal v ní rána. Kýžený útulek záhy byl nalezen pod velkým vyčnívajícím kamenem. Přikrčil jsem se pod kámen a zakrátko upadl jsem v tichý posilující spánek, jakého jsem již dlouho neznal.

* * *

Když se rozednilo, vybral jsem se na další cestu a bez jakékoli nesnáze dorazil jsem až do známého jahodiště. Bylo překrásné jítro a všechno přede mnou zářilo růžovými barvami, jež se mi zdály v nynější mé náladě ještě krásnějšími. Příhody posledních dnů, zažité dojmy ve chvílích mého příchodu do mraveniště, bitva, jíž jsem byl očitým svědkem, i můj podzemní útěk, vše to připadalo mi jako tísnivý sen a posilovalo mne v rozhodnutí žít v klidu a v ústraní.

Zamířil jsem přes úhor ke známému brlohu králíků. Vše tu bylo nezměněno, jako druhdy. Nalezl jsem opět kámen, pod nímž jsem se kdysi na několik hodin ubytoval, i lískový keč, jenž se nad ním vypíнал. Pouze pavouka nebylo nikde. Na větvích křoviny viselo jen několik cárů poslední jeho pavučiny. Kam se poděl? Stal se snad kořistí nějakého žravého ptáka? Ci snad podlehl v boji s nějakou vosou? Anebo byl by snad po druhé stal se kořistí nějakého lumka? Otázky ty zůstaly bez odpovědi.

Světluška rovněž byla zmizela.

Rozšířil jsem značnou měrou dutinu, již jsem si byl druhdy pod kamenem vyhloubil. Nalezl jsem tam také mrtvolu střevlíka, jenž byl tak nešťasten, že se dal zde ještě jednou překvapiti zátopou. O krtkonožce pak nezvěděl jsem také nic.

Občas přišla mi sem na návštěvu Kyla. Pověděla mi, že po mnohých srážkách, které byly vybojovány s různým štěstím, skončil se celý

Bylo překrásné jitro a všechno přede mnou zářilo barvami . . .

(Str. 176.)

spor uzavřením míru. Na domnělou zradu prý již se dávno zapomnělo.

Léto vystřídáno bylo podzimem, jahodiště pozbývalo listů, a lesní stromy zežloutly. Kyla s počátku navrhla mi žertem, abych sepsal své vzpomínky, později však zcela vážně měla mne k provedení svého návrhu. Tak se stalo, že jsem se konečně rozhodl také jej provést.

Proto opatřil jsem se zásobou dubového listů, a podporován Kylkou i jaksi za jejího vedení sepsal jsem všechna dobrodružství, jež jste si právě přečetli.

